

#2 03/2020

LITERAUTICA

REVISTĂ (ONLINE) DE LITERATURĂ ȘI ALTE MOFTURI

Daniela ALBU
Cornel BĂLAN
Albert V. CĂTĂNUȘ
Daniel DOROSAN
Pavel NEDELCU
Alexandra NICULESCU
Viorel PRODAN
Grigore RADU
E. RĂDULESCU
Tettyo SAITO
Octavian SOVIANY
Lidia TRĂUȘAN-MATU
Mihail VICTUS

Conținutul acestei reviste este protejat prin copyright.

Orice reproducere a conținutului este interzisă prin lege, cu excepția cazurilor în care se primește acordul autorilor.

Autorii sunt singurii responsabili pentru propriile creații.

ECHIPA

Daniela Albu

Vasile Baghiu

Cornel Bălan

Daniel Dorosan

Florin Giurcă

Cosmin Leucuța

Gabriel Florin Macsim

Pavel Nedelcu

Alexandra Niculescu

Mihail Victus

EDITORI NUMĂR CURENT: Pavel Nedelcu. Mihail Victus

EDITORIAL

004 | Coronavirus în era „fake news” – Cornel Bălan

077 | Italia: însemnări dintr-o țară în carantină – Pavel Nedelcu

PROZĂ

012 | Champdoux – fragment din romanul Lelian (II) – Octavian Soviany

039 | Nu mai sunt măști în stoc – Tettyo Saito

055 | Colb – Viorel Prodan

065 | Afacerea – Daniela Albu

087 | Liceu Revisited – Alexandra Niculescu

096 | Pandemie – Grigore Radu

115 | Repetiție generală – E. Rădulescu

124 | Al treilea Război Mondial – Albert V. Cătănuș

140 | Izgonirea – Pavel Nedelcu

INTERVIU

106 | Jocurile minții și asasinarea lui Ioan Petru Culianu: interviu cu Ted Anton – Daniel Dorosan

RECENZIE

033 | Povestea cu elefantul vizirului, de Ivo Andrić – Alexandra Niculescu

050 | Noaptea dintre lumi, de Irina Georgescu Groza – Mihail Victus

156 | Recenzie despre un roman numit „Lucru modelat ca un câine” – Tettyo Saito

ARTĂ

129 | Persistența memoriei: Viață și pitoresc la expoziția de pictură și grafică Sorin Adam – Lidia Trăușan-Matu

Editorial

CORONAVIRUS ÎN ERA „FAKE NEWS”

CORNEL BĂLAN

În cadrul jurnalului de seară de pe TV5, din când în când, au ca invitat special un tînăr care desființează (cu date și argumente clare) ultimele știri false („fake news”) apărute în mediul on line. Cu puțin timp în urmă, a demontat știrea gen „teoria conspirației” legată de un articol științific datat de prin 2014 cu privire la experimentele de laborator „Corona virus”, deci cu mult înainte de infectarea populației. Documentul era real, articolul chiar apăruse într-un jurnal medical de specialitate dar... nu era din domeniul medicinei umane ci a celei veterinare. Pentru că, așa este, virusul cu același nume a făcut o mutație și chiar dacă în prezent noi toți am auzit de el pentru că ne afectează direct, ei bine, cu ani în urmă, cîțiva cercetători virusologi deja vorbeau (în cercul lor restrîns) despre Corona virus. E normal. Nu cred în nicio teorie a

conspirației, sau singura în care „cred” am născocit-o chiar eu aseară (citește mai departe).

În ultima săptămână, de două ori mi-am avertizat amici de pe FB că știrea pe care o partajaseră pe pagina lor – preluată din ziare românești – era falsă. Știrea exista și în presa occidentală, dar românii adăugaseră un mic paragraf „inventat” în redacție. Astfel, impactul asupra publicului creștea enorm, tocmai paragraful respectiv era partea „spumoasă” a știrii. Dau doar un exemplu. Un afacerist german, Florian von der Muelbe, proprietar de firmă farmaceutică și de club de fotbal (preluat de la zero) investește milioane de euro din banii proprii în descoperirea vaccinului Covid-19. Refuză un miliard de dolari oferiți direct de Trump pentru exclusivitatea antidotului, deoarece marele filantrop german dorește să dea vaccinul gratis, tuturor. O căutare în limba engleză ne aduce la o declarație a afaceristului german care spune că nu a fost niciodată contactat de Trump și că aceasta este o știre falsă.

Ca fiecare, în momentul când citesc o știre gîndesc proactiv (nu înghit pe nemestecate ce mi se dă la citit), sînt pe jumătate curios să aflu informații noi, dar sînt de asemenea pe jumătate suspicios – realizînd că există mereu o posibilitate ca autorul articolului să fi gîndit eronat, sau chiar fundamental greșit. Ba chiar este posibil ca autorul articolului să îmi dea intenționat informații false.

De asemenea, nu cred în teorii conspirative. Cine să lanseze virusul? Chinezii? Cînd economia lor suferă cea mai mare contracție din ultimele trei decenii și cînd la o

populație de un miliard asta le poate fi guvernanților, cine știe, fatal? Când toți oamenii de pe străzi poartă acum măști - și ce moment mai prielnic poate apărea pentru a începe o revoluție decât atunci când toată populația poate protesta în anonimat, cu fața acoperită?

Americanii? Care dinainte de virus impuseseră taxe pe importurile chinezești și care acum primesc însutit mai mult decât și-au dorit – blocarea economiei lor pînă la gripajul total al motorului? Francezii care (e adevărat) cu tehnologia lor asistaseră la securizarea laboratorului de virusologie din Wuhan? Franța este în topul celor mai afectate țări pe fondul Coronavirus. Deja se confruntau cu greve și mișcări sociale masive dinainte de virus. Să fim serioși, nimeni, nici un guvern n-ar avea nimic de câștigat de pe urma unei pandemii... în afară de... ei bine, lansez propria mea teorie conspirativă, singura în care cred 😊. Iat-o! După cum știm, anul trecut s-au promulgat legi în Quebec, Franța și alte țări occidentale prin care se interzice femeilor musulmane să poarte voal sau hijab în public, adică, ce mai: le interzicea să-și acopere fața. Lucrul ăsta i-a indignat foarte tare pe islamiști, au fost zeci de proteste, dar... în paralel cu protestele ei/ele s-au rugat la Cel de Sus să facă o minune, să-i pedepsească pe necredincioși, în așa fel încît nu numai să își acopere fața TOATE femeile din lume, ci și toți bărbații! Și Allah le-a îndeplinit dorința. Acum nu avem decât să ne aranjăm toți corect măștile dacă ne-a mîncat în fund să ne luăm de cine nu trebuia! (cele mai puține cazuri, deocamdată, sînt în țările unde șaria ține loc de Cod Penal, deci am dreptate!)

Ce m-a surprins însă de data asta foarte tare a fost faptul că Facebook a interzis cîteva știri/poze reale, etichetîndu-

le drept false. Una din poze (scuzați-mă că trebuie să fiu puțin morbid, dar asta e realitatea zilelor în care trăim): prezența câtorva zeci de sicrie aliniate într-o sală, undeva într-un spital din Italia. Poza fusese postată și de o rudă de-a mea care lucrează ca asistentă medicală într-un asemenea spital italian și cu prietene de asemenea asistente în alte spitale. Poza respectivă e cât se poate de reală, și cu toate acestea Facebook a ales să blocheze partajarea ei. Sînt totuși decizii de bun simț cu care eu însumi sînt de acord. Vrem ca proprii noștri copii să fie expuși la astfel de imagini terifiante? După ce ani de zile au fost crescuți într-un mediu (fals creat, din grija noastră exagerată) complet liniștit și ferit chiar de violența a la Tom și Jerry? Acum, brusc să le prezentăm cum vine moartea așa deodată, cât de neputincioși sîntem să o oprim, ca adulți și cetățeni ai avansatului secol 21?

Pandemia va continua pentru luni bune. Granițele s-au închis. Omenirea avea de ales între izolarea naționalistă și solidaritatea la nivel mondial. Alegerea a fost făcută. Ar fi fost și aproape imposibil de coordonat o auto-izolare simultană de patru-cinci săptămîni a întregii planete. Și totuși: ce simplu ar fi fost! Fără să se închidă granițele. Oficial, la nivel diplomatic, toate granițele ar fi rămas deschise dar NIMENI nu ar fi putut trece dintr-o țară în alta cu o lege universală de autoizolare. Rezultatul ar fi fost cu mult mai bun decît cel care există iar mesajul ar fi fost perceput complet altfel. Cooperare universală. Cetățenii americani prinși de evenimente în Spania ar fi fost tratați la nevoie de spanioli. Hotelurile ar fi obligate să-i țină patru săptămîni pe gratis. Chinezii prinși de evenimente în Statele Unite sau America latină, ar fi fost

tratați acolo. Patru săptămâni trec repede, iar virusul ar fi putut fi învins rapid, cu pierderi colaterale minime. Mă refer la economie, pierderi de vieți omenești și așa mai departe. Dar sîntem blocați în propria noastră incapacitate de a ne adapta rapid și de a coopera.

Concentrarea noastră, a tuturor, pe știrile negative are explicații antropologice. Dintotdeauna au existat știri false, istoria abundă în exemple. În august 1835, jurnalul New York Sun publică o serie de articole care pretind că a fost descoperită viață pe Lună. Descoperirea e atribuită în mod fals unui renumit astronom al timpurilor, sir John Herschel. Sînt „dezvăluite” descoperirile făcute cu ajutorul unor „lentile cu hidrogen-oxigen”: forme bizare de viață, descrierea lor în detaliu iar dintre animale sînt clasificate nouă specii de mamifere, uneori însoțite cu litografii:

Sînt de părere că populația trebuie să fie informată corect, onest, și că validitatea informației trebuie să înceapă de la vârful piramidei. Un exemplu jalnic-comic este cel al Iranului, țară unde adjunctul ministrului Sănătății, Iraj Harirchi, e copleșit de simptome de Corona virus (transpiră profund, e cu batista în mînă) în plină conferință de presă în timp ce încearcă să transmită mesajul „adevăratei realități”: guvernul iranian e în control deplin în fața virusului.

Alt exemplu jalnic, din păcate, chiar din țara lor „inamic public numărul unu”: Statele Unite. După ce timp de mai bine de o lună de zile, Donald Trump și aliatul său media, Fox News, pretinde că virusul nu este decît o simplă gripă ce poate fi tratată cu indiferență, atît președintele (cît și postul tv) schimbă mesajul cu 180 de grade. Peste noapte, virusul devine cea mai mare provocare a prezentului, cea mai mare amenințare pentru cetățeanul american și granițele trebuiesc imediat închise. În mod provocator, într-un tweet, Trump numește Covid-19 ca fiind „virusul chinez”. Ce schimbare de ton, dar și cîtă incompetență aici, la americani, unde acum două zile purtători de cuvînt din Ministerul Sănătății spuneau că testarea populației nu este necesară: orice caz pe care medicul de familie îl presupune ca fiind Coronavirus să fie tratat ca și cum e Coronavirus, FĂRĂ testare! (Nimeni nu spune nimic legat de insuficienta kit-urilor de testare, sau că unele țări din Asia, cum ar fi Coreea de Sud, au reușit să „controleze” contaminarea în masă, prin testarea aleatorie a populației: 10 000 de testări zilnice). Ce să mai spunem de refuzul unor state americane de a mai furniza date statistice legate de testări?!

Cît despre articolul de față, orice aș spune și oricît aș bate cîmpii, un lucru este cît se poate de real. Bazat pe cifrele de zi cu zi, Italia, prima țară infectată din Europa, nu a ajuns încă la vîrful epidemiei (6300 de noi cazuri ieri, 21 martie). România, Canada, Statele Unite și majoritatea celorlalte țări sînt cu trei-patru săptămîni în urma Italiei. Dacă nu se vor lua măsuri drastice, în trei-patru săptămîni, ce vedeți acum la italieni vor fi cifrele „de la noi”. E pur și simplu logic să fie așa. Asta nu este o știre falsă, ci doar o predicție bazată pe ceea ce vedem că se întîmplă: reacții întîrziate, comportament anticivic, insuficiența și lipsa de pregătire (anti-pandemică) a personalului medical.

Stai cît mai izolat posibil, tu, ca individ, pentru binele tuturor!

Proză

CHAMPDOUX

FRAGMENT DIN ROMANUL LELIAN (II)

OCTAVIAN SOVIANY

După succesul meu de la examenul de bacalaureat tata a decis că am nevoie de puțină odihnă, mâncare sănătoasă și aer curat. Așa că s-a gândit să mă expedieze la Champdoux, unde unchiul Thomas, o rudă a mamei, deținea o proprietate agricolă.

Când am auzit ce avea tata de gând, inima a început să-mi bată mai tare. În satul acela de lângă Arras se născuse Marie și acolo își petrecuse primii ani de copilărie, înainte ca moartea să-i fi secerat unul după altul părinții.

Mai fusesem acolo doar o singură dată, cu mulți ani înainte, deoarece relațiile alor mei cu unchiul Thomas erau pe atunci foarte reci. Ei îl acuzau (am auzit-o de nenumărate ori) că, în scurtul timp cât fusese în grija lui, acesta o tratase pe verișoara mea ca pe o slujnică și îl mai

bănuiau și de vânzarea dubioasă a unor pământuri ce aparținuseră părinților lui Marie, din care aceasta ieșise serios păgubită.

Îmi amintesc destul de limpede de întâiul meu drum la Champdoux, căci acesta s-a întâmplat să fie prima mea călătorie cu trenul. Și pesemne că nu mai trebuie să spun ce impresie puternică a făcut asupra imaginației mele de copil aventura aceea feroviară, cu ce ochi lacomi și mirați totodată mă uitam la locomotiva care scotea foc pe nări ca dragonii din poveștile pe care mi le citea mama, la căsuțele pe roți pe care le trăgea în urma lui monstrul cel mare și negricios, la peisajul care alerga prin fața mea spre orizonturi necunoscute. Scoteam din când în când capul pe fereastra vagonului, slobozind mici strigăte de încântare, spre amuzamentul părinților mei, care n-a durat însă decât până în momentul când curentul de aer mi-a smuls din cap pălăriuța de pai nou-nouță, cumpărata special pentru această călătorie. Distracția se încheia brusc. Mama s-a încruntat, tata a bombănit o înjurătură și le-a cerut tovarășilor noștri de compartiment permisiunea să închidă fereastra, în timp ce eu a trebuit să strâng tare din dinți ca să-mi stăpânesc lacrimile, căci fusesem învățat de acasă că nu e frumos să plângi în fața unor persoane străine.

Călătoream în același compartiment cu doi belgieni care mergeau la Bruxelles și cu care tata se străduia să lege o conversație.

Am început să trag cu urechea, sperând că tatăl meu nu va pierde ocazia de a povesti vreuna din isprăvile lui militare, care mă încântau atât de tare pe vremea aceea. Dar așteptările mele au fost înșelate. Nu s-a vorbit despre

Waterloo, nici măcar despre Alger sau Trocadero, ci despre un lucru înspăimântător, care a făcut ca toată plăcerea mea de până atunci să se transforme într-o frică teribilă, ce îmi umbrește și acum fiecare călătorie cu trenul.

Unul dintre cei doi belgieni povestea că în urmă cu vreo trei ani în apropiere de Champdoux avusese loc o catastrofă îngrozitoare, din care scăpase cu viață ca prin urechile acului. Fusesse în trenul Paris-Bruxelles care deraia la ieșirea din gara Roeux din pricina greșelii unui acar. Douăzeci și opt de vagoane trase de două locomotive săriseră de pe șine, iar numărul morților și al răniților n-a fost cunoscut niciodată. Oricum, trebuie să fi fost mult mai mare decât cel pe care îl arătau ziarele.

Din momentul acela călătoria a devenit pentru mine un coșmar. La fiecare zdruncinătură mai puternică a vagonului tresăream fără voie și îmi acopeream ochii cu palmele, iar din cinci în cinci minute îi întrebam pe părinții mei dacă mai aveam mult până la Champdoux. Afară începuse să se întunece. Nu mai îndrăzneam să privesc spre fereastră, căci mi se păruse la un moment dat că văd lipită de geam o față albă, cu ochii ca două găuri întunecate, ce se uita la mine stăruitor. În cele din urmă, cuprins de un început de febră, mi-am ascuns fața în poala mamei, care a început să mă mângâie mașinal, convinsă că am răcit fiindcă îmi pierdusem pălăriuța.

De la ferma unchiului Thomas nu aveam prea multe amintiri.

Îmi aminteam foarte vag de o casă mare și întunecoasă, înconjurată de o livadă de piersici, de chipul extrem de congestionat al unui bărbat mare și gras, care obișnuia că

mă ia pe umeri și să alerge cu mine prin curtea largă, străjuită de tot felul de acareturi.

Singura mea amintire mai limpede este legată de cimitirul prin care mama ne-a condus, pe mine și pe Marie, în fața a două morminte păraginite, pe care crescuseră niște buruieni cât statul de om și ne-a pus să îngenunchem și să spunem o rugăciune.

Trecuseră de atunci mai bine de zece ani.

Acum urma să călătoresc singur și era pentru prima dată că aveam să mă aflu departe de părinți, într-un loc aproape necunoscut, care îmi stârnea curiozitatea, dar – de ce să nu recunosc? – și o anumită neliniște. Mi-am amintit de micile plăceri ale vieții câmpenești, pe care nu le mai gustasem de mult, de păduri și pâraie, de holdele aurii și de marea sărbătoare a secerișului care tocmai se apropia, de mirosul de cidru și de gustul supei de varză, de pălăriile pleoștite ale țăranilor și de coapsele zdravene ale fetelor de la țară. De când ne mutaserăm la Paris, tata pusese capăt vacanțelor noastre de vară.

În dimineața plecării am trecut pe la Victorine. I-am spus că voi pleca într-o scurtă vacanță, ne-am făgăduit că o să ne scriem și am făcut schimb de adrese. Nimerisem însă într-un moment nepotrivit și mi s-a părut că vizita mea produsese o oarecare stânjeneală. Intrasem neanunțat în salon, luând-o înaintea servitoarei care părea că nu se trezise încă bine din somn. Am găsit-o acolo pe doamna de Saint-Aimant, în tovărășia lui signor Lombardi, interpretul acela mătăhălos de canțonete italienești, care era nelipsit de la seratele literare de sâmbătă seară. Purta un halat de casă, cam soios și cam jerpelit, iar familiaritatea cu care o trata pe mama lui

Victorine îmi sugera că între cei doi exista mai mult decât o simplă legătură mondenă. Când am intrat, doamna de Saint-Aimant tocmai spunea ceva pe un ton ridicat, iar italianul era roșu la față și își proptise pumnii în șolduri, cu gura strâmbată într-o expresie de mânie. Sosirea mea îi luase pe neașteptate. Câteva clipe a domnit o liniște stânjenitoare, apoi mama lui Victorine a găsit de cuviință să mă lămurească:

- Signor Lombardi locuiește deocamdată aici. Tocmai a avut o mică neînțelegere cu proprietăreașă.

Iar pe fața doamnei de Saint-Aimant mi s-a părut că deslușesc, sub stratul de fard, două pete mari de roșeață.

Am îndrugat câteva cuvinte confuze, scuzându-mă că venisem în vizită neanunțat și la o oră atât de nepotrivită.

- În casa asta nu există ore nepotrivite –zise doamna de Saint-Aimant. Bănuiam că ești un tânăr lipsit de prejudecăți.

Atunci a apărut în salon Victorine, care s-a uitat la mine cu un aer nemulțumit și m-a întrebat sec ce poftesc. După ce i-am spus că voi lipsi din Paris o săptămână sau două s-a mai îmbunat puțin, m-a pus să-i promit că îi voi scrie, apoi s-a retras la fel de brusc cum apăruse, spunându-mi că o doare îngrozitor capul și aruncându-i lui signor Lombardi o privire ce mi s-a părut încărcată de ură.

În afară de Victorine, nu mai aveam de la cine să-mi iau rămas bun.

Tata a ținut să mă conducă la gară și să-mi ducă valiza în care nu erau îngrămădite decât câteva rânduri de schimburi, un caiet nou-nouț, care speram că se va umple în scurt timp cu poeme, precum și o sticlă cu apă

sfințită, cu care mama mă pusese să jur că mă voi stropi zi de zi după rugăciunea de dimineață.

Ferma unchiului Thomas era mare și avută. La sosirea mea, se făceau pregătirile pentru seceriș, iar unchiul tocmise o mulțime de lucrători – bărbați și femei - care forfoteau prin curtea lui încăpătoare, unde masa era pusă aproape tot timpul.

Unchiul m-a primit cu exclamații de bucurie.

Înfățișarea lui m-a făcut să mă gândesc la personajele lui Rabelais, la Gargantua sau la Pantagruel. Căci unchiul meu avea statura unui colos, un pântece pe măsură, brațe și picioare herculeene, mâinile bătătorite de muncă, pentru că obișnuia să lucreze cot la cot cu argații, lăudându-se că-i întrece în vigoare și îndemânare, un cap uriaș, aproape în întregime pleșuv, trăsături leonine și obraji ciupiți de vărsat. Când m-a strâns în brațe am crezut că îmi va strivi toate oasele și mi-am pierdut râsuflarea pentru câteva clipe. Cred că-i lăsasem o impresie penibilă, cu piciorușele mele plâpânde, cu figura mea de adolescent bolnăvicios, căreia o barbă rară, lăsată de câțva timp, încerca în zadar să-i imprime o spoială de bărbăție și cu gura mea de batracian, căci s-a uitat la mine nemulțumit și mi-a spus că dacă voi zăbovi la el câteva săptămâni își va da toată silința să scoată din mine un flăcău zdravăn, sănătos și roșu la față.

Și trebuie să recunosc că unchiul Thomas nu se zgârcea atunci când era vorba de mâncare și mai cu seamă de băutură.

Avea o bucătărie imensă, în care focul de sub plitele, în jurul cărora forfotea zi și noapte o bucătăreasă cu un pântece nu mai puțin voluminos decât acela al unchiului

meu ajutată de două slujnice tinere, nu se stingea decât rareori. Ziua începea cu un mic dejun pantagruelic, la care unchiul se ghiftuia cât șapte bărbați, îndemnându-mă să-i urmez pilda, și bea pe măsură, făcându-mi tot timpul cu ochiul și spunând că berea de casă, pe care o înghițea cu nemiluita, îl ajută să urineze mai lesne. Evident că nu mă puteam lua cu el la întrecere, dar înghițeam și eu cât puteam, pentru că aerul sănătos de la Champdoux îmi dădea o poftă de mâncare cum nu mai avusesem demult. Nu mă dădeam în lături nici de la băutură, încercând totuși să nu întrec măsura și să mă fac de râs în fața unchiului meu. Îmi plăcea viața asta de țară, tihnită și îmbelșugată, căci, așa cum îmi dădusem seama de timpuriu, aveam în fond o inimă simplă și bună și firea oarecum primitivă a unui țăran.

Peste câteva zile a început secerișul.

La început am ținut morțiș să-l însoțesc pe unchiul Thomas la câmp, iar munca secerătorilor mi-a stârnit un sentiment ciudat, în care se amestecau bucuria, dar și un început de melancolie. Mi-am amintit de zilele de odinioară, când asistam la sărbătoarea secerișului alături de Marie, privind cum secerile fulgerau în bătaia strălucitoare a soarelui, culcând la pământ holdele aurii, pe fețele lucrătorilor se prelingeau broboane mari de sudoare, iar brațele lor vânjoase păreau însuflețite de o putere nepământească. Atunci verișoara mea îmi spunea că cele mai de preț daruri pe care le-a făcut Dumnezeu oamenilor sunt pâinea și vinul, adică propriul său trup și propriul său sânge, din care îmi va veni și mie sorocul să mă împărtășesc cu prilejul primei comuniuni. Undeva în apropiere țârâiau greierii, iar văzduhul de un albastru

intens, pe care nu se vedea nicio urmă de nor, era doar străbătut din când în când de zborul grăbit al vreunui uliu plecat după pradă. Moleșit de căldură, îmi lăsam capul în poala lui Marie, care mă mângâia ușor, cu niște degete moi, ce mi se părea că miros ca miezul proaspăt de pâine.

Cuprins de un prea-plin al sufletului, i-am scris atunci lui Marie o scrisoare exaltată, în care îi aminteam de zilele senine din copilărie și de vacanțele noastre la țară, numind-o zâna cea bună, care mi-a vegheat cu dragoste și devotament anii de viață cei mai senini.

Nu mai scrisesem nicio altă scrisoare de când mă aflam la unchiul Thomas, nici părinților, nici lui Victorine. Parisul rămăsese în urmă: cu apartamentul din Batignolles, cu rue Orléans-Saint-Honoré, cu seratele literare ale doamnei de Saint-Aimant, cu trotuarele lui noroioase și pătate de vărsături și cu ochii roșii ai omnibuzelor.

Ce putea fi mai plăcut decât ceasurile de tihnă petrecute la marginea lanurilor nemărginite de grâu, ascultând glumele aspre ale secerătorilor, trăgând cu ochiul la trupurilor vânjoase ale fetelor care culegeau spice sau mânuiau secera, în rând cu bărbații și aveau ceva din farmecul robust al lui Rosalie. Înaintau prin lan, cu brațele și umerii lăsați la vedere și cu fustele suflecate până la jumătatea coapselor, răspândind în jurul lor forță și sănătate. Și uneori mi se părea că se uită cu un aer batjocoritor la mădularele mele rahitice și la hainele mele pocite de orășean. Straiele țărănești, pe care voise să mi le împrumute unchiul Thomas, erau mult prea mari, iar după ce le-am probat în fața oglinzii din sufragerie, singura odaie din casa unchiului meu în care se găsea o

oglindă veche și pătată de muște, mi-am dat seama că m-ar face să apar încă și mai ridicol în fața țăranuțelor din Champdoux, care se uitau la mine ca la un animal ciudat evadat dintr-o menajerie.

Una dintre acestea începuse să-mi atragă de la o vreme atenția. Nu semăna cu tovarășele sale de seceriș. Era foarte tânără, nu putea să aibă mai mult de paisprezece sau cincisprezece ani. Destul de scundă, subțire și agilă ca un ȕipar, dar cu formele perfect împlinite, Pauline mânuia secera cu îndemânarea unui bărbat și era tot timpul bine dispusă. Iar când mi-a băgat de seamă privirile admirative și poate nu tocmai nevinovate, a început să-mi arunce, la rândul ei, niște căutături viclene, care păreau să-mi dea de înțeles că aș putea să îndrăznesc mai mult. Dar bineînțeles că m-am purtat și de data aceasta ca un papă-lapte. Trebuie să recunosc că nu m-am priceput niciodată să le fac curte femeilor, m-am sfiit totdeauna să intru în vorbă cu ele, iar această timiditate a sporit pe măsura ce îmi dădeam tot mai mult seama de aspectul meu fizic dezagreabil. Mi se părea limpede că Pauline încerca să cocheteze cu mine, dar habar n-aveam cum ar trebui să reacționez, așa că mă mărgineam să-i trimit de la distanță niște uitături admirative, la care fata binevoia uneori să răspundă cu un surâs.

Când soarele ajungea la amiază, munca secerătorilor înceta pentru două ceasuri. Argații aduceau cu căruțele de la fermă cazanele aburinde cu supă și butoaiele cu cidru și cu bere de casă, toată lumea căuta un loc mai umbros și se apuca să prânzească. Se formau mici grupuri, se spuneau glume, iar fetele începeau câteodată să cânte. Aș fi vrut să fiu primit și eu în mijlocul acestor oameni, care mi se

părea că, deși erau nevoiți să muncească din greu, duceau o viață sănătoasă și liniștită, mi-ar fi plăcut să glumesc și să cânt alături de ei, dar toată lumea mă ocolea și se uita la mine ca la un străin. Cât de tare îl invidiam pe unchiul Thomas, pe care țăranii îl priveau ca pe unul de-ai lor, care muncea alături de ei, înjura la fel ca și ei, și-și permitea cu femeile niște gesturi de o familiaritate extremă. Eu nu muncisem cu brațele niciodată, nu știam să înjur, femeile nu mă plăceau, iar hainele mele de orășean nu stârneau decât cel mult o strâmbătură ironică. Nici măcar ceasul de buzunar, pe care îl primisem în dar de la tata după absolvirea bacalaureatului și pe care mă străduiam să-l păstrez cât mai la vedere nu făcuse cine știe ce impresie.

Într-una dintre aceste pauze de prânz, inima a început să-mi bată mai tare: Pauline se răzlețise de tovarășii cu care se ducea de obicei să prânzească și se așezase de una singură la marginea lanului, doar la câțiva pași distanță de mine.

Nu îndrăzneam să mă întorc cu fața la ea, dar îi furam cu coada ochiului fiecare mișcare.

Mânca încet, cu gesturi măsurate și nu lipsite de o oarecare distincție, niște gesturi pe care nu te-ai fi așteptat să le vezi la o țărăncuță. Ea nu se număra printre oamenii angajați de unchiul Thomas și își adusese, învelită într-un șervet alb, foarte curat, o gustare săracăcioasă: pâine, două ouă, o bucată de brânză. După ce a terminat de mâncat, și-a scuturat șervetul cu aceleași mișcări tacticoase, l-a împăturit, și l-a pus în sân, a sorbit o înghițitură de apă, s-a întins pe spate, și-a așezat brațele sub cap și a închis ochii, respirând rar.

Oare adormise de-a binelea?

Avea un picior dezgolit până deasupra genunchiului, iar sâni mici și și pietroși i se deslușeau limpede pe sub bluza subțire. Trupul acesta proaspăt, care avea ceva din sălbăticia plină de vino-încoa a unei margarete de câmp, mi-a deșteptat simțurile. Eram obișnuit doar cu corpurile stătute și măcinate de viciu ale femeilor de bordel. Aveam impresia că atingerea lui mi-ar stârni o senzație de răcoare încântătoare.

Pauline a făcut o mișcare prin somn, dezvelindu-și încă și mai tare piciorul.

Era mai mult decât puteam îndura.

M-am ridicat din iarbă cu pantalonii umflați, am făcut câțiva pași la întâmplare, clătinându-mă de parcă aș fi înghițit zece stacane din berea care îl ajuta să urineze pe unchiul Thomas și am găsit în cele din urmă un tufiș des în spatele căruia m-am ascuns, dar nu ca să urinez. M-am deșertat aproape imediat și m-a apucat, așa cum mi se întâmpla de fiecare dată, o scârbă cumplită de mine și am întors capul, să nu mai văd băltoaca care se lăbărta la picioarele mele, apoi am început să mă închei grabnic la pantaloni.

A doua zi n-am mai mers cu unchiul la seceriș.

Am zăcut în pat până la prânz, apoi am ieșit în curtea care era pustie la ora aceea, căci toată lumea plecase la lucru. Până și vitele fuseseră duse la câmp, doar în mijlocul unui fel de țarc zăcea în praf o scroafă uriașă, în jurul căreia mișunau zece sau doisprezece purcei, la care m-am uitat cu dezgust. Mi se părea că seamănă cu niște șobolani.

Îmi era cu neputință să-mi găsesc o ocupație, așa că m-am hotărât să fac o plimbare până în sat.

Aveam de mers mai bine de jumătate de leghe. Din fericire arșița se mai potolise, dar pe cer începuseră să se adune niște nori cenușii, în timp ce o pală de vânt se războia destul de aprig cu copacii de la marginea drumului. Poate că nu era vremea cea mai potrivită pentru plimbare.

Drumul era larg, acoperit de un strat gros de praf în care se bălăceau vrăbiile, și cobora în pantă ușoară spre sat. Nu am întâlnit niciun trecător. N-a trecut pe lângă mine nicio căruță. Vedeam doar ogoarele nesfârșite, care se întindeau de o parte și de alta a șoselei și din care o bună parte fuseseră deja secerate. Doar pe ici pe colo se mai deslușeau, undeva aproape de linia orizontului, siluetele aplecate ale secerătorilor, care păreau niște pete mărunte de tuș, lăsate în urma ei de o peniță neîndemânatică.

Apropiindu-mă de sat, treceam pe lângă niște gospodării sărăcicioase, garduri improvizate din pari, cocioabe înfundate în pământ, care priveau către drum cu niște ferestre nu mai mari decât palma, acoperișuri mânjite cu pete întunecate de mușchi, staule și grajduri dărăpănate, curți pline de praf prin care șontăcăiau câteva găini anemice, cu creasta pleoștită și decolorată.

După vreo o sută de pași șoseaua se transforma într-o uliță, casele deveneau mai arătoase, gospodăriile arătau mai prospere. Am trecut pe lângă școala chircită ca o ciupercă la picioarele bisericii, care era așezată la ceva distanță de drum, pe la mijlocul unui teren în pantă, iar în spatele ei se întindea cimitirul. În fața primăriei, pe un scăunel cu trei picioare, cineva (probabil paznicul) dormea cu gura deschisă. Ulița dădea într-o mică piațetă, străjuită de câteva prăvălii, toate închise. Era deschisă

doar cârciuma, unde nădăjduiam să mă răcoresc cu o înghițitură.

Mai fusesem acolo o dată cu unchiul Thomas, iar cârciumarul mă cunoștea. Așa că mi-a făcut o plecăciune, mi-a adresat un zâmbet mieros și m-a condus la o masă mai arătoasă, pe care a șters-o îndelung cu marginea șorțului.

Am comandat vin.

La ora aceea cârciuma avea puțini mușterii. La o masă lungă, unde se adunau seara zece sau doisprezece săteni, erau așezați acum numai trei țărani cu figurile încruntate. Doi dintre ei erau bătrâni, slăbănogi, cu gurile știrbe, cu sprâncenele groase și cenușii, cu obraji gălbejiți și nerași și semănau atât de bine unul cu celălalt încât păreau frați. Hainele lor jerpelite le dezvăluiau sărăcia. Ce de-al treilea era un bărbat de vreo patruzeci de ani, îndesat, negricios, care avea brațul drept bandajat până la cot și prins cu o eșarfă de umăr.

Purtaseră până la venirea mea o discuție aprinsă, căci le auzisem glasurile răgușite din stradă, dar acum tăcuseră brusc și mă cercetau cu niște priviri întunecate și iscoditoare. Nu păreau prea prietenoși cu străinii, mai ales cu cei care purtau, ca mine, haine de orășeni și se fuduleau cu ditamai ceasul de buzunar. Dar începusem să mă obișnuiesc: îmi dădeam seama că în ciuda inimii mele de țaran rămâneam un intrus pentru ei.

Vinul era rece, dar avea un iz ușor de butoi.

După un timp, țăranii s-au pus din nou pe taclale. Bărbatul cu brațul legat era mânios: își scrântise în ajun mâna și nu mai putea să iasă la lucru. Am înțeles că era străin de sat și fusese tocmit cu ziua de unul dintre țăranii

mai cu dare de mână. Bătrânii s-au apucat să-l descoasă: voiau să afle de unde vine, iar când au aflat că omul lucrase până nu de mult la oraș într-un atelier de tinichigerie, au devenit încă și mai iscoditori. Străinul le răspundea la început ursuz, parcă în dușmănie, dar, după ce cârciumarul le-a mai adus un rând de băutură, i s-a mai dezlegat limba. Plecase de la oraș din pricina unor neînțelegeri cu patronul, care îl făcuse agitator și-l amenințase cu poliția pentru că ceruse o mărire de salariu. Cei doi țărani erau însă mai interesați de prețul grâului și îi blestemau pe domnii de la Paris care cumpărau grâu din America, aducându-l pe bietul țaran, care era nevoit, la rândul-i, să mai lase din prețuri, la sapă de lemn. Străinul se plângea și el: la oraș mâncarea era scumpă, patronii plăteau niște salarii de mizerie, hoții și slugoii lor se îmbogățeau fără rușine, la bursa de la Paris se câștigau și se pierdeau milioane, țara a încăput pe mâna evreilor, iar vinovat pentru toate acestea nu era nimeni altul decât împăratul Napoleon.

Discuția a fost întreruptă de apariția în cârciumă a unui nou personaj.

Acesta era un ins de vreo șaizeci de ani, cu o înfățișare vicleană. Avea niște ochi mici și vioi, care priveau parcă în mai multe părți deodată, un nas lung și strâmb, pe care și-l betegise pesemne pe vremuri în vreo încăierare, niște obraji spânatici, o gură mare pe care apărea tot timpul o strâmbătură batjocoritoare și un gât costeliv, cu mărul lui Adam conturându-se cât un pumn de copil pe sub pielea brăzdată de zbârcituri. Era foarte oacheș, iar prin părul lung, cenușiu și foarte murdar, îi atârnavu câteva fire de paie. Mișcările repezite și oarecum nefirești îi dădeau ceva

din aerul grotesc al unei paiațe. Purta niște pantaloni peticiți, care nu-i ajungeau decât până la jumătatea gambelor, și o cămașă cărămizie descheiată pe jumătate, ce-i lăsa la vedere pieptul tuciuriu, acoperit de peri cenușii.

Cârciumarul îi aruncă o privire disprețuitor-ironică, apoi îl întrebă cu o amabilitate prefăcută:

- Ce mai faci, taică Roche?

- Rău, jupâne! – răspunse noul venit. Azi m-am bășit toată ziua.

Și parcă pentru a-și întări spusele, slobozi un vânt zgomotos, care îi făcu pe cei trei țărani să izbucnească într-un hohot de râs.

- Și nepoțica? – întrebă din nou cârciumarul, clipind hâtru din ochi.

- Ea face bine. Se fute - spuse din nou taica Roche, iar cuvintele lui fură urmate de o nouă explozie de ilaritate

Apoi se uită țintă la mine, de parcă atunci m-ar fi văzut pentru prima dată, se strâmbă și spuse cu o voce chelălăită:

- Asta-i viața, domnișorule dragă. Unii se bășesc și alții se fut.

Și după ce rămase proțăpit o vreme în mijlocul cârciumii, uitându-se cu ochisorii lui vicleni de jur-împrejur, începu brusc să se scotocească prin buzunarele de la pantaloni, scoase de acolo câțiva gologani, pe care îi zornăi în palmă de câteva ori, păru să-i numere cu privirea, apoi făcu către cârciumar, întinzându-i o două monede:

- Ia toarnă-mi un rachiu și mie, jupâne! Poate mi-o mai potoli durerea de mațe... O țin de o săptămână tot într-o cufureală...

- Încearcă mai bine cu niște rădăcină de gard – zise cârciumarul, în timp ce-i turna cu zgârcenie scârbei de moș un pahar de rachiu.

- Aia s-o mănânci dumneata cu familia în duminica de Rusalii – făcu taica Roche, sorbind din rachiu cu o strâmbătură. Apoi, după ce păru că stă câteva clipe pe gânduri, veni șontăcând către mine:

- Pot să șed și eu cu mata la masa boierilor, domnișorule?

Am dat din cap a încuviințare. Moșneagul mi se părea dezgustător și pitoresc în același timp și îmi stârnise o oarecare curiozitate. Deși mă laud cu o inimă simplă și bună (iar lauda asta conține o bună parte de adevăr), mintea mea nu e lipsită de o anumită aplecare spre perversiune și mi s-a întâmplat adesea să mă simt atras de ceea ce e nefiresc, murdar sau nesănătos. Părinții mi-au povestit că pe vremea când tata era cu regimentul la Montpellier, dădăcă m-a surprins în timp ce voiam să duc la gură o murdărie de câine.

Mi-am împins totuși scaunul ceva mai departe de masă, căci moșneagul mirosea îngrozitor.

Acesta îmi observă gestul, strâmbă din buze în felul său batjocoritor, apoi spuse, privindu-mi cu insistență lanțul de la ceas, cu care nădăjduisem să iau ochii sătenilor:

- Ești bun să-mi spui și mie cât îi ceasul, domnișorule dragă?

M-am uitat la ceas și i-am spus nesuferitului de moș că era trei fără zece.

- Frumos ornic mai ai! – zise acesta din nou. Îl potrivești după turla bisericii?

De la masa celor trei țărani izbucni iarăși un hohot de râs.

Încercam să mă prefac că n-am auzit nimic, dar simțeam că un val de sânge îmi inundase obrazii și a trebuit să strâng tare din dinți ca să-mi stăpânesc iritarea. Eram decis să-mi beau vinul și să plec cât mai repede de acolo. Văzuți de aproape, țăranii începuseră să mi se pară dezgustători. Mi-am golit paharul dintr-o înghițitură. Dar sticla abia dacă fusese deșertată pe jumătate.

De cealaltă parte a mesei, taica Roche își strâmbă iarăși gura a nemulțumire.

- Vinul e băutură de muieri, domnișorule! Eu aș zice să iei un rachiu înainte de masa de prânz!

Si strigă către cârciumar, înainte ca eu pot schița vreun gest de împotrivire:

- N-ai auzit, jupâne? Un rachiu pentru domnișoru' și un rachiu pentru mine!

Birtașul veni cu rachiurile. Taica Roche își ridică paharul, și-l duse în dreptul ochilor, îl privi în zare, scoase o mârâitură de satisfacție, apoi behăi:

- Hai să ciocnim, domnișorule, și să ne dea Dumnezeu mie rachiu și dumitale muieri!

Am ciocnit în silă cu moșul și am gustat din rachiul care mi-a pârjolit măruntaiele.

- Nu trebuie să-ți pară rău că l-ai cinstit cu un pahar de rachiu pe un bătrân bășinos – zise din nou taica Roche.

Și continuă pe un ton jalnic, încercând să-și stoarcă o lacrimă:

- Eu nu mai am aproape nimic... am băut tot...

Rachiul mi-a schimbat aproape numaidecât dispoziția. După primul pahar a venit al doilea, pe urmă al treilea. Începeam să mă simt în largul meu, iar taica Roche nu mi se mai părea atât de dezgustător.

Afară începuse să plouă.

Încet-încet, cârciuma începea să se populeze.

Înfierbântat de rachiul, am început să mă laud cu isprăvile mele erotice din rue Orléans-Saint-Honoré. Țăranii erau numai ochi și urechi, scoteau din când în când hohote groase de râs sau fluierături admirative. Un flăcău lat în umeri vru să știe dacă e adevărat că prostituatele se rad în părțile rușinoase. Altul, care se lăuda că unchiul lui fusese în două rânduri într-o casă de fete de la Arras, o ținea morțiș că, spre deosebire de femeile obișnuite, damele de bordel o fac numai pe gaura dinapoi, ca să nu rămână borțoase. Eu le-am povestit că la Paris cele mai multe prostituate sunt prințese și contese scăpătate, poartă bijuterii autentice, sunt îmbrăcate ca doamnele din înalta societate și că eu însumi avusesem de mai multe ori o arhiducesă austriacă, care avea o sută douăzeci de kilograme și un picior de fildeș, căci pe cel adevărat îl pierduse în India, la o vânătoare de elefanți.

Atunci sătenii din Champdoux mi se păreau mai creduli decât niște copii, dar cu timpul am căpătat convingerea că-și băteau joc de mine, iar acum știu pe pielea mea că țăranii sunt hoți și vicleni.

Mă amețisem de-a binelea, mi se împleticea limba, iar aventurile pe care le povesteam deveneau tot mai extraordinare. După ce am isprăvit cu poveștile din rue Orléans-Saint-Honoré, am trecut la repertoriul meu de versuri licențioase, care a stârnit un val uriaș de ilaritate.

Taica Roche mă acompania din când în când cu câte un vânt zgomotos, ceea ce m-a făcut să-mi amintesc cu entuziasm de un poem intitulat *Crepitus*, pe care i-l dedicasem pe vremuri, inspirat pesemne de ceasurile petrecute în latrina de la Institutul Laval, acestui zeu al furtunilor intestinale pe care îl vedeam în momentul acela întruchipat în scârba de moș. M-am apucat să le povestesc țăranilor că cei vechi i se închinau unui zeu al bășinilor și am început să recit, bătând măsura versurilor cu brațul:

*Sunt soi de Adamastor, stârnesc furtuna care
Te face-n mare grabă să mergi la umblătoare.*

Am fost răsplătit cu râsete și aplauze, iar mai tare decât toți râdea taica Roche, care, pe măsură ce vedea cum îmi sporește buna-dispoziție, se purta cu mine tot mai familiar. Își lipise scaunul de al meu, mă izbea din când în când cu palmele peste coapse și mormăia că sunt un flăcău dezghețat, tocmai bun de pus ajutor de primar în Champdoux. Nu prea luam seama la neroziile lui, până când un nume, pe care l-a rostit ca din întâmplare, m-a făcut să tresar și să roșesc până în albul ochilor, ca un copil ce tocmai a săvârșit o năzdrăvănie.

Într-un moment în care larma din cârciumă se mai potolise, taica Roche și-a luat o mutră poznașă, mi-a făcut complice cu ochiul și mi-a șuierat la ureche:

- O știi pe nepoată-mea, domnișorule? Pe Pauline? Aia mică și negricioasă... Poți să i-o tragi dacă vrei. E fată isteată, nu face mofturi când capătă o atenție...

Așa beat cum eram, chipul micuței secerătoare mi-a reapărut pentru o clipă dinaintea ochilor și am încercat să

descopăr cea mai vagă asemănare între figura ei drăgălașă și mutra vicleană a moșului care încerca să se bage în sufletul meu, mânjită de sus până jos cu toate stigmatele viciului. Dar a trebuit să renunț aproape numaidecât, mintea mea era scufundată în ceață și incapabilă să mai ducă vreo judecată până la capăt, iar singura mea reacție la vorbele lui taica Roche o fost expresia de buimăceală care mi se zugrăvise pe chip și care a stârnit un nou val de ilaritate.

- Aiurea! – exclamă cineva. În seara asta domnișorul nu mai e bun de nimic.

Am vrut să le demonstrez că nu eram beat, m-am ridicat de la masă și am încercat să fac câțiva pași, dar numai intervenția energetică a unui țăran m-a ferit de o căzătură ridicolă. Am fost așezat din nou la masa lui taica Roche. Și am izbucnit într-un plâns zgomotos, în timp ce moșul se străduia să-mi toarne cu de-a sila pe gât încă un pahar de rachiu.

Pe urmă cred că am ațipit, iar amintirile mele devin foarte învălmășite.

Îmi amintesc vag că la un moment dat taica Roche mă zgâlțâia de umeri și îmi chelălăia la ureche:

- Scoală-te, domnișorule! Mergem acușica la Pauline!

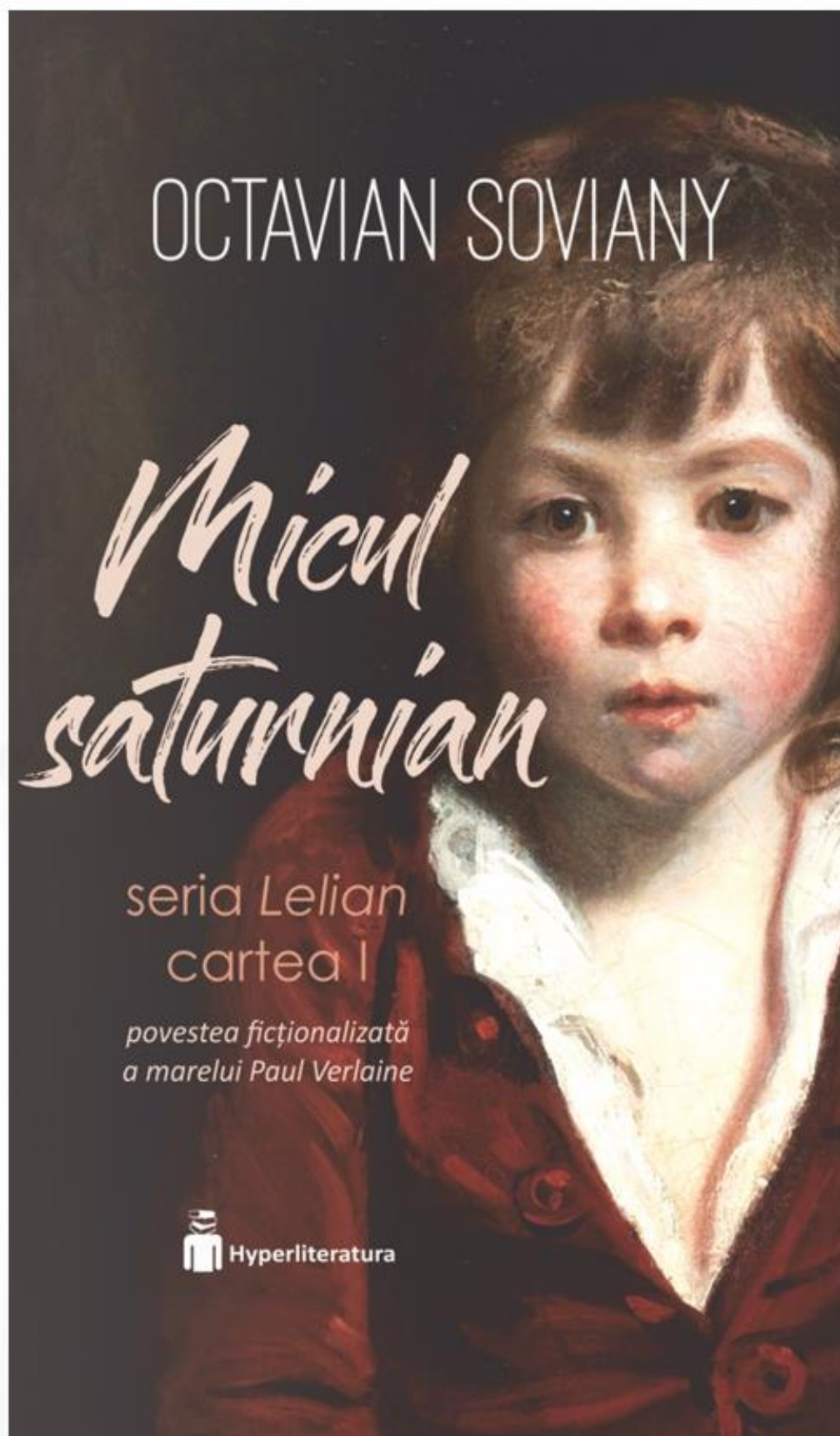
Am ieșit din cârciumă recitând:

*Sunt soi de Adamastor, stârnesc furtuna care
Te face-n mare grabă să mergi la umblătoare.*

Afară cădea o ploaie deasă și întunecată.

Nu știu când și unde m-am despărțit de taica Roche.

Am ajuns la ferma unchiului Thomas ud learcă și plin de noroi, iar a doua zi am descoperit că îmi dispăruse ceasul de buzunar.

Recenzie

POVESTEA CU ELEFANTUL VIZIRULUI, DE IVO ANDRIĆ

ALEXANDRA NICULESCU

E un moment bun să alegem o carte despre natura omului, care nu s-a schimbat odată cu trecerea anilor. Înainte să ajung la povestirile lui Andrić, am citit „Cronică din Travnik”, un roman scris de el cu trei ani înainte, în 1945, și care arată nevoia și capacitatea lui extraordinară de a înfățișa o varietate mare de tipologii umane. Ivo Andrić a obținut Nobelul pentru Literatură în 1961 pentru scrierile lui despre Bosnia, fiind preferat lui John Steinbeck și E.M. Forster, printre alții.

În colecția „Povestea cu elefantul vizirului”, apărută la noi în 2020, sunt șaisprezece povestiri despre o mulțime de stări și manifestări ale omului pus în diverse situații, și

în fiecare dintre ele autorul dă o maximă importanță detaliilor sufletești. În majoritatea prozelor personajul principal este asemeni tuturor din târg, cu particularitățile lor: închiși, bârfitori, răzbunători, dar în același timp este special – doar lui i se întâmplă ceva deosebit sau el e cel care schimbă lucrurile.

Povestirea care deschide cartea, „Drumul lui Ali Gerzelez” este una dintre cele mai bune, tocmai pentru că, aparent, e foarte simplă: Gerzelez e bogat și afemeiat, dar el se îndrăgostește cu adevărat de fiecare dată și tot de fiecare dată e respins – de o frumoasă venețiană, de o țigancă, de o fată cuminte –, și nu poate înțelege de ce pentru unii e atât de natural și ușor să fie cu persoana iubită, iar lui îi este imposibil. Deși nu poate fi un personaj simpatic, Andrić îl prezintă cu mult umor: „scund și îndesat, umbla încet și cu picioarele crăcănate, ca mai toți cei care au pierdut obișnuința mersului pe jos”. Nici în povestirea lui Gerzelez, nici în celelalte nu există personaje neînsemnate, oricine apare este examinat minuțios fizic și sufletește, încât știm aproape totul despre el și așa, încet-încet, de la o povestire la alta, se conturează imaginea de ansamblu a poporului.

Proza care dă titlul colecției vorbește de fapt mai mult despre firea travnicienilor (locuitorii din Travnik) decât despre vizirul sadic și elefantul lui: „travnicienii puteau să scoată și din minciuni un grăunte de adevăr, pe care nici mincinosul însuși nu-l bănuia printre minciunile lui”. Elefantul vizirului are abia doi ani, e năstrușnic, are toane și e lăsat să facă ce vrea prin târg, iar dacă cineva obiectează e pedepsit imediat, așa că oamenii vor să scape de el și primii care găsesc o soluție, chiar dacă inefficientă,

sunt copiii: pun o albină vie în nucile pe care le mănâncă animalul. Deși e o povestire scurtă, Andrić nu se grăbește, totul se întâmplă într-un ritm natural, care arată cum ajung oamenii la saturare și la ideile de răzbunare. Din când în când, introduce o aceeași imagine spusă în diverse feluri și astfel dă o notă de delicatețe și de tradiție care nu poate fi afectată de nimic: „se fierbea ultimul magiun”, sau „cei care amestecau magiunul cântau”.

O altă proză puternică este „Povestea clăcașului Siman”, pentru că nu este doar povestea lui, ci a oricui, de oriunde și din orice timp, care se luptă toată viața cu sistemul, știe că are dreptate, dar încă așteaptă să-i fie recunoscută de către autorități. Despre Siman „cel mai potrivit ar fi să se spună că, în felul lui, era și bun și rău. El e omul simplu dar înțelept care ajunge la judecată și indiferent de câte ori pierde, nu renunță să spere că, într-o zi, lucrurile se vor aranja cum trebuie: „ce-i al tău (îi spune agăi, proprietarul terenului) a fost odată al nostru; iar într-o anume vreme și după o anume dreptate, a devenit al vostru. Păi dacă ce-a fost demult al meu s-a făcut al dumitale, atunci poate și ce se cheamă al dumitale să se facă al meu, cum a fost la început”.

Cea mai bine scrisă povestire este – în viziunea mea – „Vremurile Anikăi” și așa aș fi numit eu volumul, de fapt. Când apare Anika, simțim chiar că ni se spune o poveste și trebuie să ne așezăm mai comod: „iată cum a fost”. Anika e deja un fel de legendă și oamenii o iau ca reper temporal: „vremea când Anika își făcea de cap”, „ziua în care Anika și-a dat arama pe față” sau „perioada de cea mai mare destrăbălare a Anikăi”. Totul începe simplu: Anika e o tânără care are doar un frate blând dar înapoiat, și

așteaptă ca Mihailo, cel care o curtează, să facă ceva definitiv, dar cum el refuză, ea își „deschide casa bărbaților” și devine cea mai faimoasă prostituată a târgului, unde toți așteaptă în grădină, iar ea primește numai când și pe cine are chef. Ce e cu totul nou la povestire este construirea personajului: este conturat de la distanță, și dacă la toate celelalte personaje știm exact nu doar cum arată, dar mai ales tot ce gândesc și simt, la ea totul e voalat și o cunoaștem doar din ce face și din cum o văd alții, potrivit propriilor lor concepții: „femeie ticăloasă, ființă cumplită, fără de rușine și fără de minte”, „ea e azi și pașa și vlădica târgului căci tâlharii pe drumul mare pricinuiesc mai puține rele decât ea”. Cei din târg se împart între cei care o bârfesc pentru că nu ajung la ea, și cei care așteaptă cu speranță în grădina ei. Ca și în proza care dă titlul colecției, și aici, oamenii își revin repede după orice năpastă: „femeile devin mai vesele și bărbații mai potoliți”.

O proză care iese din tiparul volumului este „Aska și lupul” – pare un fel de „Scufița Roșie”, dar în care eroina este o oaie care merge la școala de balet, deși mama o avertizează, cum se întâmplă oricărui artist: „arta e o meserie nesigură, care nu dă nici casă, nici masă celui ce o slujește”. Este o poveste despre condiția și mai ales eforturile artistului și cum arta lui hipnotizează, la fel cum reușește și Ivo Andrić cu scrisul lui.

Lui Andrić îi place să experimenteze și să încerce să arate ce simte o femeie, ceea ce nu-i deloc ușor: în „O femeie pe stânci” o turistă-solistă de operă realizează că îmbătrânește, nu poate să accepte și se refugiază în amintirea unui moment de când era un fel de Lolita și a

oferit unui trecător – om muncitor, de cincizeci de ani – o clipă unică care a înfiorat-o și uimit-o la fel de mult și pe ea. Scriitorii au încercat mereu să vadă cum e în pielea sexului opus, cât de diferit se simte sau se gândește, și pentru asta e nevoie de multă experiență și finețe, iar aici personajul lui Andrić este perfect șlefuit.

Proza care încheie volumul, „Panorama”, este scrisă la persoana întâi și îl arată pe narator cum descoperă lumea prin fotografii, dar nu se poate opri la ele și începe să alcătuiască povești pornind de la fiecare, și, mai mult, începe chiar să aibă vise plecând de la ele. Ultimele povestiri ale colecției par că sunt rupte de restul, prin faptul că sunt mai moderne și au alte subiecte: Andrić lasă deoparte lumea limitată a târgului și-și alege personaje cu alte naturi sau interese, cu un mod de a vorbi mult mai actual și cu foarte multă fantezie.

POLIROM

Ivo Andrić
Povestea
cu elefantul vizirului

BIBLIOTECA POLIROM

PREMIUL
NOBEL
PENTRU
LITERATURĂ
1961

Proză

NU MAI SUNT MĂȘTI ÎN STOC

TETTYO SAITO

La grădina zoologică, o gorilă a zvârlit cu rahat spre Aruto Date. L-a nimerit în față, chiar dacă Aruto s-a apărat instinctiv.

- Ești în regulă?

Remi Zeze, iubita lui, s-a îngrijit de el, abținându-se să nu râdă. Obrazul îi zvâcnea puțin.

- Sunt în regulă, în regulă.

- Serios? Te-a lovit cu rahat, nu-i așa?

- E scârbos ca naiba, dar în regulă. Mă voi gândi că am avut parte de o experiență rară.

Mergând la toaletă, Aruto s-a spălat pe față și a observat că ochii îi erau plini cu sânge, ca o hematurie. A scuipat în chiuvetă.

După asta, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, cei doi au continuat să se plimbe prin grădina zoologică. Cel mai extraordinar li s-a părut un hipopotam. Sub privirile copiilor, hipopotamul a apărut de sub apă. După ce a primit un semn de la un îngrijitor, și-a deschis gura mare, care arăta ca gura iadului și l-a făcut pe Aruto să-și imagineze cum ar fi dacă l-ar mușca. Poate creierul i-ar exploda într-o clipă. Această presimțire a devenit într-un fel reală. Îngrijitorul i-a dat hipopotamului o varză ca o bilă de fier, iar acesta a mușcat-o și distrugând-o instant.

- Ua, ce cumplit!

Remi se bucura foarte mult, chiar dacă reacționase astfel. În drum spre casă, a cumpărat un breloc în formă de hipopotam, ca suvenir.

Când se uita la televizor dimineața, a apărut o știre care anunța că grădinile zoologice din toată Japonia vor fi închise pentru două săptămâni din cauza coronavirusului.

- E bine că am fost acolo acum două zile, a zis Remi în timp ce mușca din pâine.

De pe marginea gurii ei au căzut firimituri mici.

- Da, așa e.

- Dacă lumea nu poate vedea acel hipopotam pentru două săptămâni, e o pierdere uriașă pentru Japonia.

- Ha-ha, exagerezi.

- Ou, mi-am adus aminte. Mâine, mergi la Matsumoto Kiyoshi (マツモトキヨシ, unul dintre cele mai faimoase lanțuri de farmacii din Japonia) ca să cumperi o mască. Te rog să te duci înainte de ora 10:00. Poate vor fi mulți oameni.

- OK, am înțeles.
- O mască va ajunge?
- Nu știu. Mă gândesc că nu mai sunt, pentru că idioții au cumpărat toate măștile.
- Hm, sper că nu.

În timp ce Remi continua să se ducă la serviciu, Aruto fusese desemnat de compania lui să lucreze de acasă. Trecuseră câteva zile, dar tot nu se putea obișnui cu situația. Fiindcă nu simțea atmosfera intensă de la birou, timpul trecea leneș. Ecranul computerului îl vedea lipsit de sens. Și, după ce a băut lapte, a apăsat tasta enter. Acest gest era, într-adevăr, fără sens.

Dar după-amiază a primit un telefon de la Remi. Ea continua să vorbească despre lucruri mărunte în timpul pauzei de masă. Saito-san, colega ei, a avut hemoroizi. I se părea ciudat că la cofetăria unde lucra se vindeau multe prăjituri cu brânză. S-a întâlnit cu o pisică neagră în drum spre birou. Deși toate astea erau plictisitoare ca pielea umedă a degetului din cauza apei calde, Aruto se bucura doar fiindcă auzea vocea lui Remi.

Aruto a mers la Matsumoto Kiyoshi, magazinul din apropiere. Nu se afla nimeni la coadă în afara magazinului. În schimb, exista un afiș pe care scria „Masuku nyuuka shiteimasen (Nu mai sunt măști în stoc)”. Dezamăgit și iritat în același timp, și-a dorit să facă un lucru neplăcut, deoarece idioții cumpăraseră toate măștile. Dar el a intrat în Matsumoto Kiyoshi. Remi îi zisese că vrea să-i cumpere soluție de curățare pentru nas. După ce a luat soluția de lângă intrare, s-a dus la secția cu alimente. Aruto iubea Coca-Cola.

Dacă avea Coca-Cola, nu i-ar mai fi trebuit altceva. Vreau să fiu un cyborg care nu are nevoie de alt aliment în afară de Coca-Cola, s-a gândit Aruto.

Cu două Coca-Cola și soluția, a mers la casa de marcat. Vânzătoarea era o femeie de vârstă mijlocie al cărei nas arăta ca pliscul unui șoim.

- Scuzați-mă, știți cumva când vor fi măști în stoc? a întrebat Aruto.

- Nu, nu știu exact. Centrul de sănătate publică a spus că „Măștile nu vor fi în stoc pentru o săptămână”, așa că am pus un afiș. Nu știu ce se va întâmpla, îmi pare rău.

Lui Aruto i-a părut rău când a văzut expresia de disperare de pe fața vânzătoarei.

- Nu, nu, sună extrem de complicat. Aveți grijă de dumneavoastră, mult succes.

- Da. Mulțumesc foarte mult.

Femeia a avut un surâs mare, ceea ce l-a bucurat pe Aruto.

Aruto a mers la un mic cinematograf. Era surprins că, deși azi prețul filmului era mai ieftin, erau extrem de puțini oameni. Dacă această situație avea să dureze mult timp, ce s-ar fi întâmplat cu micul cinematograf? Aruto detesta virusul corona.

Ce a văzut era un film despre dragostea între două femei, stabilite în Franța în secolul 18. Povestea era despre o pictoriță și un model care își desenau dragostea în intimitate, ascunzându-se de societate. Toate peisajele care apăreau în film erau atât de pitorești, încât i-au tăiat respirația de multe ori. Și, datorită frumuseții extreme a dragostei, din ochii lui curgeau lacrimi. Lacrimile erau ca un pârâu la început, apoi ca un potop de emoție. Aruto a

fost surprins că nu putea opri lacrimile. Simțea că lacrimile alergau pe obrajii lui, îl cuprindea rușinea. Deși putea plânge în acel moment, deoarece era singur în cinematograful, nu ar fi putut-o face dacă ar mai fi fost și alți oameni acolo. Și nu plângea în fața prietenilor lui sau a lui Remi. Chiar dacă Aruto voia să plângă, încercă să nu plângă la nesfârșit.

Seara, pe când Aruto viziona un film, a primit un telefon de la Masachika Kinuta, colegul lui. Nu se întâlnise cu el de câteva zile, așa că au vorbit despre lucruri plictisitoare. Apoi au început să vorbească despre coronavirus.

- Tu știi că chinezii au cumpărat toate măștile? Asta e chiar de tot rahatul!

- Da, știu. Din cauza lor, nu am putut cumpăra o mască de la Matsumoto Kiyoshi, deși Remi are alergie la polen! Știi, idioții ăștia, sunt scârboși.

- Și am auzit că vor dispărea waribashi (割り箸, bețișoare de lemn). Nu vor mai fi, pentru că în China au încetat să le mai exporte.

- Pe bune? Aș vrea să-i omor naibii pe chinezii ăștia, chiar aș vrea!

Atunci, a observat că Remi îl privea. Fața ei îl condamna pe Aruto, care i-a arătat limba.

- Sunt rasist. Scuză-mă, Remi.

După telefon, Aruto și-a cerut scuze.

- Nu trebuie să spui astfel de lucruri.

- Scuză-mă, dar e doar o glumă. Imposibil să ucid pe cineva.

- Nu, deloc. Chiar dacă e o glumă.

Aruto a sărutat-o pe Remi și și-a retras cuvintele.

- Hei! Tu mereu mă pupi când ești în dezavantaj.
- Pentru că ești drăguță, Remi.
- Taci naibii din gură, idiotule, a râs Remi.
- Dar ador să te pup, Aru-kun.

După cină, Aruto a făcut sex cu Remi. A sărutat-o de multe ori și, atunci, obrazul ei a devenit roșu ca un meteorit alergând prin stratosferă. Era atât de drăguță, încât nu se putea opri să o sărute. Corpul lui Remi era ca un gălbenuș de ou. Japonezii considerau că pielea albă era frumoasă, dar Aruto era convins că pielea galbenă a lui Remi era cea mai frumoasă. Și pielea plină de galbenul sfânt era suficient de tandră ca să se scufunde în ea în timp ce o atingea.

La facultate, lui Aruto îi plăcuse sexul dur. Îi plăcuse sexul în care distrugea corpul femeii cu penisul lui tare și în care femeile gemeau pentru înflăcărea sa. Însă, după ce se întâlnise cu Remi, părerea lui se schimbase. Aruto își mișcase șoldurile violent, iar Remi strigase „Mă doare!”. Fusesse prima dată pentru el când îi spusese asemenea cuvinte.

- Fii mai blând!

Datorită acestor cuvinte, el își realizase aroganța. Nu se gândise până atunci decât să se simtă bine, prin penisul lui. După asta, începuse să facă sex blând și lent.

Remi mângâia corpul lui Aruto în mod lasciv, ca și cum un șarpe uriaș s-ar încolăci pe o sculptură greacă. Deși Aruto era excitat, penisul nu i s-a întărit. Îi spunea în gând „Ridică-te!”, dar penisul nu s-a mișcat. După ce s-a dezbrăcat, Remi a început să-i sugă penisul. Saliva lipicioasă se lipea de carnea lui Aruto. Penisul nu s-a

ridicat. „Ciudat”, i-a zis el lui Remi, „destul”. Nesiguranța a apărut pe fața ei, în timp ce obrazul îi devenea roșu.

Aruto a intrat în vaginul lui Remi cu degetul. În timp ce mângâia pereții de carne, respirația ei devenea mai rapidă. Și, strigând cu o voce sfâșietoare, a ajuns la orgasm. Sau cel puțin așa i s-a părut lui Aruto.

- Mulțumesc, Aru-kun.

- Da.

Aruto s-a supărat pe el însuși, pentru că se gândea că era neputincios.

Curând, Remi a adormit. Fața lui era pașnică precum un pescăruș albastru ascultând șoapta pârâului.

Pe un canal de știri se anunța că japonezii erau discriminați în străinătate. Un student la o universitate din Belgia se plimba pe stradă, când s-a apropiat de el o femeie albă cu un cărucior. Atunci, ea a început să strige „Ieși din țara asta, coronavirus!”. Deși îi era frică de femeie, albi nici nu l-au ajutat. El declara că acesta era cel mai șocant lucru în discriminare: dezamăgirea.

Afurisiții de albi sunt severi când discriminează, dar în viața lor obișnuită aplică corectitudinea politică în amănunt. Payoku și femi (パヨク&フェミ, cuvânt peiorativ pentru „stânga” și „feminist”) sunt incorecte politic, dar aceasta este realitatea. Albi sunt mai răi decât japonezii. Japonezii le spun chinezilor „Ieși, chinezule!” pe stradă? Nu. Așa e mentalitatea albilor. Sunt barbari care îi detestă pe asiatici.

Gândindu-se la asta, Aruto se scobea în nas.

În continuare, se transmitea un videoclip filmat cu un smartphone. Un bărbat cu ochii plini de sânge striga

„Corona! Corona!” către un smartphone și încerca să-l lovească. Datorită strigătului, se înțelegea că fotoreporterul era o femeie. Aruto simțea frica odată cu tremuratul videoclipului. Și era surprins că acest clip era filmat în Palestina.

Sunt tâmpiți? Adică ei sunt considerați niște teroriști de către israelieni și americani, dar fac același lucru cu japonezii? Sunt mai idiști decât un cimpanzeu care nu poate învăța din prejudecățile din trecut. Nu-i de mirare că sunt masacrați de armata israeliană.

Aruto râdea pentru că ce gândise i se părea hilar. Și nu se putea opri din râs.

După asta, se supără că lansarea unui film pe care voia să-l vadă fusese amânată.

- La naiba! Chiar vreau să-l văd luna asta!

Atunci, Remi îl mângâie pe Aruto pe gât.

- La fel și eu. Concertul unei trupe care-mi place a fost anulat. Nu amânat, ci anulat. Comparativ cu asta, la tine e mai bine. În cazul meu, e mai trist!

Nu, nu poți compara o astfel de tristețe, a vrut să zică Aruto, dar s-a abținut.

Aruto și Remi au mers la o librărie mare de lângă casă. Deși era mereu plină de clienți, acum au găsit-o destul de goală, ca și cum populația Japoniei ar fi fost înjumătățită prin forța vreunui zeu, lucru care-l entuziasma pe Aruto.

Plimbându-se prin librărie, Aruto a găsit o carte. De ceva vreme, un doctor chinez, care descoperise virusul corona pentru prima dată, murise. În carte, un mesaj era scris de acest doctor din rai. Aruto a râs neintenționat. Un lider de cult făcea bani din asta, și existau proști care cumpărau cartea. Lucrul era destul de hilar.

- Remi, cumpără cartea asta!
- Ce? Nu o pot cumpăra.
- De ce. E un bestseller!
- E o porcărie. Nu o cumpăr nici moartă!

Remi a cumpărat o carte de literatură străină, „Corpul ei și alte desfătări” de Carmen Maria Machado.

- Tot timpul caut cărți de genul ăsta.
- Hee, ce-i asta?
- Eetto, e o colecție de povestiri destul de ciudate despre corp, scrise de o scriitoare lesbiană.
- Hee, mi se pare plictisitor. N-o voi citi cu siguranță.
- Ajunge, nu-mi pasă. Nu ți-o voi împrumuta, chiar dacă vei vrea s-o citești mai târziu.

Pe drumul spre casă au observat un restaurant chinezesc gol, chiar dacă înainte era mereu aglomerat. Era o șansă rară, așa că au decis să ia cina acolo. Aruto a cerut un mapo tofu în stil Sichuan, deoarece îi plăcea mapo tofu. Era atât de delicios cu piper japonez iute, încât s-a gândit că mapo tofu-ul pe care-l mâncase până acum era tofu de proastă calitate. Bucurându-se de fierbințeala picantă, sufletul lui Aruto dansa.

- Fără îndoială, mâncarea chinezească e cea mai delicioasă!

Aruto se uita la știri mai frecvent decât de obicei. Una dintre știri era despre problema că japonezii cumpărau toată hârtia igienică. Nu exista nicio legătură între coronavirus și hârtie igienică, dar lipsea peste tot în Japonia, deoarece apăruse o informație greșită pe Twitter, care spunea că toată hârtia igienică fusese cumpărată. Pe atunci, se află multă hârtie în stoc într-un mare supermarket. Oamenii s-au grăbit într-acolo ca o avalanșă.

Uitându-se la această știre, Aruto s-a gândit că japonezii erau o rasă extrem de imbecilă. Erau mai răi decât un gândac și nu meritau să-și trăiască viața. Trebuiau să moară suferind intens din cauza virusului corona, cât mai curând posibil. Aruto a tras o înjurătură din tot sufletul.

S-a gândit apoi la o știre din America. În timp ce virusul se răspândea în America, armele și muniția se vindeau de două ori mai bine. Aruto înțelegea de ce și le cumpărau americanii: pentru că încercau să anihileze gunoaiile, ca japonezii. Aruto își imaginează o scenă cu ochii închiși. În timp ce japonezii se grăbeau să ia hârtie igienică, el avea o mitralieră uriașă. După ce apăsa pe trăgaci, gloanțele zburau cu forță maximă și penetrau carnea japonezilor. Aceștia erau masacrați ca niște zombie și se forma un munte de cadavre. Aruto se simțea reîmprospătat.

Un sunet puternic a răsunat, ca un buri-buri-buri, și Aruto a alergat repede la toaletă. Acolo se ușurase Remi. Împingând-o cu forță, el și-a introdus mâna în toaletă. Și a mâncat un rahat. Rahatul lui Remi era destul de delicios. Avea un gust excelent, ca al unui sashimi proaspăt. Era minunat cum simțea rahatul topindu-se, tandru, pe limba lui. Aruto s-a gândit că acest sashimi era unul cu somon, plin cu ulei delicios. Și a încercat să bea apă din toaletă. Culoarea sa, un amestec de rahat și urină, era ca un ceai bogat de grâu. El o bea cu mâna. Avea un gust sacru, ca și cum ar fi băut apă de izvor scursă din muntele Fuji. S-a gândit că trupul lui se purifica în acel moment. La sfârșit, Aruto a hotărât să mănânce rahatul împreună cu apa. Imediat ce i-au intrat în gură, a perceput un gust nemaipomenit de savuros. Aruto era în extaz. S-a gândit că un călugăr zen ar simți o emoție asemănătoare atunci

când ar atinge iluminarea. După ce a băut tot, Aruto a mers în sufragerie și a început să se uite la televizor. Pe ecran se vedea o femeie care făcea exerciții în aer liber.

Itaya Hiroharu: *Procesiunea de noapte a sutelor de demoni* (detaliu, c1860)

Recenzie

NOAPTEA DINTRE LUMI, DE IRINA GEORGESCU GROZA

MIHAIL VICTUS

De când am început să scriu la un roman în care abordez povestea din perspectiva unui personaj feminin, am observat că dezvolt o tendință de a citi tot mai multă literatură scrisă de femei. Poate că în felul ăsta mă apropii mai mult de acea parte feminină din mine de care am nevoie pentru a scrie povestea cu naturalețea (atât de) necesară. Astfel, *Noaptea dintre lumi* a căpătat întâietate pe lista cu lecturi – păstrez întotdeauna în bibliotecă un stoc de cel puțin 10-15 cărți necitite, pe care le alternez în funcție de stare sau preferințe.

E prima întâlnire cu scrierea Irinei Georgescu Groza. Înainte de asta, știam că i se publicase o proză scurtă în *Iocan*, într-un număr anterior celui în care apărusem și eu

c-un text (în opinia mea, a fost selectat cel mai slab dintre cele pe care le propusesem) și că debutase c-un volum de povestiri, bine primit de public.

Noaptea dintre lumi a apărut în colecția *N'author* a editurii Nemira, colecție coordonată de Eli Bădică și din care am mai citit două cărți bune (*Fetiș*, de Horea Sibișteanu și *Un cal într-o mare de lebede*, de Raluca Nagy). Subiectul e împărțit în trei părți. În primul, intitulat *Saltul*, autoarea ne transpune cu îndemânare într-o poveste bine ancorată în realitate, cu o vagă tentă de fantastic, mai mult sugerată. Ni se face cunoștință cu Ana, o liceană a cărei particularitate e faptul că s-a născut cu părul alb, ceea ce le oferă băieților de vârsta ei un motiv să o trateze ca pe o ciudată. Pe parcurs, se va confirma bănuiala că părul alb nu e singurul detaliu care o face specială pe fată. Zona de fantastic este atât de bine dozată în această primă parte – concentrată pe relația Anei cu a profesorului ei de engleză, de care se îndrăgostește, a relației cu bunica, în a cărei grijă se află, pentru că mama fetei a plecat în căutarea soțului dispărut de acasă (acțiunea are loc prin anii 80), a relației de la școală ș.a.m.d. – încât m-a făcut să-mi spun că am în față una dintre cele mai bune cărți din literatura română pe care le-am citit în ultima vreme. Frazarea e sigură, concentrată pe subiect, pe livrarea poveștii, fără divagări și alte inutilități.

„Îi vedeam de sus, de la fereastra camerei mele, pe cei adunați pe trotuar, dar, când coboram din scară, se făceau că nu mai văd, continuând să șușotească. La școală fusese mai rău. Unii colegi ziceau că am perucă, alții nu se lăsau până nu mă trăgeau de păr. Mi se păreau toți imaturi,

lipsiți de griji, preocupați de cât de bine aruncau cu cocoloașe de hârtie spre tabla pe care scria profesorul, nimerindu-mă uneori și pe mine. Suportam hlizelile și mă făceam că nu-mi pasă.” (pag. 28-29)

Singurul păcat al autoarei e că în această primă parte a ridicat foarte mult așteptările cititorului. Din cauza asta, continuarea, *Povestea lui Lumen*, în care rolul de povestitor îi revine unei ființe magice, m-a scos puțin din poveste. Dar nu foarte mult. Până la urmă, m-am convins că e o adăugire interesantă – rotunjește și mai bine subiectul. Doar că mă așteptam ca ultima parte – *Între cer și pământ* – să reia povestea în ritmul impus de *Saltul*. Nu se întâmplă asta. Realismul magic de până aici capătă proporții fantastice, scenariul devenind unul apocaliptic.

„Oamenilor le este frică, nu le place noroiul, deși nu au nicio problemă să străbată pământul cu picioarele, să-l alerge, să-l sape, să ridice case urâte pe el. Noroiul ce îi invadează dinspre cimitir este, ce-i drept, special, în el apar, când nu te-aștepți, dinți, oscioare gălbui, păr, dantele deșirate, înnegrite. Vor să fugă din calea lui, acum să malaxorul din cimitir se apropie de ei și-i poate prinde în vârtejul lui, deja mîzga s-a întins până la etajul doi, cizmele de cauciuc par să clefăie când pășesc pe trepte, în stradă se lipesc cu totul și sunt greu de ridicat.”
(pag. 207-208)

Au loc mai multe ruperi de ritm, ceea ce poate avea efectul să-l dezorienteze pe cititorul care încă mai caută acea senzație de la început, iar acum e pus în situația de-a

face un efort (chiar dacă minim) ca să înainteze spre finalul cărții, în loc să se lase purtat către acesta.

Mi-ar fi plăcut ca povestea să fie redată într-un mod mai liniar, deoarece subiectul e suficient de puternic încât să se susțină singur, să nu aibă nevoie de alte trucuri, dar asta nu mă împiedică să spun că *Noaptea dintre lumi* rămâne totuși un roman curajos și cât se poate de original.

Noaptea dintre luni

Fantastica aventură a unei adolescente
călăuzite de o ființă misterioasă

Irina Georgescu Groza

NEMIRA

Proză

COLB

VIOREL PRODAN

Ne-am dus în ziua aia, dragul mamei, să vedem cum taie rușii vițelul. Îl găsiseră la badea Teofil. Îl ținuse ascuns într-un staul, în pădurea din spatele casei.

De când intrase armata în sat, nu prea mai aveam ce mânca. Umblam lihnite de foame cu zilele, biata Anuța ne dădea nouă și puținul ce-l căpăta.

Ea era cea mai mare dintre noi trei, da' era bolnavă de plămâni, dragul mamei. Câteodată tușea o bucată bună de zi, până ce nu mai știai dacă plânge sau tușește. Dacă socotesc bine, era trecută de zece ani.

În ziua aia, numai Todoruț o apucat să mănânce un cartof fiert, cu tot cu coajă. Anuța l-o înfofolit într-o zădie rămasă de la mama și l-o pus în leagăn sub pat. Dormea.

Când am ajuns noi, și ne-am ascuns după gardul unui coteț, soldații au legat vițelul de o cracă a nucului din

curte. Unul dintre ei, cu o țigară în colțul gurii, ascutea două cuțite mari. Avea ochii negri și mici.

Badea Teofil ținea o gospodărie mare. Grajd pentru vite, șură și cotețe multe. Avea și doi feciori harnici. Nevasta lui o murit înainte de război. Feciorii erau atunci pe front și pe badea Teofil l-o dus rușii de acasă, pe motiv că de ce o ascuns vițelul. Și noi eram acolo, într-un capăt de curte. Curtea era largă și plină de arme, ranițe și soldați.

Nu știam de când nu mai văzusem carne. Stăteam și așteptam să taie rusul vițelul, de parcă așteptam să mâncăm o tocană. Era mare și încă se legăna în nuc, făcând să cadă frunze uscate.

Nu-ți pot zice, dragul mamei, în ce lună s-o întâmplat, dar știu că era frig. Și io și Anuța eram desculțe. Aveam capul acoperit cu o năframă rămasă de la mama. Anuța avea capul gol și tot îl mișca pe după gard, să vadă ce fac rușii.

Noi am ajuns primele. Apoi au ajuns Neluțu cu Dorina lui mătușa Marie. Ne-am tras unii în alții și ne uitam cum s-o pornit rusul să jupuiască vițelul.

Nu o făcea ca tata, sau alți oameni de la noi din sat. Prima dată i-o tras pielea de la gât în jos, peste urechi. De zici că era un om cu capul gol și îmbrăcat în blană. Limba îi atârna, vânătă, într-o parte. Începea să miroase a carne caldă.

- Când aveam viței, mama ne făcea tocană din limbă și rinichi, da' noi nu mâncam veci din ea, știu că o zis Dorina atunci.

- Doar la tata îi place limba de vițel.

Lui Neluțu îi era tare dor de unchiu' Traian. Tot de el vorbea. Am vrut să îl întreb dacă acum ar mai face nazuri, dar Anuța ne îndemnă să tăcem. Își ținea degetul apăsător

pe buze și șâșâia. Avea buzele vinete de la frig. Obrajii îi erau roșii de le fierbințeală. O vreme nu am mai vorbit niciunul.

Un soldat o adus o damigeană din casă și câteva pahare din tablă. Le-o turnat la toți și au ciocnit, strigau în rusește. Au trântit apoi paharele pe masa unde erau covețile cu apa de spălat carnea.

Un pisoi se freca de picioarele rusului ce era cu vițelul. O fi fost motanul lui badea Teofil. Nu i-l cunoșteam, dar era la fel ca noi de flămând. Curajos, se freca de cizmele rusului. Omul nu simțea, cresta pielea de pe carne. Când pisicul începu să miaune – avea un mieunat ascuțit –, rusul s-o uitat în jos. Cu un picior, scrâșnind din dinți, o zburat mâtul de s-o lovit bietul de fântână. Amețit, s-o ridicat și s-o ascuns mieunând sub cotețe. Soldații au râs. Nouă ne-o fost tare milă. După ce că îi era și foame...

Unul din soldați o început să cânte în timp ce rusul cu cuțitele jupuia pielea. Din când în când cântau toți, răgușit și trist.

Am vrut să zic că poate aveau și ei copiii lor, în satele lor. Poate și pe tata îl vedeau copiii într-un sat din Ungaria, unde lupta cu nemții. Dar mi-era teamă că Anuța iar mă șâșâia.

Stătea și se uita la ei. Ghemuită, cu mâinile în jurul picioarelor și cu bărbia pe genunchi.

Rusul își termină cântecul. Nu se mai auzea decât cuțitul mare, trecând între carne și piele. Unii soldați se uitau în pământ, câțiva ațipiseră. Poate de la băutura din damigeană. Atunci Anuța s-o ridicat în picioare, s-o uitat puțin la noi și o pornit către ei.

- Tu, Anuță, stai, tu!

Dorina o vrut să meargă după ea, dar s-o tras înapoi după gard.

Eu nu mai știu ce i-am spus. Mi-era tare frică. Că pe badea Teofil l-au dus din sat cu o dubă după ce i-au găsit vițelul, și toți vorbeau rău de ruși. Nu erau ca nemții.

Când erau nemții la noi în sat, în casele unde stăteau, veșnic aduceau câte ceva de mâncare, săpun sau bomboane. Rușii ne luau tot, ne dădeau numai păduchi. Și pe mulți oameni din sat i-o dus cu dubele, pe unii nu i-o mai văzut nimeni de atunci.

Anuța și-o împins mâna în spate, ca și cum ar fi vrut să ne țină unde eram, și nu s-o mai oprit până în spatele omului cu cuțitele. A stat acolo și nu zicea nimic. Slabă, în cămașa albă, desculță. Vântul îi lipea părul de față.

Rusul era cu spatele, s-o întors numai când unul din ceilalți o zis ceva, sau o fluierat. S-o uitat drept la sorămea, cuțitul îi era plin de sânge. L-o șters de pielea ce încă mai atârna de vițel și apoi a o zis ceva către Anuța.

Da' ea și-o adunat degetele de la o mână și le-o dus către gură, cealaltă mână și-o rotit-o de câteva ori în jurul burții. Apoi o arătat către noi. Și eu nu mai știu dacă vreodată mi-o mai fost așa de frică. Neluțu o început să plângă, și-o ascuns capul în brațele lui Dorina.

Nu ne mai era foame, dârdâiam de frică. Dar lui Anuța nu-i era frică. A stat acolo și s-o uitat la rus. Câțiva soldați au început să râdă și să strige către ea. Unul o aruncat cu o cană. Rusul și-o pus de băut, o golit paharul și-a întors-o pe Anuța de umeri, către noi. I-a făcut semn din mână să plece și o împins-o.

Anuța o făcut câțiva pași, s-o mai întors către soldat, privindu-l lung. A venit apoi lângă noi.

- Du-te, Cornelia, și vezi de Todoruț. Poate s-o trezit și plânge.

- Hai cu mine, tu, Anuță!

Mă temeam să nu-i facă ceva rău soldații ăia.

- Io nu m-oi duce de aici până nu ne dau și nouă din vițelul ăla. Oameni îs și ei. Știu ce-i năcazul, ca noi. Du-te Cornelia! Și hai înapoi.

Nu am vrut să o iau pe ulița satului, că era multă umblătură de mașini și soldați. Tot satul era numai un colb.

Am luat-o prin spatele grădinilor oamenilor. Nu era mult până la noi acasă, dar trebuia să trec prin cimitir. Dorina l-a trimis pe Neluțu cu mine, să nu-mi fie urât. Ea o rămas cu Anuța.

Iarba prin cimitir era mare și încâlcită, plină de frunze uscate. Nu mai avea cine să o cosească.

Dragul mamei, era mare năcazul la noi în sat. Pe toți bărbații în putere ce mai rămaseră în sat i-o dus la război în Ungaria și până nu știu unde, să se bată cu nemții.

Înainte, mulți o plecat în Rusia la războiul nemților, și de acolo o trebuit duși să se bată în celălalt capăt de lume, fără să mai vie pe acasă. Așa o pățit și unchiul Traian, și bietul tata.

Pe tata nu l-am mai văzut de mult. Și nici el nu o putut să vadă pe mama înainte să moară. Noi am îngropat-o. Cu popa Ștefan. Ierte-l Dumnezeu, că tare mult o ajutat tot satul.

Când am ajuns acasă, Todoruț era treaz, da' nu plângea. Stătea tare cuminte când era mic. I-am înmuiat un colț de năframă în zeama în care am fiert cartoful și i-am dat să molfăie.

Pe drum spre casă, țin minte că Neluțu o găsit o nucă pierdută pe sub iarba din cimitir. O spart-o și jumate mi-a dat-o mie, jumate o pus-o în buzunar să o împartă cu Dorina. Eu știam că Anuța voia să i-o dăm lui Todoruț. I-am dat-o. Apoi l-am spălat, l-am schimbat și l-am mai lăsat să umble un pic prin curtea goală.

Cât l-aveam pe tata acasă, curtea nu era goală. Țineam vaci, porci, găini și rațe. Câine și pisici. Lucram toți, toată ziua, dar nu ne lipsea nimic. Pe Anuța nu o lăsam să lucreze, de multe ori venea doctorul la ea. Că tușea câte o noapte întreagă și o auzeam pe mama plângând lângă tata.

Când l-au dus pe tata la război, mama și cu Anuța munceau în locul lui, dar nu puteau cosi iarba, așa că mama o vândut vacile. Da' nu ne mergea mai bine, și s-au îmbolnăvit mai tare. Nimeni în sat nu te ajuta la lucru, că toți erau în același năcaz.

Apoi au venit rușii și ne-au luat tot ce aveam prin curte și prin pod. Mama s-o stins repede și Anuța o rămasă să aibă grijă de noi. Era tare slabă și nu era bine deloc, dragul mamei. Da parcă Dumnezeu o pus în ea sufletul lui mama, și i-o dat putere. De nu era ea în vremurile alea, mă prăpădeam și io și unchiu-tău Todor.

- Hai să merem să o aducem pe Anuța acasă!

Neluțu se juca cu Todoruț pe după fântână, l-o luat de mână și am ieșit toți trei pe porțița de către cimitir. Mi-aduc aminte că erau multe morminte proaspete. A lui mama nu era departe de grădina noastră.

Când am ajuns înapoi, la casa lui badea Teofil, Anuța era acolo, stătea ghemuită, da' nu se mai ascundea după coteț. Se uita la ruși. Dorina era ascunsă și împletea fire lungi de iarbă uscată.

Nu mai știu cât ne-o luat să mergem și să venim cu Todoruț, dar soldații o apucat de o împărțit vițelul în coveți. Coastele, măruntaiele, picioarele... Mirosea mai tare a carne caldă.

Câțiva lucrau să aranjeze carnea, unul o aprins un foc peste care o așezat un cazan. Da' tot rusul ăla mare le zicea ce să facă. Și, din când în când, se tot întorcea către Anuța. Tare urât se mai uita cu ochii ăia, parcă mai întunecați. Pe noi nu ne băga în seamă și nici Anuța pe ceilalți soldați.

Gândeai că în tot satul nu o mai rămas decât rusul ăla înalt și Anuța slabă, tușind.

Mi-aduc aminte, de zici că o fost ieri, cum or pus cartofii tăiați în apa ce clocotea. Sarea, carnea, și cum, dintr-o dată, o început să miroase a mâncare. Am uitat, dragul mamei, cum mirosea mâncarea. Că noi de abia dacă îmbucam ceva tărate fierte, câte un mălai uscat sau câte o zamă lungă din ce putea biata mătușă Marie când ne mai chema la ea.

Nu știu ce am mai făcut, sau ce o mai făcut rușii din curte. Da' colbul pe drumul de către Dej o început să crească. Apoi turuitul motoarelor se apropia de casele noastre. Se auzeau claxoane și bărbați vorbind tare. Lângă casa lui badea Teofil o oprit o mașină. Un soldat o sărit din ea și-o strigat ceva către cei din curte. Rusul cel mare s-o dus în uliță și o vorbit cu soldatul din mașină. S-o întors apoi, grăbit, în curte. Striga și făcea semne către ceilalți soldați.

Or început să fugă toți în stânga și în dreapta. Să se îmbrace. Să adune ranițe și puști, să le ducă la mașina ce aștepta în drum.

Cum stăteam noi acolo, mai sus decât curtea, puteam vedea mai tot satul. Era numai un colb, zumzet de motoare, strigăte și claxoane. Nu știam noi de ce, dar apoi s-o aflat că rușii trebuiau să plece din sat, în grabă.

Nici în curte nu era mai puțină larmă. Unii duceau ranițele și armele la mașină. Doi soldați o luat o prelată și o pus în ea carnea din coveți. Alți doi au golit din cazan mâncarea în bidoane de tablă cu capac. Le-o dus și le-o aranjat în remorca de la mașină. Repede, au cărat vițelul tot din curte. Și nu mai mirosea a mâncare. Rămase numai colbul ce venea din drum și se așeza peste noi, în spatele gardului, peste Anuța care nu-i slăbea o clipă din ochi.

Stătea așezată pe o scândură. Avea poalele cămășii trase peste picioare. Era o cămașă mare, putea să își așeze picioarele peste ea să și le mai încălzească. Genunchii subțiri împungeau prin cămașă. Nu tușea.

Noi ne-am uitat ce ne-am uitat, și, când aproape toți soldații erau în mașină, a început să picure. Ne mânca pielea de la colb.

- Anuță, hai să merem, tu! Să nu ne prindă ploaia cu Todoruț aici.

- Mereți înainte, că vin și eu.

Da' s-o ridicat și o intrat în curte la badea Teofil.

I-am strigat să nu intre. Să nu pățească ceva, și să mă lase singură cu Todoruț. Da' nu m-o ascultat, și o trecut prin toată curtea până la rusul ăla mare, l-o prins de o mână și i-o spus ceva. Îi arăta către mașină, apoi către noi. Noi ne-am lipit de gardul grădinii.

Rusul, când s-o întors, și-o și scuturat mâna, să scape de cum îl ținea soră-mea. Și ea, cum era slabă, o căzut pe jos. Și atunci am început noi să plângem mai tare, să țipăm. Am

fugit către ea, să o scoatem de acolo. Da' ea s-o ridicat de jos și nu era speriată. Numai se uita la rus cum se urcă în remorcă, cum o bătut tare în tablă să pornească șoferul, cum nu s-o mai întors să se uite către ea.

Mașina o pornit și o luat-o către capătul satului.

N-o mers mult și s-o oprit. Rusul o sărit din remorcă și o pornit grăbit spre noi. Avea ceva mare în brațe și umbla greu.

- Hai, Anuță, să merem că ăsta ne împușcă, hai să merem, că rămâne Todoruț fără noi.

- Mereți atunci la Todoruț. Mereți de aici!

Vocea îi era liniștită.

Da' n-am mers, că am putut vedea, dragul mamei, cum rusul ăla mare, cu ochii ca întunericul, ce o lovit mâțul de era să-l omoare și o împins-o pe Anuța de pământ, rusul ăla venea către noi cu o bucată de carne.

Când o ajuns lângă porțiță, o lovit-o cu bocancul, o făcut un pas în curte și o lăsat pe jos un picior de vițel. Mare și plin de carne.

I-o ciufulit o dată părul lui Anuța pe vârful capului, o zis ceva în rusă. S-o uitat la noi toți și o fugit către mașină. Șoferul claxona tare și din nori o început să ropotească.

Ofițeri germani într-un sat din România, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (copyright imagine: *necunoscut*)

Proză

AFACEREA

DANIELA ALBU

Îl trezi lumina soarelui, care pătrundea puternic printre perdelele elegante ale dormitorului, ale cărui ferestre dădeau spre est. De obicei îl dezgustau femeile de ocazie cu care își petrecea uneori nopțile, dar acum, privind chipul delicat, liniștit și deloc vulgar al celei care încă dormea în patul lui, se simți scârbit doar de el însuși. Profitase de deprimarea ei. Îi mai oferise încă un pahar și încă unul, și pe urmă o invitase la el acasă. Știa despre ea doar că plângea întruna, fiindcă fusese concediată în aceeași zi în care soțul o anunțase că o părăsește. Nu obiectase când se așezase curtenitor la masa ei. Simțea nevoia să vorbească cu cineva. Era drăguță și îi plăcuseră ochii ei triști, zâmbetul amar, mâinile albe cu degete lungi și suple, lacul sidefiu de pe unghiile bine îngrijite, gleznele subțiri, pantofii eleganți și rochia verde mentă cu aer

retro. Cu grijă să nu o trezească, ieși încet pe micul balcon rotund al bovindoului dormitorului de la mezanin și își aprinse o țigară. Oare ce atitudine ar fi trebuit acum să aibă față de ea? Dacă i-ar fi lăsat o oarecare sumă de bani lângă rochia aruncată pe brațul fotoliului poate că ar fi ajutat-o, dar de jignit ar fi jignit-o cu siguranță. Așa că după ce termină țigara și închise cu grijă ușa balconului, trase sertarul noptierei, de unde luă o agendă și un pix. Rupse o foaie pe care scrise numărul lui de telefon și: „trebuie să ajung la o întâlnire urgentă. Te rog când pleci, trage ușa după tine. O zi frumoasă.” Cam sec, dar politicoș, se gândi. Era stăpânit de teama atât de firească la bărbații liberi și orgolioși, de a nu fi legat prin nimic de nimeni, de a opta întotdeauna pentru soluția cea mai comodă. Deși simți o ușoară remușcare că se gândise să îi lase bani, își spuse că nu era cu siguranță vreun licean înfrigurat aflat la prima sa aventură. Sau poate încerca doar să se îmbărbăteze puțin, fiindcă femeiușca asta reușise să îl zăpăcească în felul ei ciudat, tocmai poate fiindcă, în toată dezorientarea aia a ei, nici prin cap nu îi trecuse așa ceva. Tot ce știa era că egoismul îl scăpase de multe cumpene în viață. După divorțul de Arleta, se mulțumise să rămână cu vila superbă, moștenire de familie. Făcuse niște credite ca să renoveze cele trei etaje, nenumăratele camere, să reamenajeze grădina luxuriantă și să își schimbe mașina. După toate aceste transformări a simțit că în sfârșit și-a găsit liniștea. Îi plăcea să își bea cafeaua instalat comod în fotoliul lui de răchită albă printre soiuri rare de trandafiri, să își savureze trabucul de la biroul cu lemn de mahon și fotolii Chesterfield originale de piele roșcată admirându-și mica colecție de tablouri scumpe cumpărate la licitații;

să se privească îmbrăcat elegant în oglinzile strălucitoare din marele salon de la parter, să dea recepții pentru câțiva prieteni apropiați și să studieze mucalit cum invidia, pe care cu greu reușeau să și-o ascundă, le altera zâmbetele, desfigurându-le chipurile. Casa asta era marea lui bucurie, refugiul lui, deși pentru acest paradis se îndatorase până peste cap. Întreținerea era destul de scumpă, mai ales iarna, de când se scumpiseră gazele; avea un grădinar și o menajeră, și acum întârziase cu plata ratelor la bănci de când fusese în concediu medical aproape trei săptămâni pentru operația de bilă. Era un medic bun, foarte apreciat. Lucra la spitalul de urgență și avea și cabinet particular. Dar nu fusese întotdeauna așa. După oribilul divorț de Arleta, se simțise frânt în mii și mii de bucăți, de parcă ar fi fost un porțelan ale cărui resturi sunt lipite grosolan și imperfect în foarte multe locuri. Auzise cândva că atunci când în vechea Chină se spargea un obiect prețios, cioburile erau lipite cu foiță de aur lichid, ceea ce nu însemna doar refacerea pur și simplu a vasului respectiv, ci mai ales înnobilarea defectelor prin care acesta dobândea o valoare mult mai mare decât cea pe care o avusese înainte. Deși își tot făcea curaj spunându-și că suferințele, după ce se decantează, ne pot transforma cu timpul în varianta noastră îmbunătățită, alesese să evite orice neplăceri sau ciocniri inutile și își blindase prin egoism sechelele acestei fragilități. De multe ori, deși a evitat pe cât posibil să se încurce în viețile altora, i s-a întâmplat să se trezească angrenat haotic în situații absurde, ca cea de acum. După trădările, minciunile și manipulările Arletei, nu mai avusese energia să se implice în vreo relație serioasă. Continuase să se complacă într-un

hedonism burghez, de parcă ar fi privit spectacolul vieții altcuiva.

După ce își făcu tacticos toaleta de dimineață și alege din dressing un costum gri perlat, o mai privi încă o dată. Cu o mișcare iute a capului își dădu la o parte șuvițele întunecate de pe frunte și, de parcă prin acest gest ar fi înlăturat deodată toate scrupulele, lăsă lângă biletul de pe rochie un plic cu bani, deși cu câteva minute mai înainte fusese sigur că nu o va face. Scrise pe el: „Te rog, nu interpreta greșit.

M-am gândit că ți-ar putea fi de folos”.

Întâlnirea cu Octav Predescu era programată pentru ora 11. Așa că avea timp să bea o cafea și să ia micul dejun la bistroul din colțul străzii, unde era de-al casei. Știa că fuge de femeia cu rochie verde mentă, de ochii ei tulburători, de părul ei mătăsos. Prefera să o păstreze în amintire. Dacă îl va căuta, va mai vedea.

Era de serviciu puștiul acela antipatic cu față palidă și surâs mecanic la vederea bancnotelor. Se uită pe Google Maps la străzile pe care urma să le străbată pentru a ajunge la avocat. Nu stătea foarte departe, așa că se hotărî să meargă pe jos. În mintea lui se încâlcea copia imperfectă a orașului de acum câțiva ani. Cât de fulgerător se schimbase totul de când nu mai știuse altceva decât casă și serviciu. Se enervă de încetineala cu care era servit. Îl agasa politețea falsă și agitația aia inutilă, pusul șervețelilor, aducerea lingurițelor, foiala cu „vă aduc zahăr brun, ca de obicei, sigur nu vreți și lapte?”. Ceru nota și așteptă special să plece băiatul să ia altă comandă, ca să îi lase banii pe masă fără să îi mai vadă rânjetul ăla placid.

Bateria telefonului se descărcase complet. Memorase direcția în care trebuia să meargă. Cum naiba se numea strada aia liniștită cu nume vegetal unde locuia vechea sa cunoștință, avocatul Octav Predescu?

Întârziase deja vreo douăzeci de minute când nimeri casa. Îi deschise o fetișcană ciufulită care nici nu apucă să-l vadă ca lumea, că strigă ca din gură de șarpe:

- Doamnă! Doamnă, vă caută cineva!

Tudor rămase în vestibul uitându-se amuzat la mutrița nostimă de veveriță a fetei stingherite care îl privea pe furiș.

- Îmi pare rău că te-am speriat așa. Unde pot să îmi las pardesiul? o întrebă când auzi o voce subțire, alintată, miorlăită și pițigăiată ca de copiliță răzgăiată:

- Ah, îmi cer scuze, e nouă la noi, i-ai dragă pardesiul domnului.

De pe scara monumentală cobora o tânără femeie minionă în ținută neglijentă de dimineață, cu păr blond foarte buclat, un chip de păpușă lipsit de expresie și un corp superb.

- Îl caut pe domnul Predescu.

- Știu, mi-a spus că urmează să veniți, vă așteptam, domnule Avram. A avut o urgență, dar vine imediat. Sunt Mella Predescu, îi spuse, întinzându-i o mână albă și umedă care mirosea a un amestec dulceag de creme.

- Sărut mâna, mă scuzați, eu nu l-am mai văzut demult. Nu știam că s-a însurat între timp.

- Ei da, a făcut-o și pe-asta, deși susținea că e un burlac convins. Dar noi nu ne-am afișat pe rețele de socializare, ca alții. Octav ține foarte mult la viața privată. Eu am doar un cont pe Instagram, doar despre mine și magazinul meu,

ce să fac, sunt persoană publică. Știți, peste o lună lansez colecția de toamnă, poate veniți și dumneavoastră.

Vocea ei pițigăiată aproape că îi zgâria auzul.

- Doriți un ceai, o cafea?
- Nu, mulțumesc, pot să aprind o țigară?
- Da, aici, zise ea împingând cu iuțeală ușa glazvandului care dădea spre o terasă plină de tuia și leandri în ghivece enorme.

- Octav e acum la un client pentru un testament. De obicei nu se deplasează. E un caz special. Un bătrân putred de bogat, în scaun cu rotile, care se încăpățânează să tragă cu dinții de viață. Și-a exasperat familia, îi chinuie pe toți. Sunt epuizați de când îi tot așteaptă sfârșitul. Oricum, puțină osteneală nu strică. Chiar eu am insistat să se ocupe de muribund, îl mai vizitează și el când poate, așa ca în familie, fiindcă îi este un fel de unchi, văr de al doilea cu mama lui. Octav e la capătul puterilor, îmi imaginez că l-au obosit și rudele astea nenumărate. Unii sunt cumsecade, dar cei mai mulți sunt lacomi precum corbii în preajma stârvurilor. Mofturi. Deci până la urmă spun să vă facă o cafea?

- Mulțumesc, dar am băut una chiar adineaori.
- Însurat?
- Divorțat, îi răspunse sec și voit ironic. Fața ei de păpușă cu ochii negri și strălucitori în care îi era imposibil să citească ceva îl scotea din sărite. Urmase o tăcere stânjenitoare. Se gândi că fusese cam grosolan. Dar atunci când ea credea că el admiră florile roz ale unui leandru, surprinse cu coada ochiului o străfulgerare de ură în ochii ei. În clipa aceea se puse în gardă simțind un dușman primejdios ascuns cu dibăcie în păpușa nesărată.

- Spre deosebire de Octav, pe mine m-a cam ocolit norocul, se trezi ea spunându-i fără nicio legătură cu nimic. Dumneavoastră sunteți politician?

- Nu, medic. „Primejdioasă femeie”, își spuse încercând să zâmbească afabil.

- Aha. Știți că sunteți, sau mai degrabă ați putea fi neașteptatul meu salvator?

- Cum așa?

- Odată cu apropierea toamnei noi avem celebra noastră „casă deschisă” anuală.

- Foarte... parizian!

- Așadar joia aceasta, adică peste patru zile, la noi va avea loc o serată fără prea mari pretenții, dar nici lipsită pe de-a-ntregul de ele, și tocmai disperam din cauza numărului doamnelor, care este cu mult superior celui al domnilor. Vă rog din suflet, deci, să nu mă uitați joi. Sunteți invitatul meu special.

Tudor nu avu timp să-i mai răspundă fiindcă ea sări de pe banchetă zicând:

- O clipă, mă scuzați, s-a întors Octav, și se repezi cu înfrigurare spre ușa de la intrare în întâmpinarea lui, sărutându-l tandru, dar instinctiv dincolo de aparenta ei exuberanță, Tudor simți lucind în ochii ei ciudați de pisică o curiozitate ascunsă și fu aproape sigur că se gândea la testamentul clientului de care îi vorbise mai înainte. Când Mella Predescu reveni pe terasă trecând foarte aproape de el, avu o tresărire ca la atingerea unei reptile. Octav îl îmbrățișă cu căldură:

- Bătrâne! Ce bine-mi pare să te revăd, după atâta timp! Ce spui de mica mea nimfă?

Se îngrășase și vorbea numai despre nevastă-sa. Cum o cunoscuse, cum își dăduse seama cât putea să prețuiască o astfel de femeie și cât de mult o iubea. Parcă nu mai regăsea vechiul lui zâmbet deschis în surâsul ăsta mieros de îndestulare și satisfacție tâmpă.

- Tocmai îi vorbeam domnului Avram de serata noastră de joi, interveni ea.

- Desigur, desigur, scumpo. O să ne scuzi puțin, te rog. Hai Tudor, vino la mine în birou.

Odată instalați comod acolo, avu senzația inexplicabilă că dincolo de ușă Mella Predescu scrâșnește primejdioasă și fățarnică. Se gândi că îl paște o nevroză, ca acum doi ani. Cuprins de o senzație de sufocare, la început aproape că nu reuși să perceapă clar cuvintele și explicațiile lui Octav. Treptat, începu să audă vag, ca și cum ar fi avut urechile înfundate cu vată:

- O să fie bine, bătrâne! Ca nepot, îmi revin o groază de bani, aproape toată averea. Moșul mă iubește ca pe fiul lui și are o încredere oarbă în mine, pe toți ceilalți îi consideră hiene care îi dau târcoale. Puțin curaj, ce naiba! Fără tupeu și risc nu merge nicio afacere. Nici ace cu gămălie nu se vând fără puțină imaginație. O simplă injecție, și gata! Un chin fără rost curmat și noi terminăm amândoi cu toate datoriile astea care ne mănâncă viața.

Afacerea era cu mult mai murdară decât își închipuise, deși, când îi promisese la telefon că îl scapă de datorii, cunoscându-l pe Octav, se așteptase la niște matrapazlâcuri cu rețete sau prescripții de medicamente. Și totuși, cât de mult se schimbase alături de zgripturoaica blondă, pițigăiată, cu chip de mironosiță!

- Atunci joi, vii mai devreme și încheiem afacerea. El stă la două case de mine și joia hienele sunt acasă la sora lui să joace bridge. La țanc ai picat, bătrâne, la țanc. Mi-era un pic teamă că o să mă lași baltă și nu o să apari. De când cu povestea cu Arleta, te-ai retras de tot.

Tudor se simți asemeni unui bondar prins într-o pânză de păianjen. Un păianjen cu cap de mort.

- Nu pot să îți promit nimic, îi zise.

- Șoarece ai fost, și șoarece ai rămas. Un om de valoare ta, să stai numai în casa și în grădina aia ani de zile, să nu pleci nicăieri, să nu te mai vezi cu nimeni. Eu ți-am întins o mână. Am putea ieși amândoi din rahat imediat. Dacă mai aștept, poate crăp eu înaintea lui și crede-mă, omul chiar și-a trăit viața din plin.

- Bine, bine, îngăimă Tudor absent. Nu-l preocupa decât gândul de a pleca cât mai repede de acolo.

Când să iasă, dădu nas în nas cu Mella.

- Deranjez? Rămâneți la masă, domnule Avram? E un prânz simplu.

- Nu, mulțumesc, sunteți amabilă, dar chiar mă grăbesc.

- Atunci pe joi, spuse Octav bătându-l protector pe umăr.

- Pe joi, răspunse mașinal, și avu senzația că alunecă vertiginos între mandibulele unui păianjen enorm.

- Pe joi. Pe joi, îi repetară amândoi la plecare fluturând din mâini.

Fu nevoit să mai sărute o dată mâna aceea rece, încremenită, de târătoare. Chipul nostim și îmbujorat al menajerei se ivi în prag. Conduc de ea, simți că începe să respire o briză de aer proaspăt.

Mergând pe străduțele liniștite cu bătrânii castani aurii foșnitori, tresări deodată gândindu-se că mai mult ca sigur Mella ascultase la ușa discuția dintre el și Octav și de aia intrase așa precipitat. Se așează pe o bancă în micul parc de la răscruce și își aprinse o țigară. Dacă femeia cu rochie verde mentă mai era încă la el? Dacă nu plecase și îl mai aștepta și acum în dormitor? Îl cuprinse dintr-o dată un dezgust pentru toate femeile acestei lumi. Un ascet, asta ar trebui să fie, hrănindu-se cu rădăcini și meditănd într-o peșteră. Avu senzația uluitoare că acest sihastru trăise dintotdeauna în ființa lui și că fusese spectatorul tăcut și muștrător al întregii sale vieți. Sute de copii infidele ale acestui pustnic se mișcaseră mecanic în el, întruchipând fiecare câte un viciu, câte un păcat, câte o patimă. Greșelile sale succesive nu fuseseră decât umbrele anahoretului din el. Ca vasul acela chinezesc făcut țândări, dar fără a fi lipit și înnobilit cu foița de aur a niciunei salvări, reușise să păstreze cioburi de puritate sufletească, foarte greu nu numai de identificat, dar și de reconstituit, abia ghicite de ochii subtili și cu totul invizibile lumii comune a celorlalți. I se păruse că femeia din noaptea trecută asta descoperise în el și de aceea se temuse atât de mult de ea. Ar fi vrut să se ridice de pe bancă. Îl țintuia însă o neașteptată oboseală. Lumina blândă de sfârșit de vară se răsfăța prin frunzișul foșnitor, mângâiat de vântul cald al amiezii. Mirosurile de miere și aramă, dulci și puțin învechite, vestind apropierea toamnei, îl învăluiau discret, și parcă începu să se simtă cărunț pentru prima oară. Îl năpădiră deopotrivă o ciudată vitalitate și o nesfârșită melancolie. Când va pleca din acest parc, își va continua drumul spre centru, printre

reclame țipătoare și interese meschine, viciu și bârfă, zgomot, mult zgomot, egoism, tupeu, îngâmfare, zumzăială de bondari, din loc în loc câte un parc și orașul uriaș, tentacular... orașele. Imagini haotice, frânte înainte de a se contura în întregime, ale atâtor locuri străbătute de-a lungul vieții lui irosite i se perindară prin minte. Încercă să adune puținele clipe de fericire, dar nu le mai găsea, sau, dacă da, le încurca între ele rătăcindu-le repede prin mulțimea celorlalte cenușii, stupide, o majoritate copleșitoare de clipe moarte înainte de a fi trăite.

Deodată, cum stătea așa aplecat pe bancă, îi zări picioarele zvelte, bronzate, suplețea gleznelor nervoase, și ridică ochii. În fața lui era o țigancă tânără în picioarele goale. Semăna izbitor cu „Orfana în cimitir” a lui Delacroix. Era florăreasă, cu brațele subțiri încărcate de trandafiri galbeni. Îl privise cu ochi cercetători și buni tot timpul cât stătuse cu capul în mâini. I se păru impresionată de înfățișarea lui. Nu suferise niciodată compătimirea, dar felul în care ea continua să se uite la el îl înduioșă. Simțea aproape fizic toată candoarea și simplitatea acestui suflet proaspăt. Îl amețea ușor și plăcut, ca și cum ar fi băut must.

- Domnul nu dorește? îl întrebă întinzându-i mâinile pline de flori.

- Domnul te dorește pe tine. Cuvintele îi scăpaseră, jucăușe.

Din acea clipă refuzase să se mai gândească. Îi înlănțui mijlocul. O simți tremurând ca o frunză.

- Vino, îți cumpăr toți trandafirii. Va fi atât de frumos diseară, cu ei în salonul meu. Hai cu mine.

Îl urmă puțin neîncrezătoare, lăsându-și mâna în mâna lui, în timp ce se chinuiau amândoi râzând să țină împreună maldărul de trandafiri galbeni.

„Și de fapt, gânde, nici nu e încă joi.”

Editorial

ITALIA: ÎNSEMNĂRI DINTR-O ȚARĂ ÎN CARANTINĂ

PAVEL NEDELCU

La sfârșitul lunii trecute, când începusem să îmi pun întrebarea dacă nu cumva ne îndreptam spre un eveniment cu adevărat mare în istoria omenirii, nu reușeam să-mi imaginez că situația în Italia și, mai apoi, în lume, ar fi putut degenera atât de rapid. Că acest virus nou, care ne-a surprins în deplinătatea neputinței noastre umane, s-ar fi putut răspândi atât de agresiv.

Se prezentaseră câteva cazuri izolate, care fuseseră tratate îndeaproape în decursul lunii februarie. Situația părea stabilă când, deodată, totul a explodat. Numărul de cazuri de infecție creștea în fiecare zi, la început de ordinul zecilor (îmi notasem 220 de cazuri totale în Italia pe 24 februarie), iar apoi cu miile (până la această dată, 18 martie 2020, mai mult de 30 000).

La început, întregi orășele au fost izolate, apoi câteva regiuni, apoi s-a decis închiderea instituțiilor publice (universitățile, bibliotecile, școlile sau unele firme aflate în mijlocul focarelor principale din Lombardia și Veneto). Competițiile sportive de orice tip au fost anulate. La fel carnavalul din Veneția. Opoziția critică astăzi (nepierzând nicio ocazie pentru a face politică) această gradualitate în aplicarea măsurilor de izolare. Ei afirmă că ar fi închis totul imediat. Personal, nu cred asta.

În martie, odată cu răspândirea exponențială a bolii, și măsurile au fost modificate radical. Acum nu se poate ieși din casă decât cu un formular pre-completat în buzunar, de prezentat poliției, care patrulează cu toate efectivele pe întregul cuprins al țării. Se poate ieși doar în tranzit spre locul de muncă, pentru necesități (sănătate sau cumpărături) sau dacă te întorci la domiciliu dintr-o călătorie (tot mai greu de întreprins). De câteva zile trebuie să declari că nu ai rezultat pozitiv la testul CoVid-19, că nu ți s-a impus carantina, iar dacă ți s-a impus și nu ai respectat-o, sau dacă declari fals motivul tranzitului ești amendat/urmărit penal.

Scenariul pare similar cu cel al filmelor cu bombe biologice: primul care îmi vine în minte este *World War Z* cu Brad Pitt, pe care l-am și văzut recent pentru a face o comparație. Virusul a depășit într-adevăr orice așteptare, și chiar dacă nu creează zombie, ucide: rata mortalității e foarte aproape de cea a vindecării (aproximativ 3000 de morți și 4000 de vindecați până acum în Italia). Se extinde pe zi ce trece cu o valoare medie de aproximativ 1000+ pe zi și devine din ce în ce mai dificil ca toate cazurile grave

să fie tratate. Se fac eforturi uriașe pentru a multiplica locurile la terapie intensivă și personalul în spitale; sistemul italian de sănătate este foarte aproape de colaps.

Pe lângă toate acestea însă, ceea ce m-a uimit de fapt a fost isteria generală, confuzia generată de sentimentul iminent de apocalipsă și reacția socială la stimulii informativi oficiali și neoficiali. Comportamentul uman (atât în societate, cât și în afara ei), adică motivul care mă determină să scriu și să citesc literatură de ceva vreme încoace, s-a demonstrat a fi și de data aceasta o surprinzătoare sursă de observații, un fenomen extrem de interesant de urmărit și analizat. Peste tot s-au produs cozi uriașe. Societatea a roit în jurul magazinelor pentru câteva zile. Cozile înaintea supermarketurilor mi-au amintit de cele mai dezastruoase calamități, de războaie, de comunism. Iar asta deși nu le-am trăit pe propria piele niciodată. Mi-am spus: așa trebuie să fi fost în timpuri cu adevărat grele! Pentru că până nu vezi, nu crezi, și chiar dacă vezi, tot e greu de crezut.

Există însă diferențe între vremurile de foamete și război și situația actuală. În momentul de față nu trebuie să ne facem griji pentru mâncare, magazinele alimentare vor rămâne deschise în orice caz în ciuda mesajelor neoficiale distribuite pe WhatsApp, în care se anunță apocaliptic că produsele se vor distribui de către armată doar în anumite puncte de control la care se va putea prezenta un singur membru al familiei.

În ultimele săptămâni, de altfel, imaginația umană a atins culmi astrale. Dacă a fi scriitor ar ține doar de

bogăția imaginației, multe talente ar fi descoperite în perioada asta, care pare un concurs neoficial între cine reușește să compună cel mai alarmant mesaj. De curând, am vizualizat un astfel de mesaj, în care mi se recomanda să strâng de pe lângă casă toate obiectele cu care aș fi putut intra în contact direct (încălțări, haine întinse pe sârmă, animale, etc.). Motivul? Guvernul ar fi trimis niște elicoptere ce ar fi stropit cu dezinfectant (toxic) pe timpul nopții! În alte mesaje, presupusul medic sau asistent X povestea că în spitale se triau pacienții infectați la terapie intensivă în funcție de vârstă: cei tineri erau salvați, cei mai în vârstă erau trimiși înapoi și lăsați să moară acasă. Alte înștiințări false, distribuite astfel, conțineau instrucțiuni medicale de prevenire a virusului bazate pe informații complet inventate, cum ar fi timpul de care virusul are nevoie pentru a deveni neutru pe diferite suprafețe în funcție de material, când de fapt studii în materie nu există încă. Mi se recomanda să fac gargarisme, să beau apă des, mi se descria procesul prin care virusul ar intra prin ochi și ar cădea în plămâni. Pentru a face mesajele cât mai credibile se inventează totul, de la numele instituțiilor de cercetare la numele doctorilor și experiența lor profesională, se creează personaje și contexte, exact ca în literatură!

În zilele astea am ajuns să mă întreb: eu de ce scriu? De ce inventez personaje și situații? Oare mi-e frică și mie de ceva anume? Fug inconștient de un virus-demon pe care nu am avut curajul să-l privesc în ochi niciodată? Dar mai ales: cum influențez cititorii printr-o povestire?

Ajung la concluzia că, deși mijloacele folosite de mine și de un scriitor de mesaje WhatsApp în această perioadă pot fi similare, scopul trebuie să fie diferit. Este însă doar o presupunere: pentru a afirma asta cu certitudine, ar trebui să aflu scopul pentru care o persoană cu destulă imaginație ar dori să semene și mai multă confuzie într-o lume deja aflată la limita ei. Mai important: ar trebui să îmi dau seama care este scopul pentru care eu însumi scriu. Scopul, nu motivul.

Se potrivește poate aici celebra frază din repertoriul latin de fraze celebre adaptată, la timpul său, de Thomas Hobbes: *homo homini lupus*.

Pentru că tristețile urmări ale isteriei generale, indiferent de cine și cum o produce sunt ura, violența, xenofobia. Deja de la începutul lunii februarie, când în Italia cazurile erau doar două (și deja în carantină), turiștii orientali erau apostrofați cu insulte în videoclipuri pe Instagram de către unii ce se țineau după ei pe trotuarele din Florența. Li se striga să se întoarcă în țara lor să tușească, nu în Italia, unde infectau pe toată lumea. Între timp, s-a ajuns la concluzia că forma italiană a virusului nu mai are legătură cu cea chineză de multă vreme. „Pacientul zero” o expresie pe care am auzit-o atât de mult într-o lună (desprinsă parcă din același film cu Brad Pitt menționat mai sus) nu a fost niciodată un chinez. Acum este rândul italienilor din țările străine să fie discriminați etnic, marginalizați.

Între timp, în centrul orașului Torino, unde studiez, o cetățeană cu origini chineze, care locuiește în Italia din 1997, era atacată în timp ce traversa strada de către un

cuplu de italieni între două vârste, pe motiv că ar fi fost vinovată de răspândirea virusului. Din aceleași motive absurde, pe 11 februarie un cuplu de chinezi era atacat, de asemenea, într-un parc, de către un grup de tineri.

La intrarea unui bar din Roma, încă de la sfârșitul lunii ianuarie (când nici nu era vorba de epidemie în Italia) se lipise un afiș: *Vietato l'ingresso ai cinesi* (Interzisă intrarea chinezilor). În Italia, chinezii dețin magazine-cheie în economia oricărei localități. Ce vând ei sunt produse de bazar, care pot include orice obiect de uz casnic, de la șuruburi, becuri, ștechere, fire, robinete, până la farfurii și detergent, parfumuri, jucării, felicitări și sacoșe de cadou. În primele săptămâni de răspândire a virusului, magazinele lor au rămas fără clienți, astfel încât a trebuit ca, pentru a-și liniști potențialii clienți, să lipească la rândul lor afișe pe vitrine: *Noi stiamo tutti bene!* (Suntem cu toții bine).

Am ales episoade petrecute înainte ca totul să degenereze. Înainte ca întreaga țară să fie sigilată și mii de oameni să moară infectați. La fel cum, în America, americanii au asaltat acum două zile magazinele cu arme. Observ că în toate țările există un prim val de confuzie oarbă deîndată ce se anunță izolarea, în care orice se întâmplă este absurd, dictat de fricile noastre cele mai profunde.

Poate că acum, când în Italia tensiunea generală a atins cote uriașe, când toți s-au baricadat în case și privesc melancolici spre străzile goale, când ieșim pe balcoane să cântăm imnul național și să ne salutăm cu lanterne aprinse, astfel de cazuri ar putea fi justificate. Din fericire însă, izolarea la domiciliu are și efectul colateral de a

reduce numărul acestor incidente nefericite. Cel puțin în Italia. Fricile iraționale pun mai puțin stăpânire pe noi atunci când ne simțim protejați de un mediu cunoscut. Cu sau fără arme la dispoziție. Iar când ne întâlnim la cozile de la supermarket, avem grijă ca nici măcar umbrele noastre proiectate pe asfalt să nu se atingă între ele.

Acum fiecare suspectează pe fiecare. Se pot vedea ochi bulbucați în spatele măștilor, atenți la fiecare mișcare din jur. O apropiere neașteptată poate provoca o înjurătură, un strănut poate declanșa o avalanșă. Situația îmi amintește de una similară, deși au trecut câteva sute de ani de atunci. În jurul anului 1630, o mare ciumă s-a răspândit în Italia, și atunci în mod special în regiunile de nord ale Ducatului de Milano, Republica Veneția și în Ducatul de Savoia (azi Piemont). În total, au murit într-un an 1 milion o sută de mii de persoane. Alessandro Manzoni, autorul care a scris și despre această ciumă în opera sa cea mai renumită, „Logodnicii” (*I promessi sposi*), descrie în capitolul 34 al romanului său, de o calitate a documentării excelentă, procesele organizate de către autoritățile de la Milano împotriva așa zișilor „ungători” (it. *untori*) care ar fi răspândit ciuma prin unguente doar de ei cunoscute (sau fabricate), pe care le-ar fi aplicat pe suprafețele și mobilierul clădirilor publice. Pe băncile bisericilor, pe pragurile și ușile locuințelor. Tam-nisam, oricine putea fi acuzat de „ungere”, arestat, judecat, executat!

S-au folosit aceste acuze pentru a elimina concurența comercială. Uneori doar împotriva persoanelor disprețuite, din orice motiv, de către oricare membru al

comunității. Ca probă, ajungea să afirmi că l-ai văzut pe inculpat în timp ce ungea ușile cu cine știe ce substanțe suspecte. Evident, totul se transformase într-o cursă de care-pe-care, cine ajungea mai repede la autorități să îl denunțe pe celălalt scăpa, la rândul său, de închisoare.

Analiza timpurilor actuale mă duce la trista concluzie că, de la ciuma din 1630, aceste secole de evoluție nu au dus la schimbări majore în comportamentul uman. Oricât de eleganți am părea în hainele noastre de astăzi, oricât de siguri în mașinile noastre, în spațiul de ciment al orașelor noastre perfect trasate, este de ajuns o formă virală letală căreia nu i se găsește antidot pentru a uita de noi înșine, pentru a ne activa instinctele de supraviețuire, a lăsa egoismul și primitivitatea să ne stăpânească. Devenim violenți, acuzăm irațional, trecem peste orice și oricine.

Nu am trăit niciodată războiul sau dictatura, și sper să nu fiu nevoit să le experimentez vreodată pe propria piele, însă ceea ce se întâmplă în Italia (și în lume) acum este, ca și atunci, dovada clară a fragilității unui sistem social și a unei integrități psihologice umane pe care suntem obișnuiți să le considerăm precise, infailibile, eterne. De câteva zile încep să înțeleg tot mai mult că echilibrul social atârână de un fir aproape invizibil de subțire, că orice am crezut că nu mi se poate întâmpla vreodată se poate, de fapt, întâmpla oricând, și că evenimente imposibile nu pot avea loc doar în filme, ci în oricare moment al vieții.

Pentru că viața bate filmul, dar combate și virusul, am totuși încredere în măsurile de precauție ale guvernului italian, până acum ireproșabile. Mă bucur că celelalte țări

din Europa (sau unele dintre ele, printre care și România) au realizat că trebuie să aplice izolarea totală înainte să se ajungă la câteva sute de cazuri. Poate chiar și așa, e prea târziu. Poate întreaga Europă va trebui să se confrunte cu ceea ce în urmă cu o săptămână a fost în sfârșit definită de OMS drept ceea ce este: o pandemie globală. Sistemul de sănătate are eroii săi aici, și în curând îi va avea în întreaga lume. Doctori care se luptă cu virusul în condiții de stres inumane, de multe ori cu prețul propriei vieți, pentru că este imposibil să previi molipsirea în mijlocul atâtor pacienți infectați. Între timp, așteptăm vaccinul.

Trebuie ca în aceste momente de panică și confuzie totală să ne păstrăm luciditatea și sângele rece. Să ne folosim de rațiune, să fim solidari, să gândim pozitiv! Și, mai ales, să rămânem în propriile locuințe.

Torino, 18.03.2020

Proză

LICEU REVISITED

ALEXANDRA NICULESCU

E cel nou, a șoptit o colegă din prima bancă. Mai bine venea ăla sexi și la noi, s-a bosumflat altă fată. El mi-ar plăcea să stea în fața clasei, să se plimbe încet și să ne tot povestească. Lasă-l, măi, că-i căsătorit, i-a născut nevasta al doilea copil, a și venit cu el, așa mic, nou-născut și înfășat, la liceu, nu știu de ce. De ce? Să-l placă fetele și mai mult.

Eu stăteam pe rândul de la fereastră acum. Nu eram mulți în clasă, majoritatea băieților erau la fotbal: nu e religia pentru noi, au spus și au scos limba la mine. Totuși, n-au plecat toți, poate pentru că nu le plăcea așa mult sportul, sau poate erau curioși. Denis a insistat să stau cu el în bancă – niciodată n-am vrut să stau cu băieți în bancă, pentru că încercau tot timpul să facă glume și eu mă simțeam obligată să râd ca să nu se simtă prost.

Am stat totuși câteva săptămâni cu Cristi: a venit deodată cu propunerea și colega mea de bancă a zis imediat ce bine, ce bine, ca și cum s-ar fi pus de acord. Cristi a zis: să ne cunoaștem mai bine, iar eu am zis ok. Și înainte, prin clasa a zecea, spunea tot timpul bancuri când apăream eu și trebuia să râd, chiar dacă pe unele le știam de la tata, de când eram mică. Săptămânile alea, cât am fost colegi de bancă, au fost tare stânjenitoare: nu reușeam să mă concentrez în același timp la lecție și la ce spune el, pentru că șușotea mai tot timpul și voiam să fiu amabilă, dar nici nu voiam să-mi facă observație vreun profesor. După un timp și-a cam dat seama, cred, că nu mă dau în vânt după glumele lui și a propus singur să revenim la colegii de dinainte, așa că am respirat ușurată. Într-o pauză, mă plimbam prin clădirea cea urâtă a liceului cu Sofia, prietena mea, și ne țineam de mână – așa făceam noi, ca să-i enervăm pe câte unii, chiar ne împleteam degetele –, și în pauza aia eu vorbeam, mă apucase cheful să-i povestesc o carte pe care o descoperisem și era despre hipnoză, mergeam și eu mă uitam drept înainte și mă concentram să-mi amintesc exact ce spunea într-un paragraf. Din când în când îmi desprindeam mâna dintr-a ei ca să-mi aranjez sacoul care nu stătea ca lumea oricui făceam, și pe urmă reveneam și ne prindeam la loc. Când am ajuns lângă ușa clasei, n-am înțeles de ce câțiva colegi fluierau cu subînțeles, fetele râdeau cât puteau și câteva aplaudau. M-am încruntat și abia când l-am auzit pe Cristi chicotind lângă mine, m-am întors spre dreapta, unde știam că e Sofia și nu pricepeam cum de mă țineam de mână cu el și unde dispăruse ea. I-am dat drumul și am zâmbit și eu, dar tot mă uitam în toate părțile după

prietena mea. A apărut și ea până la urmă, alergând pe scări. Fusesse ideea lui să facă o mică poantă: să vedem cât de concentrată ești la ce spui că nici nu-ți dai seama de ce se întâmplă în jur. Eu mă uitam la mâinile lor acum: chiar atât de asemănătoare erau? Ea avea mâini mari și osoase pentru o fată, dar totuși nu erau la fel. Când am plecat acasă, la sfârșitul orelor, m-am tot gândit cum a fost posibil să nu recunosc că o palmă o înlocuise pe alta.

Cristi și-a făcut o iubită din altă clasă – o știam pentru că făceam împreună meditații pentru facultate. Și ce-mi plăcea la ea era numele: Margot, nu mai știam pe nimeni cu numele ei, dar de ea nu-mi plăcea, pentru că nu prea învăța deloc și mi se părea că pierde timpul din cauza ei. Într-o pauză, Cristi a venit la mine și la Sofia – bine, aproape în fiecare pauză venea să stea cu noi pe hol, și pe mine mă cam deranja, voiam și eu să bârfim în voie, ca între fete, iar, cu el acolo, trebuia să ne controlăm – și mi-a zis: ești o bulangie, din cauza ta m-am certat cu Margot. N-a vrut să explice mai mult și niciodată n-am aflat despre ce vorbea, m-am gândit la puținele cuvinte pe care le schimbam cu ea înainte de lecție, poate să-i fi spus că e prea glumeț, altceva nu cred, pentru că oricum nu știam așa multe despre el. Ar trebui să nu mai vorbesc cu tine, mi-a zis el, s-a întors și a plecat. Toți băieții de la noi din clasă aveau ieșiri din astea, mai mult ca fetele, parcă ei toți deodată își aminteau că trebuie să fie niște James Deani și, chiar în timpul orelor, în timpul unei lucrări sau când proful scria ceva pe tablă, câte unul se ridica brusc și arunca un: băga-mi-aș, apoi ieșea din clasă furios, nimeni nu știa pe cine sau pe ce. Pe mine mă făceau să râd comportamentele astea, dar celelalte fete își compuneau

niște fețe serioase și îi înțelegeau și susțineau, mai ales când se nimerea să fie „al lor” ăla cu toana. Când eu mă uitam fără să pricep ce voia să spună Cristi, Sofia mi-a dat un cot: trebuia să-i spui ce-am avut și ce-am pierdut? Mi-a plăcut jemenfichismul ei, pentru că deși râdeam mult și de oricine în liceu, nu voiam totuși să fie cineva supărat pe mine. La scurt timp Cristi și Margot s-au împăcat, și la alt scurt timp iar s-au certat, și de data asta n-am mai avut nimic de-a face.

S-a deschis încet ușa și a apărut noul profesor de religie. M-am abținut cu greu și nu i-am zis colegului: e Steve Buscemi, pentru că avea aceiași ochi imenși bleu apos, aceeași gură cu dinți caraghioși și aceeași nuanță de păr. S-a prezentat, era din Moldova și abia ajunsese în București: ce oraș mare, ce oraș imens, și accentul lui ne-a făcut pe toți să tăcem pentru un moment și să-l ascultăm cu gura căscată. Nu era doar accentul, băieții râdeau de obicei de profii de religie, iar fetele salivau la ei dacă erau sexi, dar de el nu-ți venea să râzi și nici nu saliva nimeni, pur și simplu stăteam toți nemișcați în bănci și voiam să aflăm ce ne spune. Era ca un copil care vorbea altor copii, doar că el părea că are ceva de spus, iar ceilalți doar se prefăceau. A întrebat dacă avem cretă să ne scrie câte ceva pe tablă despre ce voia să discutăm și trei fete au dat fuga lângă el să-i arate că avem destulă.

Când rămâneam fără cretă în timpul orei – ăsta era un truc al elevilor: să pună la tablă doar bucăți mici și umede, care ori să nu scrie, ori să se termine repede – profesorul spunea: cine e de serviciu să meargă la o clasă vecină să ceară, așa era obiceiul, și cu puțin înainte de sosirea noului

profesor s-a întâmplat să fim eu și prietena mea de serviciu. Eu m-am uitat la ea, ea la mine, și ea a zis prima: du-te tu, eu m-am lovit la călcâi, așa că m-am dus. În prima sală de lângă a noastră nu era nimeni, probabil erau la fizică sau informatică, în laborator, m-am apropiat de tablă, n-aveau cum să nu aibă și eram fericită că scap de umilința de a cere, și totuși n-am găsit nici urmă, așa că am alergat la următoarea clasă. Am făcut cum se făcea – am ciocănit, am intrat, și am zis din ușă: bună ziua, mă scuzați, sunt de la clasa a-XII-a D, ați putea să ne dați și nouă o bucată de cretă? Era liniște acum, toți se uitau la mine, iar în față stătea în picioare proful lor de religie – cel căsătorit, cel de care erau amorezate majoritatea fetelor, cel care își adusese bebelușul la liceu, să-l prezinte. M-a privit curios un timp și nu știam dacă să repet întrebarea sau să ies direct și atunci a zis: cretă vrei? Am răspuns că da, și mi-a aruncat bucata pe care o avea în mână, iar eu n-am fost pe fază, nici nu mă așteptam și poate chiar dacă mă așteptam s-ar fi întâmplat la fel, pentru că era destul de mare distanța și creta era mică, un ciotuleț acolo, și oricum eu nu mă pricepeam la prins chestii, așa că mi-a căzut la picioare, a trebuit să m-aplec s-o iau și să mulțumesc. N-am priceput ce le plăcea fetelor la el.

Despre el și despre alți profesori și elevi vorbeam în pauze, în parcul de lângă liceu. Doar traversam curtea, o stradă îngustă și gata în parc, nu chiar parc, mai mult o relicvă sau încercare de parc: niște bare de care să te prinzi și niște scări pe care să te cațări, și un gard pe care stăteam noi. Nu erau bărcuțe, asta însemna pentru mine un parc adevărat: leagăne, și nu orice leagăne, ci bărcuțe. Nu se mai făceau bărcuțe. Bărcuțele existau când aveam

eu vreo patru-cinci ani, unii copii se dădeau câte doi, dar eu preferam să mă dau singură – pentru că soră-mii nu-i plăceau bărcuțele – și nu-mi era frică și mă dădeam cât puteam de tare, nimic nu-mi plăcea mai mult decât să-i aud pe mama și pe tata strigând: nu așa tare, Eva, mai încet, că zbori de-acolo. Noi eram patru fete, adică încă două în afară de mine și de Sofia - și ne spuneam *tuții*. Una dintre noi (nu eu) venise într-o zi cu alintul sau răsfățul ăsta, și așa ne strigam acum: ce faceți, *tuții*? Mergem la fumat, *tuții*? Și eu ziceam mereu da, deși nu fumam, dar dacă uneia plăcea, de ce să nu fim cu ea? Înainte să ne întoarcem în clasă, eu și Sofia aveam mereu același dialog: Stă părul? Da, mie? Da. Mi-a rămas ceva-ntre dinți? Nu, mie? Nu. Și pe drumul spre clasă mă gândeam că urma vreo lucrare sau trebuia să ne asculte și mi se făcea pielea de găină. Cu o seară înainte mă uitasem la un film, ca de obicei, oricare era bun atunci, mai ales dacă era cu plânsete și regăsiri și îmbrățișări și-mi ziceam: oare proful ăsta, cu lucrarea lui amărâtă, n-a văzut și el filmul, n-a înțeles că altele sunt lucrurile importante, că trebuie să fim buni și umani unii cu alții? Mereu aveam întrebarea asta între un film și o lucrare și mi se părea mereu că nu, proful nu văzuse filmul, pentru că era la fel, tot cu ale lui venea.

Fiecare elev avea paranoia lui: are profu' ăsta ceva cu mine, vedeți și voi, de ce numai pe mine să mă asculte, de ce iar nota trei, spunea, și toată lumea era de acord cu el, pentru că era tabăra elevilor, și era tabăra profesorilor. Așa și eu, într-a noua: profesorul de matematică, un tinerel care, cu cât explica mai mult, cu atât încâlcea lucrurile mai bine, mi-a zis după prima lucrare: scuză-mă

că n-am reținut numele tău, promit să nu-l mai uit. Și de atunci, când ne corecta temele, trecea pe la fiecare bancă în dorul lelii și doar în dreptul meu se oprea, se apleca, îmi lua la puricat fiecare exercițiu și întreba: aici ce-ai vrut să faci? El era și dirigintele, și o dată se vorbea despre absențe, despre ședințe cu părinții, despre uniforma hidoasă impusă, în care toți păream niște chelneri cu sacou vișiniu, și tam-nesam m-a strigat și a spus în gura mare: tu ești ca mine, Eva, așa suntem noi, mai sensibili și ne deschidem mai greu. Eu sunt rac, tu? Am avut noroc pentru că s-a sunat și nimeni nu lăsa să se irosească o secundă din pauză, așa că toți ne-am bulucit afară, iar când ne-am întors, băieții, în frunte cu Denis, au venit la mine și au început să facă mișto: Oh, Eva, nu știam că ești așa, hai să ne îmbrățișăm, să ne deschidem, și am râs cu toții.

Cum am spus, profesorul nou de religie abia fusese transferat la București, nu știa deloc orașul, ne povestea de la el din sat și imediat fetele au început să-i propună să-l plimbe prin capitală. Stăteam în banca mea și zâmbeam, tăbărâseră pe om pentru că simțeau că e dezorientat, singur și inocent.

Steve Buscemi al nostru era foarte de gașcă, adică nu trebuia să vii la orele lui, ne-a spus de prima dată: aveți toți zece, cine vrea, vine, cine nu, nu, doar că eu totuși speram să ne spună ceva mai mult din ce știa el, din ce credea el, din ce înțelesese el, dar văzându-ne mereu așa puțini, se simțea dator să vorbească mai ca între prieteni și iar se întorcea la Moldova lui și la cât de străin e Bucureștiul. Ultima dată l-am văzut la banchet, nu mă așteptam să apară un profesor de religie la banchet, dar a

apărut și iar erau toate fetele agățate de el, ca într-un videoclip.

Când eram deja la facultate, o întrebam pe Sofia ce s-a mai întâmplat cu fiecare coleg, pentru că ea ținea legătura, în timp ce eu găseam mereu scuze să nu vin la întâlnirile lor. E adevărat ce-am citit în ziar? I-am zis într-o zi, în timp ce ieșeam amândouă în fața universității și așteptam primii fulgi de zăpadă, pentru că simțeam noi așa, în atmosferă, că azi e ziua în care ninge, așa că ieșeam în fiecare pauză și așteptam și ne pregăteam umbrelele, ca să nu le fi cărat degeaba după noi. Ah, faza cu furtul din mall? Da, a dat ea din cap, Denis a fost, l-au prins. Așa lua Sofia toate lucrurile, cum am spus: auzea de orice și accepta totul cu o naturalețe-indiferență pe care n-o înțelegeam, dar pe care mi-aș fi dorit-o în unele momente. Și ce-o să se întâmple? Ea a ridicat din umeri. Cine știe, o să-l judece, poate o să ia câțiva ani, o să aflăm. Vorbeam despre un băiat pe care-l văzusem aproape zilnic tot liceul, era printre cei mai isteți, și acum ajunsese să se bage prin tavanele din mall noaptea ca să fure niște bani. Nu ninge nici în pauza asta, a zis Sofia, hai să intrăm. Denis era mic și slab, așa îl vedeam eu adică, și prima dată când l-am remarcat a fost la ora de sport – profesoara, care era cea mai masivă-muntoasă femeie pe care o văzusem și avea mereu o bentiță subțirică pe cap a spus: hai, unul din voi s-arate la fete cum se fac flotările stând cu picioarele pe bancă. Bine, banca era joasă, dar oricum eram curioase, și Denis s-a oferit și le făcea așa de ușor încât toate am zis: ah, e floare la ureche, și noi am putea, la o adică, dar nu vrem să ne umflăm prea tare mușchii de la mâini și mai e și praf pe jos. Odată, într-o excursie, am dansat cu Denis –

dansat e mult spus, pentru că de fapt toți doar ne bâțâiam lălăit pe loc, fie că se auzea Toni Braxton sau Apollo 440. Fetele își țineau mâinile înfipite în umerii băieților și băieții încercau degeaba să atingă vreo bucată de piele de pe spatele fetelor, care-și puneau special bluze lungi. După câteva minute m-a întrebat: te-ai plictisit? Adevărul e că nu îmi mai plăcea de mult de el, dar am zis: De ce, par plictisită? El a mormăit un nu, iar eu am spus repede: mai ai și alte întrebări? Păi da, da' n-o să ți le pun acum.

Cu puțin înainte să terminăm liceul, Denis și alți doi băieți au apărut în clasă cu fețele roșii, înjurând de mama focului, și aproape plângând. Noi toate, ca niște bune surori-mame-iubite, ne-am adunat în jurul lor gata să ascultăm și să fim de partea lor: le dispăruseră echipamentele de sport, nou-nouțe: cine a avut cheia de la vestiar, zbierau, cine a intrat? Acum noi, fetele, în fiecare zi întrebam: v-ați recuperat chestiile alea? I-au prins pe ăia? Ei dădeau nervoși din cap, băteau cu pumnul în bancă și plecau din clasă: niciodată nu-i prind.

În pauza următoare am ieșit iar și, după câteva minute, s-a pus pe nins. Am uitat să ne deschidem umbrelele, stăteam amândouă cu capetele în sus, ne uitam și ne alegeam câte un fulg să vedem unde ajunge.

Proză

PANDEMIE

GRIGORE RADU

Dinspre cușca de lemn a câinelui se auzea lanțul zornăit cu furie. Bărbatul care stătea la masa din curte aruncă o privire peste ochelari, se întrerupse din careul de Sudoku pe care-l rezolva, ridicându-se cu un oftat de bătrânețe, lung și adânc. Pași cu greu, amortiți, apoi tresări și se uită repede la ușa camerei pentru musafiri, speriat la gândul că cel care dormea acolo ar fi fost trezit, în prag, și i-ar fi surprins îngrijorat slăbiciunea.

Nu era nimeni, dar tot se îndreptă din șale și merse mai tănoș decât mergea de obicei, ca și cum cineva îl spiona, evaluându-l pentru un eventual serviciu militar pe care n-ar fi avut de gând să-l rateze din cauza spatelui. Făcu câțiva pași, se aplecă pe sub o creangă de corcoduș, cam

lăsată (ar trebui să o tai, își spuse) apoi până la cușca lui Suru care se afla sub un măr de pe proprietatea vecinilor.

Verifică dacă era apă în castronul pentru apă al câinelui. Era.

Ce ghinion, la noapte o să treacă pe minus și toate florile astea de măr or să se scuture, își zise.

Câinele avea chef de joacă. Topăia încercând să-l prindă cu labele. Bărbatului îi plăceau mult animalele și mai ales câinii. Îl mângâie și chiar se aplecă puțin, periindu-i blana cu degetele. Câinele scheună de plăcere ceea ce îl făcu pe bărbat să-i șoptească “jigodie răsfățată”, cuvinte pe care le repetă de câteva ori, așa cum fac bătrânii și copiii mici.

– Ei vezi, tataie? De acum încolo numai pe ăștia poți să-i iei în brațe.

– Pe cine?

– Pe orice câine. Dar și pe orice pisică. Și chiar și orice găină, porc, orice animal, în general. Animalele nu transmit corona virusu’.

– Păi tu așa faci? Când te întorci în capitală o să stai în brațe cu o cățea?

Nu se știe de ce, bătrânul nu spunea numele orașului, ci când vorbea despre București întotdeauna îl numea „capitală”.

– Nu, tataie, dar la ăștia de vârsta mea virusul e neputincios.

– Tu știi câți ani am eu?

– Vreo șaptezeci? Scuze, stai. Șaizeci și opt sau șaizeci și șapte. Stai, în ce an ești mata născut, tataie?

– Eu dacă te întreb pe tine dacă ai optsprezece sau douăzeci și unu cred că te superi. Am șaizeci și nouă. Iar

unchiu' are optzeci și opt. Alaltăieri m-am dus pe la el să văd cum o mai duce. Prășea în grădină, de-abia înfigea tăișul sapei în pământ. Cel mult un centimetru, dar tot e ceva la vârsta lui. Am vorbit puțin cu el și chiar atunci trecea poștașul. S-a dus până la poștaș să ia scrisorile iar eu, exact ca tine acum, l-am avertizat că nu-i bine ce face. *Vezi și mata, când vine iar poștașul să ți-aducă pensia zi-i să ți-o lase pe scări, nu te mai apropia de el că e foarte periculos. Știi ce mi-a răspuns?*

– Ce?

– „*Ei și ce? La cât se vântură el... Dacă i-e scris fraierului să moară, moare oricum*”.

Poștașul zonei e un tinerel.

Nepotul începu să râdă.

– Nu s-a prins că pe el îl avertizai, nu pe poștaș?!

– Ba da! Dar s-a făcut că nu pricepe. Așa că am intrat și eu în joc și înveselit i-am spus, *nu bre, vorbeam de mata*.

– „De mine? Stai să vezi când te-oi apropia și tu de nouăzeci, să vezi cum te simți.”

– „Cum?”

– „Cum, cum? Nemuritor!”

Nepotul râse iar și își aprinse o țigară.

– Taică-tu știe că fumezi?

– Da. Acum el îmi dă țigări. Dacă mă feresc de ei, de la stresul ăla fumez mai mult. Oricum, mulțumesc mult de bani, tataie. Știu că ți-e greu din pensie să-mi mai dai și mie câteva milioane. Să ai grijă de mata.

– Știi ce mi-a spus taică-tu la telefon?

– Ce?

– Că valorez mai mult viu decât mort.

- Tata are exact umorul tău. De la tine l-a moștenit.
- Eu nu mi-aș fi permis să-i spun lui taică-meu asta.
- Așa e. Dar pe de altă parte străbunicul a lăsat o ditamai averea după el.

Nepotul făcea aluzie la apartamentul pe care bătrânul îl pierduse în București cu puțin înainte să se pensioneze și să se retragă la țară, fără nici un ban. Dar cel puțin avea o pensie foarte bună. Bătrânul simula că nu auzise sau poate chiar nu auzise mare lucru, cum chiar atunci pe uliță trecea un tractor trăncănind după el o remorcă ruginită.

Apoi dinspre uliță se auziră voci apropiindu-se și scrâșnetul pietrișului sub încălțări. Câinele ciuli urechile, dar nu se arată bucuros, așa cum se arăta de fiecare dată când se apropia bătrânul.

Poarta sudată, din tablă verde și tronsoane de fier forjat, se dădu la o parte lăsând să intre o femeie în vârstă, dar mai tânără cu vreo zece ani decât bătrânul, vopsită blond, îmbrăcată în haine de culori țipătoare, de mână cu o fetiță de vârstă preșcolară. Era nepoțica ei, fata băiatului mijlociu. Toți cei trei copii ai ei erau din prima căsătorie. Soțul murise cu zeci de ani în urmă, în Serbia, într-un accident de muncă.

- Deci să ai grijă, Corina. Nu te mai apropia de bunicul, că e pandemie.

- Ce e, mamaie, pandemie?

Femeia își căuta cuvintele pentru a-i da fetei o definiție a pandemiei pe înțelesul ei, și atunci tânărul îi sări în ajutor.

- Pandemie e o epidemie mai mare. Care s-a răspândit de la o țară la alta, și tot așa, până a ajuns pe tot globul. E

motivul pentru care nu te mai duci la școală. Și nici eu la facultate. Și nici tata la serviciu. Asta e pandemie. E o boală, numai că tinerii și copiii nu au nimic, doar iau virusul și îl dau mai departe la bătrâni. Iar bătrânii, așa ca tataie sau și mai bătrâni, mor de la asta. Așa că trebuie să avem grijă să nu ne mai apropiem de el.

– Da' de mamaia m-am apropiat, ea a venit la mine.

– Mamaia e mai tânără.

Bătrânul observă că toată vorbăria era fără sens din moment ce femeia, cu care trăia de doisprezece ani, de când se pensionase, dormea în aceeași cameră și în același pat cu el.

– Trebuie să lași gluma la o parte și să o iei în serios! La ce probleme ai, dacă iei corona virus nu ai nici o șansă să scapi, tataie! zise nepotul trăgând cu poftă ultimul fum din țigară.

– Și ce? Ar fi prima oară când mi se spune că nu am nici o șansă să scap, și scap? Pe de altă parte, acum ar fi timpul perfect să mor, că nu o bag pe Ileana la cheltuieli.

Câinele alergă să sperie o vrabie care, de pe marginea castronului, îi bea apa. Știa că nu avea cum să o prindă, dar era un câine tânăr, deborda de energie și chef de joacă.

Nepotul își privi întrebător bunicul.

– A anunțat chiar acum la radio. E lege marțială. De acum înainte până și înmormântările vor fi în grup restrâns. Maxim opt persoane. La noi sunt doi dascăli, plus popa, doi care țin lumânările, mortul, deci rămâne loc de două rude.

– Haide, tataie, că iar ești pus pe glume. Mortul nu se numără!

– Cum nu se numără?!
– Așa bine. El nu e persoană. E o fostă persoană.
– Așa o fi! Atunci rămâne loc de trei rude. Nici n-aș ști pe cine să chem. Dar ideea e că o înmormântare mai ieftină decât acum, nu prind! Și se poate și mai ieftin, că doar i-am spus lui Grigoraș: acum ar trebui să îl scoată pe criminalul de la Caracal pe post de consultant. Incinerări foarte ieftine, la butoi.

Aerul se răcorea din ce în ce mai tare. Ca și cum primăvara se terminase și natura alegea să sară peste vară și toamnă direct la altă iarnă.

– Și cum spui că se mai simte unchiu’?
– Putem să trecem să-l vezi puțin.
– Mă cam grăbesc, tataie. E legea marțială, până la șase trebuie să ajung înapoi acasă. Deci ce îi spun lui tata? După câte văd, ești foarte bine doar că mai scârțâi.
– Dacă nu scârțâi deloc la vârsta mea, e cam rău... Și tu? Tu cum o duci? Că de scârțâit la anii tăi nu se pune problema.

– Păi am ajuns pentru prima oară în viața mea, acum că mi-ai dat mata bani, să zic că am bani și nu știu ce să fac cu ei. Că barurile sunt închise, cluburile sunt închise, cinematografele sunt închise. Nu puteai să mi-i dai mai demult?

– Nu puteam, că nu vor ăștia să-mi dea toată pensia pe două mii douăzeci din ianuarie. Ai dracu’ ți-o dă o dată pe lună, lună de lună.

Tânărul se ridică de pe treptele de ciment care duceau în camera în care dormise de după amiază, își scutură turul pantalonilor de praf și o luă la vale pe aleea de

ciment, spre poartă. În stânga era casa, în dreapta grădina de zarzavat.

– Nu ne mai luăm la revedere, tataie. Astea sunt timpurile. Și să nu intri în camera în care am dormit că virusul trăiește patru zile pe plastic și pe hârtie, două sau trei zile pe geam și vreo zi pe metal. Doar pe cupru, nu știu de ce, nu trăiește decât patru ore.

– Asta o să fie bine mai în vară când fac țuica, am cazan vechi, din cupru.

Se ridică să-l conducă spre poartă, la doi metri în urma lui.

Pizda mă-tii de virus, se gândi, îți vine nepotul o dată pe an, și nici atunci nu poți să-l strângi în brațe.

– Ei cum se descurcă, bine?

– Pe tata îl dă în șomaj de săptămâna viitoare.

– Și maică-ta?

– Ea lucrează mai mult ca oricând, ore peste program, sâmbete, duminici.

– Cum? Nu e tot la cooperativa cu produse de albinărit?

– Ba da, dar au comenzi cum nu au avut niciodată. Lăptișor de matcă, polen, propolis, cumpără românul în draci, crede că pe ultima sută de metri își face imunitatea

– dacă-i spui să mănânce și un rahat, îl mănâncă nemestecat, cu condiția să știe că e produs anti-virus. Oamenii sunt speriați de bombe, adică ăia de la oraș, că văd că vouă aici, la țară, nici nu vă pasă. Miere, ar fi în stare să bea găleți de miere, de fapt orice le spui că le face bine.

Multă sănătate și cum le spun la prietenii mei la mișto, izolare plăcută, tataie!

Opelul cu număr de București se îndepărtă într-un nor de praf. Un bărbat îmbrăcat într-o salopetă albastră, pătată de ulei, pe care scria Scorpion Exim SRL se dădu de-o parte, tocmai lângă gard, ca să facă loc nu mașinii, ci prafului.

– Cine era bre, băiatul? Nu cumva nepotul mata?

– Ba chiar el. A venit să-mi aducă ceva de la București, minți bătrânul.

– Am vorbit și eu acum cu fiu-meu, l-a prins carantina la Timișoara și a zis că acolo rămâne. Dar îl văd zilnic pe telefon, că facem cu apel video. Mare noroc cu televizoarele, telefoanele și internetul, că altfel chiar ar fi rău. Eram îngrijorat că acum două zile mă sunase răcit cobză. Nici nu auzeam ce spunea. Acum mi-a zis că a fost doar o gripă, dar una foarte rea. Ce noroc!

– Ce vremuri, zise bătrânul după o clipă de meditație, să te bucuri când auzi că cineva de care ți-e drag a avut o gripă rea.

– Da, gripă, ne-gripă, bine că nu a fost Covidul, că fiu-meu are astm.

– Și eu trebuia să-mi fac niște analize, oftă bătrânul. Mă supără tare rău piciorul, amorțește de nici nu mi-l mai simt. Aveam programare, dar mi-am anulat-o. O să o duc așa până se liniștește treaba asta, dar cine știe cât o să dureze? Mă gândeam acum că e ca la jocul ăla pe care-l jucam când eram copii. Trebuia să fugi cât mai departe de ăla cu mingea care striga *stai!* când o prindea iar, atunci tu trebuia să încremenești stană de piatră. Acum, dintr-odată, când nimeni nu se aștepta, virusul a strigat *stai!* și noi, toată omenirea, de pe toată planeta, așa am încremenit.

Bătrânul rămase încremenit într-o poziție caraghioasă, cu un picior în aer.

– Pe unii i-a prins programați la o operație de inimă, pe alții cu vreun ligament rupt la genunchi. Cine are curaj să meargă acum la spital pentru ceva ce poate duce încă patru-cinci luni pe picioare? Adică până când poate dispăre balamucul? Mă gândeam că e păcat de florile astea, o să dea îngheț la noapte. Și dacă nu se fac fructe anul ăsta, oare or să mai aducă din Polonia sau din Turcia? Oare or să se deschidă granițele la loc până la vară?

– Dacă nu sunt mere, mâncăm struguri și nu mai facem vin. Un an nu murim. Strângem cureaua. Toți or să strângă cureaua, francezi, polonezi, turci. O să fie fiecare pentru el anul ăsta. O să fie inversul globalizării, îți spun eu, nea Pandele. Deja toți îi urăsc pe chinezi, că ei au pornit virusul. Americanii nu mai zic. Italienii au ciudă pe nemți că le-a oprit la graniță un transport de ventilatoare din alea de respirat, că și ei au nevoie urgentă, cică. Uite-te la noi, ce ură avem pe ăia care se întorc acum din diaspora, că pot să aducă virusul.

– Și normal, pentru că s-au întors toți nenorociții, toți borfașii, toți țiganii și toate târfele, se înfurie bătrânul dintr-odată amintindu-și o știre în care niște romi reveniți din Italia mințiseră că vin din Germania, ca să evite carantina.

Tăcură o clipă. La apus soarele începea să semene cu un tăciune rotund stingându-se singur în pământul orizonturilor.

– Fata mata s-a întors din Italia? întrebă cel în salopetă.

Bătrânul tresări și-l săgetă înapoi cu-o privire schimbată, dură, criminală chiar și atunci celălalt făcu un pas înapoi.

– Iartă-mă, nea Pandele. Doamne ferește, că doar nu am vrut să zic că fata matale ar fi... Parcă nu mi-ai spus că e asistentă medicală, ce naiba. Doar că mi-a fugit gândul acum la asta: că ai rude plecate afară. Fără nici o legătură cu ce ai zis mata. Chiar te rog să mă ierți dacă te-am supărat din pură prostie, fără să-mi dau seama.

Bătrânul se relaxă înapoi, încordarea se risipi. Bărbatul în salopetă se detensionă și el și respiră cumva ușurat.

– Lucrează cu din ăștia care mor pe bandă rulantă. În fiecare zi mor câteva zeci în salonul ei, și ce e cel mai oribil, zice ea, toți sunt perfect conștienți până în ultimul moment, până închid ochii, parcă nu le vine nici lor să creadă că mor, tot organismul lor funcționează strună, mai puțin plămânii. E ca și cum cineva le pune o pungă peste față și nu-i lasă să mai respire. Ieri, un doctor i-a dat mobilul lui unei femei de cincizeci de ani care murea, foarte conștientă că moare. Rudele nu aveau voie să intre în spital – e interdicție generală. Și-a luat la revedere de la copii pe convorbire video, de pe telefonul doctorului. Apoi a murit.

Bătrânul începu să plângă.

Pentru o secundă, omul în salopetă se întrebă dacă lacrimile erau pentru femeia de cincizeci de ani, sau de îngrijorare pentru fata care lucra asistentă în iadul care devenise Milano.

Apoi începu să plângă și el.

Interview

JOCURILE MINȚII ȘI ASASINAREA LUI IOAN PETRU CULIANU - INTERVIU CU TED ANTON -

DANIEL DOROSAN

Daniel Dorosan: Pentru cititorii din România ai devenit cunoscut mai ales pentru *Eros, magie, și asasinarea profesorului Culianu*, o carte ce a câștigat *Premiul Carl Sandburg* în 1997. În prezent activezi ca profesor de literatură non-ficțională la Catedra de Engleză a Universității DePaul din Chicago, iar articolele tale au apărut în publicații precum *Lingua Franca*, *Chicago Tribune*, *Chicago Magazine* ori *The Sciences*. Aș dori să ne îndreptăm atenția mai întâi spre cartea care mai suscită interes și acum, cazul Culianu fiind în continuare deschis. Considerat un expert în gnosticism și magie renașcentistă, profesor de istoria religiilor, prieten și discipol al lui Mircea Eliade, I. P. Culianu a fost asasinat pe 21 mai 1991, în jurul orei 13, într-un grup sanitar al Universității din Chicago. Numele ucigașului, identitatea celor din spatele acestuia, dacă au existat, precum și motivele crimei au

rămas până astăzi necunoscute. Asasinatul prin împușcare arată o anumită grabă și presupune asumarea anumitor riscuri pentru a scoate din joc un om. Culianu a fost ucis în miezul zilei, tocmai la locul de muncă, la Universitatea unde predă. Ar fi putut fi ucis chiar la domiciliu, ori ar fi putut fi urmărit pe stradă și ucis noaptea, prin strangulare sau înjunghiere, de exemplu. Chiar dacă a fost ucis într-o toaletă, spațiul din jur era permanent înțesat de studenți, profesori ori personalul auxiliar al Universității. Așadar, care crezi că a fost motivul, acțiunea iminentă pe care I. P. Culianu urma s-o întreprindă, încât singura soluție a fost eliminarea sa în grabă, cu riscuri considerabile?

Ted Anton: Da, exact, ai dreptate. Uciderea lui a avut un stil de execuție absolut neobișnuit, cu mare risc, o crimă făcută de ziua onomastică a mamei sale, în toaleta bărbaților, cu o singură împușcătură în ceafă, fără ca să-i fie luat vreun obiect. Este clar o execuție menită să umilească. În acele zile, Culianu plănuia să se întoarcă în România, unde ar fi fost solicitat să-și spună opinia despre noul guvern. El a fost un susținător al Regelui și era deja urmărit și amenințat în Statele Unite. Da, știu că oamenii vor spune că nu era o persoană foarte cunoscută în politica românească. Cu toate acestea, acum știm despre uciderea mai multor jurnaliști, mai puțin cunoscuți, de către regimuri de tip Putin – în mod obișnuit – adesea urmate de aceleași campanii de dezinformare, menite să lanseze suspiciuni asupra victimei. A fost un moment foarte fluid în România, cu demonstrații și revolta tinerilor care nutreau speranța unei adevărate și reale reforme democratice, care să conducă la procesele tuturor persoanelor din fostul regim comunist, iar dacă această ucidere a fost parte din efortul de a încetini și de

a suprima astfel de reforme, atunci e evident că a funcționat.

Daniel Dorosan: În luna aprilie a anului 1991, practic doar cu o lună înainte de uciderea sa, profesorul Culianu participa la vizita Regelui Mihai la Chicago, organizată de Octavian Cojan, un membru al diasporei românești din regiune. Este cunoscut faptul că, în acele zile, românii i-au cerut Regelui să preia puterea în România. În anii '80 Regele mai efectuase o vizită aici, unde se întâlnise cu Mircea Eliade. Revenit peste ani, Regele Mihai l-a folosit drept ghid pe Ioan Petru Culianu, pentru a-i prezenta casa lui Mircea Eliade, biblioteca unde acesta studia ori Catedra sa de Istorie a Religiiilor de la Universitate. În tot acest periplu, este posibil ca profesorul Culianu să-i fi prezentat Regelui teoriile sale legate de manipularea maselor, de exemplu, care i-ar fi putut înlesni acestuia preluarea puterii și reîntoarcerea la tron. Din informațiile tale, a existat un plan al readucerii Regelui în țară? A fost Culianu implicat în mod concret?

Ted Anton: Da. Bună întrebare. Culianu fusese de acord să-l sprijine pe Rege și, așa ciudat cum ar suna, în acel moment el era un simbol al democrației, și încă unul periculos pentru regimul de la București. Culianu promisese solemn să colaboreze cu Regele pentru a-l readuce pe acesta în viața politică. Tocmai îi trimisese cărțile sale Regelui, cărți care i-au și fost furate, de altfel. Deci, da, Culianu a fost implicat într-un mod concret într-o serie de pași pentru a-l readuce pe Rege în țară.

Daniel Dorosan: Hai să încercăm să clarificăm contextul anchetei FBI. Federalii au preluat cu ceva întârziere cazul de la Poliția locală. În mod uzual, FBI-ul preia anchete de la Poliție, doar dacă delictul afectează

interese federale, nu fapte de drept comun. Ce motiv de jurisdicție/competență a fost invocat pentru preluarea dosarului?

Ted Anton: FBI-ul a fost inclus în anchetă, însă doar cu un rol consultativ, întrucât ieșiseră la iveală dovezi despre faptul că această omucidere ar fi putut avea un motiv politic. Niciodată nu a preluat conducerea anchetei, deși a trimis o delegație pentru a investiga cazul în România.

Daniel Dorosan: Cum explici totuși faptul că FBI-ul nu a cerut niciodată, în mod oficial, o comisie rogatorie în România?

Ted Anton: Cred că la acea vreme exista încă o neîncredere în forțele de ordine și structurile informative românești. Agenții FBI trimiși în România mi-au spus că erau urmăriți în timp ce încercau să-și facă munca acolo.

Daniel Dorosan: Secretara Gwen Barnes, singura persoană care pare să-l fi văzut pe presupusul asasin, e chemată de FBI să ajute la realizarea portretului robot la mai bine de 3 ani de la crimă. Portretul robot este dat publicității după încă un an. Nu ți se par niște termene exagerat de mari? Cum se justifică “relaxarea” anchetei în acest punct?

Ted Anton: Ba da, și eu cred lucrul acesta. Cred că diverse grupuri din SUA, cum ar fi Universitatea de la acea vreme sau Poliția, nu erau foarte nerăbdătoare să facă un efort prea mare pentru a soluționa crima. Unii doreau ca acest fapt să fie uitat, pentru că aveau de-a face cu un nume mai puțin cunoscut în politică, precum Culianu.

Daniel Dorosan: În *Pergamentul Diafan*, Ioan Petru Culianu pomenește de *Colegiul invizibil al celor 8*, un organism care ar fi subzistat de-a lungul istoriei și a cărui unică atribuție ar fi fost paza Bibliotecii din Alexandria, un tezaur inestimabil de înțelepciune, care de fapt nu ar fi dispărut niciodată. Autorul menționează chiar pe unul din membrii *Colegiului* din timpurile noastre – Jorge Luis Borges – sugerând totodată posibilitatea înlocuirii sale postume cu Umberto Eco. Lăsând la o parte ficțiunea, ai avut vreun indiciu că profesorul Culianu ar fi fost și el membru al unei societăți secrete sau al vreunui cerc de putere ocult?

Ted Anton: Nu cred că a fost membru al vreunei societăți de genul acesta. El scria literatură de ficțiune. Iubea ficțiunea ezoterică, cu accente polițiste, de toate nivelele, cel mai înalt fiind reprezentat de scrierile lui Borges.

Daniel Dorosan: Profesorul Culianu susținea că Giordano Bruno n-ar fi fost ars pe rug de Inchiziție pentru c-ar fi sprijinit teoria lui Galileo Galilei (ipoteza neverosimilă, de altfel, în contextul cruțării autorului ei), ci din cauză că ar fi publicat *De Vinculis in Genere*, care prezenta tehnici de manipulare, asimilate magiei în acea epocă. De reținut că Bruno menționează calea vizuală drept principala poartă de intrare a celui care caută să lege, adică să manipuleze. Nu întâmplător, România a fost supusă unei intense manipulări în ultimele trei decenii, un rol primordial avându-l televiziunile controlate politic. Trăim la începutul unei ere *post-adevăr*, în epoca *fake news*-urilor, unde formarea opiniei publice e supusă emoțiilor, mai mult decât faptelor sau argumentelor. Cum crezi că poate fi combătută manipularea în zilele noastre?

Cum ar fi procedat astăzi Culianu pentru a-și dezvrăji propriul popor?

Ted Anton: Absolut, foarte bună întrebare. Primul lucru pe care l-ar spune Culianu este că adevărul și libertatea contează. Scrisul contează. Viața și moartea lui demonstrează că munca pe care o faci tu însuți, Dan, și pe care o fac toți scriitorii și jurnaliștii, pentru a investiga corupția și a-i face pe liderii politici răspunzători, prezintă pericole de viață și de moarte în fiecare zi. Al doilea lucru pe care l-ar spune este că dezinformarea din platformele de social media, de tip Putin, este o prelungire a practicilor vechi de secole, mergând până la Renaștere, care fac în așa fel încât elementele contrafăcute și falsurile să pară reale, veridice. Rezultatul este că oamenii chiar vor vota și vor gândi într-un mod care este contrar propriilor interese, din cauza confuziei cauzate de știrile false manipulate de cei aflați la putere. Culianu ar fi fost prezent peste tot în alegerile prezidențiale americane din 2016 și ar fi fost un comentator extraordinar și asupra acestei campanii decisive din 2020. La fel de prezent ar fi rămas și în ceea ce privește politica din țara sa natală. Ne lipsește enorm erudiția lui acum.

Daniel Dorosan: Singurul demnitar al regimului Iliescu, de la începutul anilor '90, care avea vreo legătură cu ezoterismul și domeniul societăților secrete era Gelu Voican Voiculescu, a cărui pasiune pentru misticism este deja cunoscută. Doar el ar fi putut cunoaște capacitățile profesorului Culianu și implicit, pericolul pe care-l reprezenta acesta pentru noua putere de la București. Ne poți spune cine ți l-a indicat pe Voican Voiculescu drept presupus "artizan" al asasinatului care a zguduit orașul Chicago în primăvara anului 1991?

Ted Anton: Da, așa este: Voiculescu este singura figură centrală a Revoluției și a regimului ulterior instalat la putere care îl cunoștea pe Culianu. Ar trebui să spun că l-am intervievat în timpul mandatului său de ambasador și a fost foarte jignit că ar fi asociat în vreun fel cu această crimă.

Daniel Dorosan: Viața ta personală a fost afectată în vreun fel în toți acești ani, în urma cercetărilor pe care le-ai făcut? Ai primit amenințări, te-ai simțit urmărit?

Ted Anton: Da, la început, când am venit pentru prima dată în România prin intermediul unui fond de finanțare pentru jurnalismul de investigație, în 1992, dar și acasă, în Statele Unite, am primit numeroase apeluri telefonice, în care apelanții mă sunau și apoi închideau. FBI-ul a venit la mine acasă și ne-am gândit să montăm un sistem de înregistrare. Apoi, de două ori, în cadrul unor interviuri cruciale cu figuri cheie din România, linia telefonică a fost întreruptă brusc. Părea clar că mai e cineva pe fir și ascultă. Altfel, viața mea personală s-a schimbat, în sensul că teoriile lui Culianu m-au învățat foarte mult despre cum să înțeleg felul în care mintea poate să inventeze lumi imaginare și să le exprime atât de realist, încât ele chiar să devină reale în cele din urmă. Mă gândesc la el aproape în fiecare zi. El ar putea să explice exact cum operează știrile false în politică și în platformele social media în zilele noastre.

Daniel Dorosan: Există informații că anumite pasaje din cartea pe care ai scris-o despre asasinarea profesorului Culianu au fost cenzurate înainte de publicare, cu acordul tău personal. Confirmi această ipoteză? Ne poți oferi măcar niște indicii despre ce ar fi conținut ele?

Ted Anton: Ei bine, cartea a trecut printr-o revizuire juridică foarte atentă, efectuată de către Universitatea Northwestern, ceea ce este de înțeles, și s-a cerut ca această carte să aibă o documentație publică disponibilă, în sprijinul a tot ceea ce am scris acolo. Așadar, n-a existat o cenzură externă, ci mai degrabă o revizuire internă, strictă, care-a ajuns să fie mai prudentă decât mi-aș fi dorit. Pe de altă parte, longevitatea cărții se datorează și faptului că a fost atât de atent scrisă. Tot ce se află în ea a trecut proba timpului, ceea ce este posibil să nu se fi întâmplat dacă ar fi fost mai puțin îngrijită. Deci, nu, nu lipsesc pasaje lungi din carte.

Daniel Dorosan: Cartea ta despre profesorul Culianu a fost cu certitudine un succes. Să discutăm puțin și despre ce ai mai scris între timp. Alte două cărți de nonficțiune mi-au atras atenția în mod deosebit. În *The Longevity Seekers: Science, Business, and the Fountain of Youth* faci o prezentare a captivantului demers al oamenilor de știință, al laboratoarelor de cercetare și al companiilor de medicamente în găsirea unei soluții magice pentru extinderea speranței de viață a oamenilor. Lăsând la o parte consecința implicită a suprapopulării planetei, cum ar fi ca cineva să trăiască veșnic? Ar face față umanitatea, din punct de vedere psihologic, la o asemenea provocare?

Ted Anton: Probabil c-ar fi mai degrabă un blestem să fii nemuritor. Cred că cei mai mulți dintre noi sperăm la două decenii suplimentare de sănătate bună în plus și atât.

Daniel Dorosan: Ultima ta carte, *Planet of Microbes: Perils and Promise in the Earth's Essential Life Forms* explorează un teritoriu mai puțin cunoscut, cel al microorganismelor și rolul lor, uneori benefic, alteori de

temut pentru umanitate. Într-o societate care își face rău singură prin alterarea mediului înconjurător, ar putea microbii, într-un final, să ne salveze de noi înșine?

Ted Anton: Aceasta este o întrebare fascinantă, deoarece lumea se confruntă cu multiple crize legate de climă, poluare, criza medicală și cea energetică. În prezent, există multe cercetări și investiții în ingineria genetică a microorganismelor pentru a dezvolta noi medicamente, combustibili, îmbrăcăminte, alimente și pentru a ne oferi posibilitatea de a recicla deșeurile. Această nouă biologie sintetică promite să ne ajute să facem față celor mai mari provocări.

Sursă imagine: <https://youtu.be/Q-x-R08o758>

Proză

REPETIȚIE GENERALĂ

E. RĂDULESCU

Orașul nostru are și filarmonică.

În fiecare joi, cu excepția perioadei de vară când stagiunea e închisă, se organizează concerte. Sunt invitați dirijori și soliști din țară și străinătate.

Publicul fidel al concertelor îl reprezintă generația de peste șaizeci, mulți pensionari, intelectuali. Sunt oameni prevăzători, și-au procurat din timp abonament, au locul lor, rezervat și vin la filarmonică în fiecare săptămână. Se cunosc între ei deoarece se întâlnesc aici de ani de zile. În pauză se adună în grupulețe în foaier și discută aprins. Mai discută la plecare, în timp ce stau cuminți la rând la garderobă, când, mai ales iarna, domnii, galanți, le ajută pe doamne să se îmbrace. Apoi se împrăștie, perechi-perechi, sprijinindu-se de braț sau singuri, pe străzile încă animate la acea oră ale orașului.

Eu nu mi-am cumpărat niciodată abonament pentru că nu merg în fiecare joi la concert. Doar uneori, și atunci îmi cumpăr bilet în picioare, care este mai ieftin și nu mi s-a întâmplat niciodată să nu găsesc un loc liber.

Hotărârea de a merge sau de a nu merge la concert o iau de obicei în ultimul moment, în funcție de programul meu din acea zi și în funcție de ce ne-a pregătit filarmonica. Pentru asta, fie consult site-ul oficial fie, dacă fac o plimbare prin centru, mă opresc dinaintea avizierelor primăriei pe care sunt lipite afișele tuturor evenimentelor importante din oraș.

Ultima dată când am examinat avizierul privirea mi-a fost atrasă de bine-cunoscutul afiș al filarmonicii pe care, de data aceasta, stătea scris cu litere îngroșate numele Dirijorului și ceva mai jos numele unui foarte cunoscut Actor, care în acest spectacol avea rolul de narator. Spectacolul se numea Suita Peer Gynt.

Prezența celor două nume pe afiș îmi spunea că, de data asta, dacă mă duc la filarmonică în ziua spectacolului cu câteva minute înainte de începere, am toate șansele fie să nu găsesc deloc bilet, fie, chiar dacă totuși găsesc un bilet în picioare, să fiu nevoit chiar să stau în picioare pentru că toate locurile vor fi, cu siguranță, ocupate. De aceea, fiindcă până joi mai erau câteva zile, m-am dus direct la casieria filarmonicii. Din păcate toate biletele cu loc se epuizaseră chiar în acea dimineață.

Dar mai era o variantă, repetiția generală cu public, dimineața, tot joi, înainte de concert, mi-a spus casiera.

Nu mai fusesem niciodată la o repetiție generală a unei orchestre simfonice. De aceea, joi dimineața m-am dus la filarmonică.

Era devreme dar încă din foaier se auzea vacarmul instrumentiștilor de pe scenă acordându-și și încălzindu-și instrumentele. Sala încă nu era plină. M-am așezat cât mai în față și am aruncat o privire de jur-împrejur. Spectatorii erau în marea lor majoritate doamne, frumos aranjate, trecute de vârsta a doua. Și asta pentru că în tinerețe Actorul a fost idolul generației sale și nu numai. Îmi amintesc de filmele în care a jucat cu mulți ani în urmă. Pe atunci era un bărbat înalt, bine făcut, athletic, blond, cu privirea pătrunzătoare și semeață. L-am văzut jucând în filme, personaje din poveste, feți frumoși sau haiduci, războinici, înconjurat întotdeauna de cele mai frumoase actrițe, vorbindu-le cu vocea sa unică, puțin răgușită, inconfundabilă. L-am văzut de câteva ori și pe scenă, dar atunci era deja bărbat în toată firea. Spre deosebire de film, văzându-l jucând teatru am înțeles că Actorul era mult mai profund și mai complex decât părea pe ecran. Cele câteva, din păcate foarte puține, roluri dramatice în care mi-a fost dat să-l văd m-au făcut să înțeleg ce înseamnă un actor foarte bun, dăruit cu har actoricesc, sau un profesionist, mânduitor desăvârșit al acestui meșteșug miraculos. Sau amândouă la un loc. De fiecare dată a pus stăpânire pe noi, cei din sală, am trăit emoții de o forță și intensitate cu totul neașteptate.

Dirijorul a intrat în sală prin ușa publicului, neauzit și nebăgat în seamă de nimeni. Este octogenar, masiv și pășește cu dificultate. Ajuns înaintea scărilor care urcă pe scenă se oprește, întreabă ceva pe un mașinist și se așază pe un scaun, cu fața spre noi, sala cu spectatori. Ne spune că Actorul, naratorul, încă nu a ajuns, dar vine cât de curând. Vorbește încet, parcă ar vrea să se scuze pentru

întârzierea Actorului. Îl auzim doar cei din primele rânduri. În același timp alămurile se încălzesc și scot niște vâjâituri și fluierături cât se poate de stridente și neplăcute. Dirijorul se uită în sus, spre balcoane și loje. Ce sală frumoasă avem, ne spune. Vine cu mare plăcere aici de fiecare dată. Ne amintim împreună de vremurile când concertele se organizau într-o altă sală, mult mai mică, de dirijorii noștri de altădată al căror nume el nu și le mai amintește, dar i le spunem noi, cei câțiva spectatori care auzim ce spune. Mi-l amintesc pe Dirijor când, odată, demult, imediat după inaugurarea reconstrucției din temelii a sălii celei noi, la terminarea concertului, în loc de bis ne-a povestit cum primul instrument la care a învățat el să cânte a fost mandolina. Apoi cineva i-a adus o mandolină și el ne-a cântat câteva melodii. A fost o seară foarte emoționantă.

Deodată se face liniște. Muzicanții se dau la o parte și în fundul scenei apare Actorul. Salută pe toată lumea cu voce puternică și înaintează încet, precaut, printre scaune și stative pentru partituri, spre noi.

Îl recunoaștem imediat. Îmi pare că nu s-a schimbat deloc de atâția ani. La fel de înalt, impunător, ne domină cu privirea ușor încruntat, îmbrăcat impecabil într-un costum negru și o batistă de mătase roșie la buzunarul de la piept. Fularul alb îi dă una aer boem. Nu are vârstă, îl vedem la fel ca acum mulți ani, e același. Acum a ajuns în fața noastră și ne privește, pe fiecare în parte, de la înălțimea scenei făcută parcă anume, doar pentru el. Ne mulțumește că am venit la repetiția generală a spectacolului. Aceeași voce puțin răgușită, atât de

cunoscută. Îi place la noi, îi place mult orașul, dar pronunță numele altui oraș. Nimeni nu-l corectează. Privește spre orchestra care parcă a înlemnit. Și muzicanții îl privesc fascinați. Ce fete frumoase avem în orchestră, spune Actorul. Pe concert-maistru îl întreabă cum îl cheamă și își amintește de un personaj de poveste cu același nume, dintr-un film în care a jucat cândva. Vorbește mult, povestește episoade din viața lui, ne spune câte ceva despre spectacol. Vorbește liber, este colocvial și prietenos. Doamnele îl sorb din ochi.

Îl ascult și eu, așezat confortabil în scaunul meu din primele rânduri. Ceva mă irită. Textul pentru piesa de teatru îl scrie dramaturgul. Poate fi mai bun sau mai prost. Poate fi jucat și peste secole sau doar de câteva ori, într-o stagiune oarecare. Uneori scrie ușor, alteori mai greu, uneori în câteva zile iar alteori de-a lungul a mulți ani. Scrie, șterge, din nou scrie, rupe pagini și se apucă din nou. Recitește, recompune și, după multă trudă, când textul e perfect cizelat și șlefuit ca o lentilă de telescop, când cuvintele, rimele și ideile care îl compun încep să curgă armonios, în sfârșit textul se tipărește și ajunge la actorul care îi va da viață. Este clișeul bine-cunoscut al travaliului scriitoricesc, ilustrat în atâtea filme, pe care încerc să-l extind și să-l aplic și în cazul dramaturgului.

Privind o piesă de teatru putem să apreciem cât de bine a fost jucată, cât de mult a reușit un actor sau altul să ne emoționeze, să ne introducă în atmosfera și lumea din acea piesă, să ne ajute să trăim cât mai intens povestea. Pentru asta el folosește în primul rând textul dramaturgului, peste care așază meșteșugul și harul său de artist. Cu excepția unor situații în care, din diferite

motive, actorul trebuie să improvizeze cuvinte sau fraze întregi. Ceea ce spune el pe scenă a fost scris de altcineva. Jucând o piesă oarecare, ce ne spune însă actorul despre el însuși? Atunci când mă gândesc la un actor, imediat fac legătura cu rolurile în care l-am văzut jucând, cu replicile pe care le-a spus, cu gesturile făcute pe scenă, mișcările, intrările, ieșirile și în final plecăriunile mute în aplauzele publicului spectator. Dar actorul, ca om, pentru mine rămâne un necunoscut. La un moment dat însă se ivește ocazia să văd și să aud vorbind un om, actor de meserie, dar care acum nu este pe scena teatrului, nu joacă nici un rol. Este el însuși și vorbește ca orice om obișnuit, face glume, mai bune sau mai rele, face remarci mai mult sau mai puțin inspirate, comentează evenimente, vorbește despre politică și politicieni, la fel ca noi toți. Faptul că el este actor nu-l ajută să știe mai mult decât ceilalți despre viața de zi cu zi, să priceapă mai bine ce se întâmplă în lume, nici măcar nu-l ajută să aibă mai mult umor sau să fie mai spontan și mai spiritual. Mă simt puțin dezamăgit. Aș fi vrut să nu-l văd niciodată în ipostaza unui om obișnuit, vorbind liber, trădându-și singur limitele condiției sale spirituale, ci să-l știu totdeauna învăluit în personalitatea studiată și elaborată a personajelor sale. Mă gândesc că asta este crucea pe care ar trebui să o poarte actorul, să nu apară niciodată înaintea publicului său fără să interpreteze un rol, să nu-i vorbească niciodată liber, să nu-i spună ce gândește pentru că riscă, mai mult decât oricare alt slujitor al artelor, să dezamăgească, cuvântul spus fiind instrumentul principal al artei sale.

În sfârșit Actorul ajunge la stativul pe care își așază textul. Își potrivește lampa și-l caută din priviri pe Dirijor.

- Maestre, începem?

Dirijorul se scoală greoi de pe scaunul pe care a șezut câtă vreme l-a așteptat și urcă încet scara ce duce pe scenă. În capul scării Actorul îl așteaptă și-i întinde o mână. Ajuns sus Dirijorul se oprește să-și tragă sufletul și atunci Actorul, dar în același timp și noi observăm că vesta de lână neagră a Dirijorului nu e bine încheiată, că a încurcat nasturii și într-o parte vesta atârnă mai jos decât în cealaltă. Actorul îi spune ceva și se apucă amândoi să descheie și să încheie cum trebuie nasturii. Actorul dă vina pe vârstă, se scuză și așa aflăm că e mai bătrân decât Dirijorul cu un an.

În sfârșit maestrul ridică bagheta și, în acompaniamentul discret al viorilor și fagotului, flautul începe să țeasă o melodie simplă, fermecătoare. Apoi melodia e preluată de oboi, apoi din nou de flaut până când, la un semn al Dirijorului, toată orchestra reia aceeași melodie în forță, într-o cascadă de sunete armonioase. Atunci, deodată se aude vocea de tunet a Actorului, aproape un strigăt, puternic și solemn.

- Norvegia, ținut al zăpezilor și al munților prăpăstioși... Așa a început în acea dimineață povestea lui Peer Gynt.

Parcă smuls din scaunul meu de pluș mă simt deodată purtat prin cerul rece, tăios și limpede al nordului, văd pădurile de brad și piscurile ascuțite acoperite de zăpadă, prăpăstiile în străfundurile înnegurate ale cărora se prăbușesc apele cristaline ale cascadelor de munte, fiordurile cu apele lor încremenite și apoi marea cea rece și valurile înspumate izbindu-se de stâncile înghețate.

Actorul, împreună cu orchestra și Dirijorul ei, deapănă povestea flăcăului Peer. Vedem aievea toate întâmplările,

fanteziile și năzdrăvăniile sale. Deodată aflăm că Ase, mama lui Peer, e pe moarte. Se văd pentru ultima oară. Actorul abia mai poate vorbi, durerea e sfâșietoare, un nod în gât se pune ca un cârcel și lacrimile nu pot fi stăpânite. Buzele încep să tremure și privirea se îneacă în jale.

- Maestre, să facem o pauză, spune Actorul cu voce stinsă.

Magia nu se destramă imediat. Nu se aude nici un zgomot. Muzicanții au și ei ochii roșii de plâns. Actorul pare sfârșit, asudat la tâmpile, își proptește privirea în podeaua scenei, mâinile îi atârnă inert, își mușcă buza de jos. Apoi, epuizat, se așază pe un scaun.

Deodată, din sală se aude sunând un telefon, la câteva scaune distanță de mine. Dar nimeni nu face nici o mișcare. Telefonul continuă să sune.

- Vedeți că vă sună telefonul, spune Actorul și își ridică privirea spre o doamnă în vârstă, micuță și cu părul cărunt și buclat. Răspundeți, mai zice. Apoi își întoarce privirea spre Dirijor. Toți mai greșim, nu? că de aia e repetiție.

Povestea se apropie de sfârșit. După ce a străbătut mări și țări, Peer Gynt, bătrân, scăpat cu greu din naufragiu, ajunge din nou pe țărmurile Norvegiei. E trist și îngândurat, tristețea bătrânului care își revede viața întreagă în doar câteva clipe și se gândește la rostul ei. Privirea e absentă, aleargă de colo colo fără să vadă nimic. Atunci se aude vocea, la început gravă și tristă, a unei femei. Este Solveig, fata pe care Peer a cunoscut-o cândva, în tinerețe, și care l-a așteptat în tot acest răstimp. La primele sunete ale cântecului, Actorul își ridică brusc ochii din podea, privirea prinde viață, un zâmbet stingher

prinde să-i lumineze fața cu un licăr de speranță. Solveig se apropie de el din spate, vine încet și cântă despre așteptarea ei de o viață. El nu îndrăznește să o privească, dar îi simte mâinile pe umerii săi. Cântecul se înveselește, este cântecul de primăvară al păsărilor din pădurea norvegiană. Peer îi apucă o mână lui Solveig și o duce la buzele sale însetate de iubire târzie și nesperată. Apoi o așază în dreptul inimii sale, o acoperă cu mâna lui mare, o apasă pe piept. Rămân așa, ea ținându-l în sfârșit în brațe, de data asta pentru tot restul vieții care le-a mai rămas.

Proză

AL TREILEA RĂZBOI MONDIAL

ALBERT V. CĂTĂNUȘ

„Iubitule,

La noi plouă de o săptămână. Blacky a fătat șapte pui. A trebuit să alung șase. Am plâns două zile. Chiar a trebuit să o fac. Crede-mă că a trebuit, altfel muream cu toții. L-am rugat pe domnul Atanasiu să-i ducă departe, la marginea orașului. Le-am pus într-o sacoșă o jumătate de pâine muiată în apă. Poate că îi va găsi vreun animal acolo și vor supraviețui. Mă rog lui Dumnezeu să aibă milă de ei. Erau orbi. A trebuit să o fac, jur. Să nu mă cerți și tu, știu, sunt o asasină, dar a trebuit să o fac. Am să-mi primesc răsplata, dar a trebuit să o fac. Noi o ducem greu cu mâncarea. Nu mai avem decât pâine și ceapă. Nu știu cât mai durează războiul ăsta. A venit poliția militară acum 2 săptămâni și ne-au rechiziționat toată aparatura electrică din casă: celulare, televizor, laptopul tău și al meu,

cuptorul cu microunde, frigiderul, absolut tot, absolut-absolut tot. Nu mai avem curent electric decât o oră pe zi. Și uneori nici atunci. Stăm pe întuneric și ne rugăm pentru oameni. Să oprească odată măcelul ăsta fără sens. Mă gândesc cel mai mult la tine. Te iubesc mult-mult. Chiar mai mult decât pe mine. Vreau să știi că ți-am salvat toate poeziile când au venit militarii să ne ridice laptopurile. Mă anunțase în prealabil domnul Atanasiu. E un om de treabă. Tot el m-a pus în contact cu un chestor. Mă va ajuta să o duc pe mama într-un spital. Mama e tot mai rău, vomită des și nu poate să mai înghită. Are nevoie de o cură cu lactate. Săptămâna viitoare mă întâlnesc cu chestorul. Am auzit că e un domn politicos, înainte de război a fost redactor la o revistă de literatură. Sper să fie bine, am să mă rog în fiecare noapte.

Te sărut peste tot, iubita ta.”

Ploua de 3 zile încontinuu. Urăsc ploaia. Stăteam într-un tranșeu plin cu apă. Pereții de pământ murdar se scurgeau pe lângă noi odată cu ploaia care uitase să mai se oprească. Am închis ochii. Simțeam că o să am iar un atac de panică. Exact ce-mi lipsea. Popescu fuma, privindu-și arma cu patul ud. Știam cum să evit atacul: trebuia să vorbesc. Am deschis gura, mi-a ieșit doar un „bă!” schimonosit și bâlbâit. Nici măcar nu mă auzise. Mi-e frică, am să mor ca un boschetar în tranșeul ăsta mocirlos. Ce viață de câine mai am și eu?!

- Popescule, știi cât durează războiul ăsta?

- Până la final, nu?

Replica lui m-a enervat cumplit. Aveam nevoie de cineva care să mă asculte, nu să facă pe spiritualul.

- Ești prost? Dacă Dumnezeu ar avea o vârstă exprimată într-o viață de om, războiul ăsta de rahat ar dura exact cât ar clipi din ochi. Clipește o dată și se duce jumătate de planetă dracului. O planetă avem și de asta ne batem joc. În loc să mergem pe alte planete, ne omorâm ca idioții pentru niște biete concepte. Dacă gândeau vreo clipă cretinii ăștia de conducători, investeau banii în ceva mai interesant: revitalizau programul Apollo. Dar e mai ușor să extermini un popor, decât să ajungi lângă Alpha Centauri. Și e mai rentabil, mult mai rentabil.

- Alberto, iar ai fumat marijuana?!

- Sclavi și carne de tun, asta suntem...

M-a întrerupt râzând.

- Ori nu ți-a mai scris gagică-ta, de faci pe nebunul pe aici? Mă exaspera. Dacă nu purta aceeași uniformă ca a mea, jur pe Dumnezeu că l-aș fi pleznit cu patul armei direct în gură. Să-l văd ținându-se de gură, țipând isteric cu bărbia plină de sânge: „De ce dai, bă?! De ce? Ai înnebunit?!”

Făcusem un atac de panică în avion spre Zaragoza. Eram fără aer, pereții se strângeau spre mine ca o menghină. Mișcam degetele picioarelor repede. Ca și când mi-aș fi verificat capacitatea creierului de a mai controla mușchii. Am inspirat profund. Aveam impresia că oricât de tare aș deschide gura să inspir în plămâni, nu-mi ajunge nicio moleculă de aer. Nemțoaica de lângă mine mă privea și nu înțelegea nimic. Avea un zâmbet de vită politicoasă. „Vacoouoooo, nu vezi că nu am aer????”

Fără aer. Am mai inspirat încă o dată. Popescu s-a uitat speriat la mine.

- Albertule, ești bine?

Prima mea mișcare a fost în sus în afara tranșeului, un recul al crizei. M-am ridicat în picioare. Vântul îmi sufla chiar în față, rece. Pentru o clipă am avut senzația că, orice mi s-ar fi întâmplat, eu câștigasem și de data asta. Mantaua de ploaie era udă, grea și mă sufoca. Dar mă simțeam bine, învinsesem și acum. Moartea rămăsese departe de tranșeul nostru, mușcându-și degetele de ciudă. Numai fraierii renunță așa ușor.

- Albertule, stai jos!

Nu-l auzeam. Mă uitam în sus, vedeam soarele printre norii grei. Criza îmi trecuse.

M-am întors spre el, venise târâș până la mine.

- Stai jos, idiotule! Vrei să te sinucizi?

- Popescule, de ce are atâta lumină ziua asta întunecată?

S-a aruncat peste mine, arma mi-a căzut în noroi. Exact la timp. Lunetiștii din cealaltă parte mă remarcaseră. Câteva gloanțe porniseră. Dar eu eram în mocirlă, gloanțele au șuierat a pagubă deasupra mea.

- Vezi, mă, Popescule?! Pe mine nu mă omoară nimic, sunt nemuritor! Râdeam.

- Ești nemuritor pe dracu! Ești doar un cretin sinucigaș. Doamne, oare în plutonul ăsta sunt cel mai sănătos?!

- Gata, mă, mi-am revenit, stai calm, azi nu moare nimeni.

Am tăcut amândoi, mi-am ridicat arma, i-am șters puțin patul. Părea să funcționeze.

- Dar ce pula mea ai avut?

Mi-am scos din buzunar pachetul de țigări. Era ud.

- Băga-mi-aș pula în tranșeul ăsta. E ceva ce nu s-a udat pe o rază de 3 kilometri? Furia m-a cuprins brusc. Cred că

și inima mi s-a udat, e într-un borcan cu mocirlă la fezandat.

M-am scotocit prin buzunare după brichetă. A doua scrisoare o țineam la piept. Avea un scris tremurat.

„Iubitule, mama e salvată. Acum e într-un spital la București. Doctorii au spus că va trăi. A trebuit să o fac, jur pe dragostea noastră că a trebuit să o fac. Dumnezeu nu mi-a lăsat altă alternativă. M-am culcat cu chestorul. A trebuit să o fac, te implor să mă ierți. Trebuia să mă culc cu el, altfel murea mama. Te iubesc mult. Te sărut.”

Am recitit-o. Scrisul tremurat, aplecat spre dreapta. Chestorul penetrând-o pe la spate. O picătură de apă a acoperit „te iubesc”. Apoi a pus-o să-i facă un blow-job și a terminat pe fața ei. La baie s-a spălat pe față. Stropii de spermă se amestecau cu lacrimile. S-a îmbrăcat repede și a plecat spre casă. Mama era salvată. Va trăi mai mult. Oare i-a plăcut și ei? Mai mult ca sigur... Sau poate că nu. Ia mai dă-o dracului. A făcut un bine. A salvat o viață. Și în plus nu făcea păianjeni acolo jos, așteptându-mă pe mine să mă întorc fără un picior de pe front.

M-am ridicat vesel. În fond, o partidă de sex pentru o viață salvată. Ce ușor se rezolvă lucrurile pe timp de război, nu?!

Am să-l omor pe chestor, o să moară sufocat. Numai să scap de aici. Trebuie să fiu atent să nu mai fac vreo prostie. Am nevoie de o permisie.

- Popescule, când primim și noi permisie?

- Pentru ce vrei permisie? Nu-ți ajunge câmpul ăsta plin cu bombe? Vrei pădurice liniștită unde să te spânzuri? Peste tot se moare la fel. Și în ștreang, și în glonț.

- Du-te-n pula mea cu glumele tale de căcat! Zi, mă! Când se dau permisiile?

- Habar nu am. Peste vreo lună, cred. Am auzit că, dacă rupem linia frontului aici, nu mai primim permisiile vreo 6 luni.

Am tăcut, cu ciudă. Nu voiam să rupem linia frontului. Nu voiam nimic, nici măcar să se termine războiul. Dacă sunt fraieri, să se omoare între ei până la sfârșitul lumii! ăsta nu e războiul meu, eu am alt război, chestorul mi-a deschis alt front de luptă. Șase luni??? E inadmisibil. Trebuie să-l omor pe ăla săptămâna asta. Nu pot aștepta 6 luni. Trebuie să dezertez.

Căpitanul s-a furișat tiptil spre noi doi. Își ținea casca verde cu mâna dreaptă, iar cu stânga ducea repede țigara la gură. Avea o barbă mare, din compania noastră nu mai ieșise nimeni din tranșee de o săptămână.

- Am nevoie de un voluntar din plutonul vostru. Anunțați-i pe toți. Îmi trebuie un om curajos. Trebuie să minăm podul din fața noastră. Cel care reușește, primește Crucea Militară și două săptămâni de permisie.

Popescu a început să râdă.

- Două săptămâni pe lumea cealaltă, poate. Ha-ha. Ce nebun se va duce în bătaia lunetiștilor? Sunt aproape 4 kilometri până la pod și cel puțin 300 de puști ascunse peste tot.

Am sărit în sus. Aproape că îmi pierdusem casca. Venise momentul să-i tai testiculele chestorului.

- Domnule căpitan, mă ofer voluntar!

Căpitanul m-a privit înduioșat. Îi eram drag, nu se aștepta să mă duc la moarte atât de ușor.

Popescu a țâșnit, placându-mă. Ne-am prăbușit amândoi în mocirlă.

- Domnule căpitan, nu-l băgați în seamă, are o depresie. L-a lăsat gagica, de asta face pe eroul.

Căpitanul a încredințat tacit din cap. Și el credea că o luasem razna. S-a întors, cu intenția vădită să caute alt voluntar.

L-am împins cu furie pe Popescu de pe mine, m-am ridicat și am făcut doi pași după căpitan. L-am apucat isteric de mână, aproape bruscându-l. Căzusem în genunchi în fața lui.

- Domnule căpitan, vă implor, vreau să distrug podul ăla blestemat. Sunt gata să-mi dau viața pentru țara mea. Vedeam ochii chestorului bulbucați, sufocându-se cu testiculele. Trebuie să-mi dați șansa asta. Mă ofer voluntar. Sunt voluntarul ideal. Sunt cel mai motivat să îndeplinesc misiunea asta. Ascultați-mă, până mâine podul e distrus complet!

Căpitanul a răspuns sec. Aproape metalic.

- Bine, soldat. Ți s-a încredințat misiunea. Vino cu mine să primești instrucțiuni suplimentare.

Fumam singur, departe de tranșeele noastre. Până la pod mai aveam câteva sute de metri. Rucsacul cu explozibil îl lăsasem lângă mine. Furasem un baton de explozibil din el. O să i-l bag chestorului în fund. Obosisem. În câteva minute podul va fi minat. Simțeam că trăiesc. Distrug podul și apoi îl minez pe chestor.

Am început să alerg aplecat spre pod. Îl distingeam perfect prin noapte.

- Uite-l. Îl vezi?

Cei doi lunetiști de la marginea podului scrutau noaptea cu binoclurile performante.

- E a treia oară săptămâna asta când încearcă un disperat de-al lor să distrugă podul. Eu cred că trebuie să fii drogat să ai un asemenea curaj.

- Am auzit că le dau droguri să lupte ca niște animale.

- Ia să-l lăsam să se apropie. Nu-l omorî acum. Lasă-l să vină mai aproape.

- Ești nebun??? Dacă se aruncă în aer când e aproape de noi?!

A ridicat arma. Un zgomot puternic. Soldatul cu rucsac în spate s-a răsucit prin noapte și a căzut cu fața în mocirlă.

Au trecut câteva minute. Nicio mișcare.

Soldatul cu rucsac s-a ridicat încet.

- Bă!!! Ești nebun? Țsta e nemuritor?

Artă

PERSISTENȚA MEMORIEI

VIAȚĂ ȘI PITORESC LA EXPOZIȚIA DE PICTURĂ ȘI GRAFICĂ SORIN ADAM

LIDIA TRĂUȘAN-MATU

„Expresivitate”, „compoziție”, „culoare”, „echilibru”, iată câteva cuvinte invocate de cronicarul de artă ori de câte ori vine vorba de picturile lui Sorin Adam. Să fie toate aceste cuvinte cuprinzătoare și definitorii pentru stilul și tehnica de lucru ale artistului? În cele ce urmează, provocată de o expoziție găzduită de Biblioteca Academiei Române din București, sala „Theodor Pallady”, între 21 și 25 octombrie 2019, îmi propun să *privesc* „altfel” plastica lui Sorin Adam. Mai înainte însă, să prezint artistul.

Sorin Adam văzut de pictorul Vasile Grigore
(colecție particulară)

S-a născut la Ploiești la 22 august 1968, într-o familie cu aplecare spre arte. A urmat gimnaziul și liceul din Ploiești, apoi, la îndemnul familiei, s-a gândit să dea examen de admitere la Academia de Studii Economice din București. N-a fost să fie. În 1991, s-a înscris la Academia de Arte din București (secția pictură, clasa profesorului Teodor Moraru), pe care o absolvă în 1996. Primul an de facultate avea să-

i aducă confirmarea că este pe

drumul bun: participă la Expoziția internațională Amici del Pomero, Milano, Italia, și este premiat. A mai contribuit la destinul său artistic întâlnirea, aproape miraculoasă, cu profesorii Vasile Grigore, Marius Cilievici, Traian Brădean și cu pictorul Mihai Bandac¹. În paranteză fie spus, Sorin Adam pictează astăzi în atelierul de creație al fostului său maestru, pictorul Vasile Grigore (la rândul lui, școlit și îndrumat de mai cunoscuții Rudolf Schweitzer-Cumpăna, Samuel Mutzner și Jean-Alexandru Steriade)².

¹ Sursa primară a acestor informații o constituie interviul înregistrat de mine cu pictorul Sorin Adam (realizat în atelierul artistului, în luna mai 2019).

² Vezi biografia lui *Vasile Grigore*, în *Catalogul expoziției de pictură Vasile Grigore, Traian Brădean, Augustin Costinescu, Sorin Adam. Cercul Militar Național București. Galeria artelor, 15 martie-01 aprilie 2010*.

Deși nu este la primul vernisaj, Sorin Adam expune pentru prima dată la sala Theodor Pallady a Bibliotecii Academiei Române din București. De cele mai multe ori a expus la Galera artelor de la Cercul Militar Național București. Amintesc aici *Expoziția din martie-aprilie 2010*, când a expus alături de bine cunoscuții Vasile Grigore, Traian Brădean și Augustin Costinescu³. Faptul că un tânăr debutant își prezintă lucrările alături de nume consacrate ale picturii contemporane românești este o realizare remarcabilă, demnă de consemnat. În noiembrie 2018, Sorin Adam revine la *Galeria artelor*⁴ cu o nouă expoziție personală. Afișul expoziției reproduce tabloul „Piață în Vietnam” și invită publicul într-o călătorie vizuală prin diferite locuri ale Orientului îndepărtat. La alcătuirea ei stă documentarea întreprinsă de artist, cu câțva timp în urmă, în Vietnam, Cambodgia și India. Pe lângă peisaje pitorești, majoritatea exponatelor din expoziție au ca bază narativă viața de zi cu zi a localnicilor din aceste ținuturi. Să luăm lucrarea „Hua Long (Vietnam)”. Într-un cadru mirific sunt plasate patru bărcuțe ai căror proprietari vâslesc sau aruncă năvodul în căutare de pești și ierburi, pe când, în depărtare, intră în cadru două bărci cu pânze. Case plutitoare, apă de culoarea smaraldului, munți stropiți de valuri și acoperiți de vegetație formează un fundal convingător pentru a spune povestea personajelor din prim planul compoziției.

³ *Ibidem*.

⁴ *Catalogul expoziției de pictură Sorin Adam. Cercul Militar Național București. Galeria artelor, 2018. Catalogul poate fi consultat la adresa <http://artportfolio.ro/expozitie-de-pictura-semnata-sorin-adam-galeria-artelor-cercul-militar-national/>*

Nimic nu e de-a valma. Fiecare subiect sau obiect își are rostul lui în imagine. Scena emană naturalețe, armonie, liniște și simplitate. De fapt, atmosfera de serenitate și impresia de permanență domină întreaga expoziția, iar pânze precum „Delta Mekongului”, „Peisaj din Laos”, „Mekong”, „Orezarii”, „Interior (Vietnam)”, „La templu (India)”, „În deșert (India)”, „Din Sapa (Vietnam)” sau „Joc de copii” sunt alte exemple grăitoare⁵. Imaginile, în formate mari sau potrivite, sunt pictate într-un stil clar, fără nicio urmă de ambiguitatea încețoșată, cu grijă pentru desen, formă și perspectivă, iar culorile – nuanțe de albastru, roșu, verde, galben – sunt intense, expresive și vibrante. Ele dau scenelor formă, adâncime și impresia de mișcare.

Sorin Adam, *Delta*, acuarelă, 2019

Sorin Adam, *Bărci la Lunca*, acuarelă, 2019

Ce e definitiv pentru pictura lui Sorin Adam? Răspunsul nu-i ușor de formulat. Nu e doar senzația de volum sau de mișcare, nu e doar culoarea. Cred că imaginile sunt singulare pentru că narează și lasă impresia de timp în desfășurare. Nu toată povestea se

⁵ Vezi *Catalogul expoziției de pictură Sorin Adam, Cercul Militar Național București. Galeria artelor, 2018.*

întâmplă sau se consumă în aceeași clipă. La această senzație contribuie, mai cu seamă, maniera sa de a picta. De exemplu, apele din picturile lui Sorin Adam sunt foarte reușite. Să pictezi apa nu e deloc ușor: se află tot timpul în mișcare, iar umbrele reflectate în apă se schimbă de la o clipă la alta, după lumina soarelui și adierea vântului. Când începe o pictură, Sorin Adam schițează și notează cu pensula pozițiile, culorile și tonurile după o imagine fotografică sau un model. Apoi așterne culorile crude, cu forță și convingere direct din tub, fără să se teamă de nuanțele saturate sau de contrastele puternice. Am văzut la expoziția de la sala „Theodor Pallady” imagini splendide (*Delta Dunării, Barcă la Sulina, Peisaj din Santorini, Peisaj din Bretania, Peisaj din Balcic, Amintire din Goa, Case la Balcic etc.*), care derivă din fotografiile făcute la fața locului, dar cărora Sorin Adam le-a adăugat o vivacitate cromatică proprie: verde rece și albastru turcoaz, roșu carnivor și galben auriu, maro de castane coapte și portocaliu puternic. În esență, culorile de pe pânză sunt culorile specifice naturii locului, însă variațiile simfonice ale diferitelor tonuri de verde, galben, albastru, maro, oranj și cadmiu sunt cele care dau savoare picturilor și îl fac pe pictor lesne de identificat.

Sorin Adam, *Amintire din Bretania*, ulei pe pânză, 2019

De fapt, vivacitatea cromatică a picturilor sale avea să-l uluiască chiar pe fostul său profesor, pictorul Vasile Grigore, atunci când i-a vizitat atelierul, în iulie 1999. După „câteva ore” petrecute în atelierul lui Sorin Adam, Vasile Grigore avea să noteze: „Figurativ prin concept și sentiment, cu splendide viziuni cromatice în scala luminii, cu o picturalitate expresivă în care materia-culoare îmbrățișează splendid starea picturală. Între formă, culoare, valorație, echilibru plastic este menținut de culoarea autentică pe care Sorin Adam o simte ca pe o necesitate vitală. De altfel, tocmai echilibrul pictural creat de forme, culori și valorații, indiferent de subiect, definește convingător personalitatea acestui talentat pictor cu destin de mare artist”⁶. Ceea ce spunea profesorul Vasile Grigore în 1999 se reconfirmă cu tărie în tablourile expuse de Sorin Adam la sala „Theodor Pallady”. Deosebirea e că din 1999 intensitatea cromatică a tot sporit, devenind amprenta distinctivă a lui Sorin Adam, „semnul” care îl face recognoscibil oriunde ar expune. Tot profesorul Vasile Grigore îl vedea pe Sorin Adam ca pe un vrednic continuator al mai cunoscuților „Gh. Petrașcu, N. Dărăscu și C. Baba”⁷.

Revenind la expoziția de la sala „Theodor Pallady”, pe lângă peisajele deja invocate, am mai putut admira pe simeze câteva naturi statice cu fructe, ulcioare, râșnițe și ghiumuri și două peisaje citadine de iarnă. Cred că acestea din urmă sunt un bun exemplu de a sublinia meșteșugul artistului de a zugrăvi zăpada, forma solidă a apei. Pictura

⁶ *Album de pictură Sorin Adam*, 2010, p. 4.

⁷ *Ibidem*.

cu femeia mergând prin nămeți sub un cer care se reflectă pe zăpadă este fermecător și îmi amintește de tabloul „Coțofana” a lui Claude Monet de la Musée d’Orsay, Paris, Franța. Pentru a reda atmosfera de iarnă, Sorin Adam a recurs la o combinație nesfârșită de nuanțe de alb, obținute probabil prin infuzia cu violet, ocru și albastru, pe care le-a așternut pe pânză cu tușe ample și rapide de penel, fapt ce a făcut ca neaua din pictură să capete lumini și umbre, dând senzația că este diferită de la un loc la altul și în continuă schimbare.

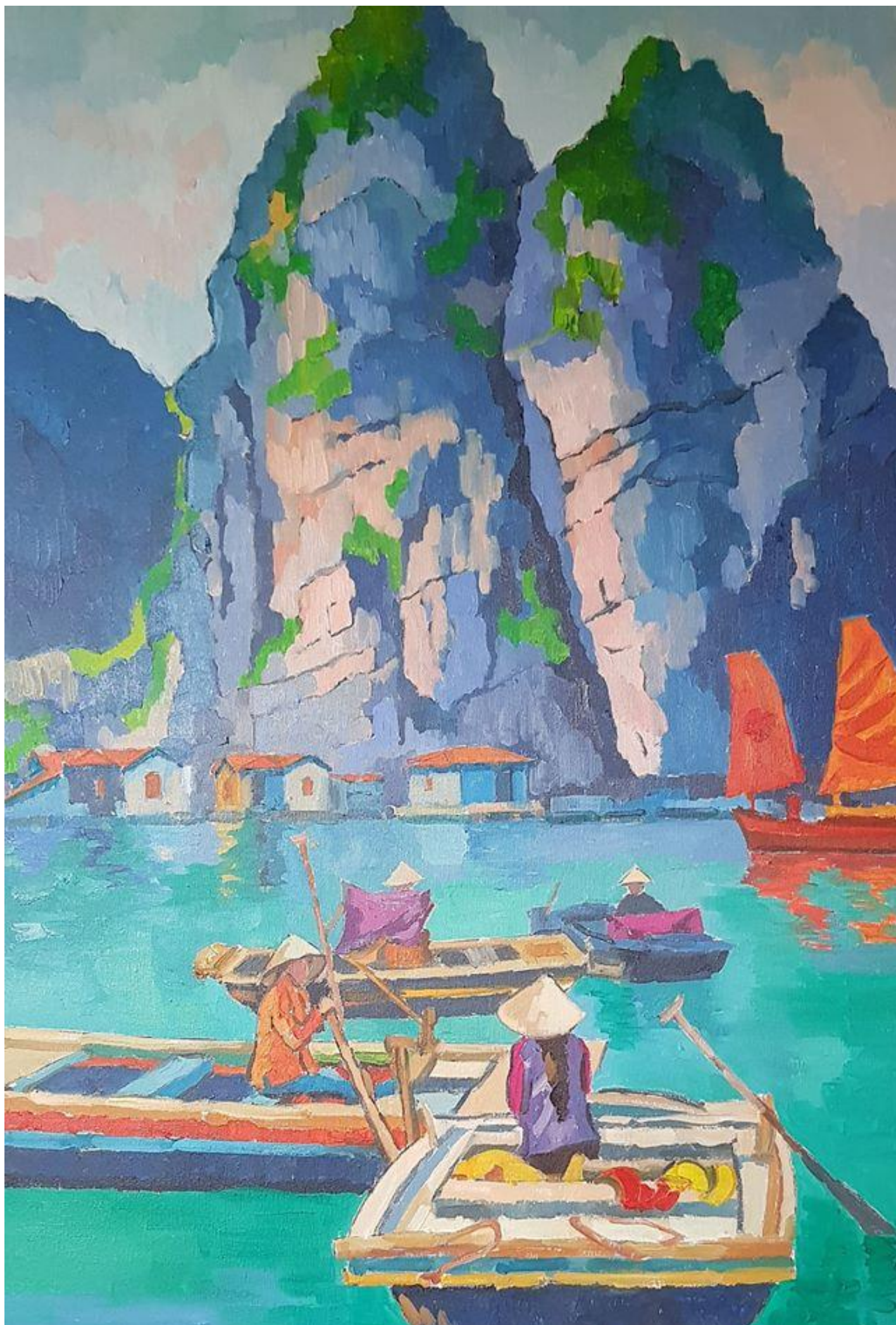

Sorin Adam, *Peisaj din Laos*, ulei pe pânză, 2018

Sorin Adam, *Iarna în Ardeal*, ulei pe pânză, 2018

Părăsind expoziția, am avut sentimentul că esența picturii lui Sorin Adam stă în faptul că manifestă o preocupare plină de înțelegere pentru oamenii care populează peisajele sale. Unele tablouri mi-au părut prea frumoase, altele, cele mai multe, pline de viață. Și *viața* în arta lui Sorin Adam înseamnă să simți, atunci când privești feluritele scene din tablouri, mirosul mării și al tămâii de la biserică, înseamnă să auzi sunetul fluierului mânuit de un copil sau icnetul oamenilor atunci când adună snopii de orez ori înfig prăjinile în apă.

Sorin Adam, *Hua Long (Vietnam)*, ulei pe pânză, 2018

Proză

IZGONIREA

PAVEL NEDELCU

Boboci verzi prinși de ramuri tremurânde creșteau în praful gri al dimineții. Parfumul florilor roz de salcâm împânzea bulevardul umplând nasurile fine ale puținilor orășeni ce păseau elegant pe trotuarele cu asfaltul sărit din loc în loc din încăpățânarea vreunei rădăcini de copac incisive. Păsări ciripeau mutându-se în roiuri mărunte de pe un acoperiș pe un altul. Rolele tramvaiului 13 vibrau pe șinele de fier răspândind trepidații ritmice. Dacă nu s-a înțeles până acum din descriere, era primăvară.

Doamna Nuți, profesoară de română la școala din cartier, cu poșeta de firmă italiană strânsă pe umăr, cu o fustă lungă, neagră, un pulover mov monoton și un sacou galben, cu modele florale, se îndrepta pe tocurile ei joase abia cremuite spre una dintre bisericile din cartier. Nu mai fusese la slujba de duminică de două săptămâni și, ce-i drept, îi cam lipsea atmosfera. Hotărâse după lungi

certuri cu Nicu să mai rărească frecventarea sfintei liturghii, dar să se arate totuși înaintea atâtevăzătorului cel puțin de două ori pe lună.

Acum, că se gândise la Nicu, o cuprinse iar o senzație de vomă și de sufocare. Tot mai bine că ieșise din casă, își spuse, decât să-l audă bodogăninind! De dimineață până seara, Bla – bla – bla. Mai bine să se gândească acum la el, își spuse doamna Nuți, și să-și facă toate păcatele înjurându-l în fel și chip în cap, pentru ca mai apoi, la spovedanie, să fie iertată. Pentru povestitor, vestea cade tocmai bine: abia îi venise inspirația pentru a descrie personajul lui Nicu. Își freacă mâinile (mai mult de frig decât de bucurie!) și se lasă purtat câteva rânduri, printre gânduri, în păcat.

Când doamna Nuți ieșise din casă, Nicu avusese grijă să închidă ușa cu lanțul. În timp ce fierul belciugului scrâșnea pe fierul zăvorului, el spunea, Și acolo să rămâi! Replica îi era adresată doamnei Nuți iar adverbul „acolo” se referea la biserică. Înainte de a închide ușa cu lanțul, Nicu o observase de la masa din bucătărie în timp ce se încălța. În maioul său alb, cu burta lui exagerată, aproape chel, cu subsiorile pline de păr cleios, curățând oul fiert pe care ea i-l pregătise, deși contrariat, păruse inofensiv. Doamna Nuți credea că fusese destul de clară în explicația sa din seara anterioară, atunci când, în fața unei cine copioase cu macaroane în sos de ton (abia le ajunseseră, cu neobișnuită întârziere, pachetele din Italia) își declarase dintr-o dată intenția de a se duce la slujbă. Ca întotdeauna în aceste cazuri, se aștepta la remarca indignată a soțului: Iar? De data aceasta însă doamna Nuți nu a lăsat ca acel adverb (un altul!) să își răspândească în bucătărie

obișnuitul amestec de liniște-neliniște. Își pregătise replicile de dinainte. Așa că răspunse prompt, Da, iar, dar îți amintesc că nu m-am mai dus de două săptămâni, Ce să fie, ce să fie, răspunse Nicu cu sarcasm, oaia domnului nu a mai păscut demult cu turma pe pajiște, Iar începi, Nu iar, din nou, Am fost de acord să le mai răresc, nu să renunț de tot la slujbă, Doamne ferește, cum să renunți, ai face criză, Eu chiar nu înțeleg ce ai împotriva, Păi dacă nu ai înțeles în treizeci de ani de căsnicie, n-ai să înțelegi nici de acum încolo!

Era de ajuns. Doamna Nuți nu vruse să înceapă o discuție inutilă și jenantă despre problemele din căsnicia lor. Nici nu voia să se justifice sau să îi dea lui Nicu alte subiecte de glumă. Voia doar să îl anunțe că a doua zi dimineață s-ar fi dus la biserică. Nicu, în schimb, nu pierdea nicio șansă de a face pe moralistul, vedea imediat paiul din ochiul ei, dar vai ce bârnă cât o turlă avea în propriul lui ochi! Doamna Nuți încetase de multă vreme să îl mai bage în seamă, mai ales când începea să bodogănească. În afară de horcăitul ocazional prin care își putea da seama că își folosește totuși vocea, părea un bătrân de pe stradă care-și mesteca propriile fălci între gingiile lipsite de dinți. Nu avea decât cincizeci și trei de ani, dar părea de șaptezeci și cinci. Gândul că va îmbătrâni tot mai mult, tot mai ursuz, cu acel fix împotriva credinței și criticarea ei tot mai deasă, care începea de la obișnuința de a se duce la biserică, a se ruga seara, a pune bani în cutia milei, a cumpăra flori pentru mormintele rudelor decedate și se dezvoltase tot mai mult în ultimii ani până la deciziile și acțiunile ei zilnice, o făcea să ofteze deseori până la golirea plămânilor. Apoi, deși nu era pe deplin convinsă, doamna Nuți își spunea că aceea

era crucea ei și că trebuia să și-o poarte. Îl va suporta încă pe atât, sperând că viața veșnică îi va separa definitiv rezervându-le spații diferite. Nu că ar fi avut vreo pretenție să ajungă în rai: făcuse și ea multe greșeli în viață și ar fi continuat, cu bună știință, să le facă. Până la urmă însă, ceea ce conta era pocăința. Sau cel puțin intenția de a te căi. De altfel, ce să fi știut Nicu despre pocăință? Fusesse un cretin toată viața. Ce să-i fi explicat lui despre răsplata veșnică și iertarea de păcate? Numai pe patul de moarte ar mai fi putut-o realiza, și atunci mai mult de frică. Doamna Nuți nu era sigură că Dumnezeu i-ar fi luat în serios ruga. Spera, de fapt, să nu i-o asculte: nu ar fi meritat să fie salvat în ultimul moment, după ce hulise toată viața. Apoi mai știi? Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor!

Toată această tiradă împotriva soțului se declanșase în mintea doamnei Nuți după ce reflectase asupra gestului lui de laș de a trage lanțul pe ușă în urma ei și a-i arunca în scârbă vorbe pe care știa că putea să le audă. Când devenise atât de mârșav? Când nu voia să vorbească limpede, bolborosea printre dinți cuvinte neînțelese, iar acum se făcuse înțeles de pe partea cealaltă a ușii! Nu se gândise, tâmpitul, că l-ar fi putut auzi vecinii de pe palier? Sau poate că o făcuse intenționat pentru ca, din același motiv, ea să nu-i poată răspunde. Probabil că se și uitase pe vizor satisfăcut, urmărindu-i reacția. Asta ar fi demonstrat încă o dată cât devenise de insuportabil.

Doamna Nuți hotărî să închidă subiectul în minte înainte de a intra pe poarta bisericii. Cum gardul curții interioare se întrevedea deja, își spuse că mai bine respira adânc și își lăsa soțul în plata domnului. Că domnul nu ar fi avut de

ce să-l plătească pe unul ca Nicu este de la sine înțeles, însă așa e cu expresiile fixe, personajele le mai rostesc câteodată iar povestitorul nu poate să le explice, de unde îți vine să te întrebi ce scop are, până la urmă, literatura, dacă nu este în stare nici măcar să ofere explicații plauzibile unor concepte de bază ale societății, ce să mai vorbim despre delectare, educație și alte pretenții? Să nu ne pripim totuși în stabilirea concluziilor: lipsurile se pot datora și unui povestitor insuficient pregătit...

Pe trecerea de pietoni doamna Nuți se întâlnește cu un cuplu cu măști chirurgicale pe față. Gâturile li se mișcau și li se auzeau vocile, însă vorbele nu li se puteau citi pe buze. Cuplul se ținea de mână și pășea repede. În mâinile libere duceau câte trei-patru sacoșe de cumpărături, iar în spate două ghiozdane pline. Dintr-unul se desfășura în jos un sul de hârtie igienică. Doamna Nuți vru să-i spună bărbatului să-și închidă fermoarul la rucsac, însă când se întoarse cuplul ajunsese deja pe trotuarul celălalt și părea atât de grăbit, atât de circumspect, de parcă cineva ar fi fost pe urmele lor. Când mașinile începură să claxoneze, doamna Nuți realizează că se oprise în mijlocul străzii. Își ceru scuze cu un zâmbet forțat privind spre roata din față a mașinii oprite la câțiva centimetri de trecere, ce răsufla prin capotă ca un taur la coridă. Șoferul, un tânăr cu o lacrimă tatuată pe pometele stâng întreabă, Hai, cucoană, treci, sau te mai gândești? Cu vaga senzație că întrebarea era una retorică, doamna Nuți se puse în mișcare. Înainte să pășească pe trotuar, simți o adiere puternică învălurându-i fusta. Un motor turat alături de claxonul apăsat lung și derapajul asurzitor al roților pe asfalt o speriară atât de tare, încât se hotărî să nu se uite în urmă, orice s-ar fi

întâmplat. După ce se asigură ascultând că mașina s-a îndepărtat îndeajuns, respiră adânc de câteva ori pentru a-și mai domoli pulsul și intră în curtea bisericii făcându-și trei cruci rapide. Își scoase din geantă baticul și și-l legă sub bărbie. Între timp, concluzionase în gând că, Tineretul din ziua de azi, niște derbedei!

În pridvor, o femeie îmbrăcată în negru vindea lumânări. Era așezată pe un scaun și, din când în când, făcea câte o cruce. Doamna Nuți îi zâmbi și îi ceru două lumânări. Una era ruptă, însă doamna Nuți o luă fără să protesteze. Ar fi ars ea și așa. Aprinse lumânările la stativul pentru VII. De cutia de tablă forată din loc în loc pentru înfigerea lumânărilor în nisip atârna un afiș prăfuit pe care scria: *Aprinderea lumânărilor de altă proveniență decât cele bisericești nu vă aduce nici un folos duhovnicesc!* Doamna Nuți se gândi că acordul corect cu substantivul „proveniență” era singular, adică „cea bisericească”, însă își spuse că se înțelegea și așa. Rosti în cap o rugăciune scurtă pentru fii ei din Italia: Dă doamne să treacă cu bine peste încercarea asta! Apoi se închină până la pământ și intră în biserică.

Acolo se închină din nou și înaintea celor două icoane din pronaos sărutându-le sticla cleioasă de la alte săruturi enoriașe. Apoi își ocupă locul în partea stângă a bisericii, cea rezervată femeilor. Curând, câteva cunoștințe o recunoscură și salutară cu privirea. O vecină apropiată se apropie de ea dintr-un un pas și îi șopti la ureche: Cum mai merge cu Nicu? Bine, răspunse ea fără să o privească. Cum l-ai păcălit astăzi, insistă aceeași vecină.

Locuia în blocul de vizavi, deci nu era o vecină de scară. Doamna Nuți se împrietenise cu ea într-un moment de

slăbiciune când, aflându-se pe o bancă în parcul comun din spatele blocului pentru a respira aer proaspăt în urma ultimei certe cu Nicu, o văzuse de mână cu nepoțica. Intraseră atunci în vorbă. Se numea Rodica și era destul de băgăcioasă. Câteodată, când voia să se descarce, doamna Nuți mai mergea la cafea la ea acasă: lucru cu care Nicu, evident, nu era de acord. Rodica locuia singură de când soțul îi murise de infarct. Fiica ei îi lăsa nepoțica în grijă în timpul săptămânii. Nu mai avea nicio rudă, doar un tată la țară și un frate mai mic care, locuind în același cartier, o mai vizita din când în când. Doamna Nuți devenise între timp tot mai convinsă, din discuțiile pe care le aveau, că făcuse o greșală să se deschidă în fața ei. Conversațiile cu Rodica deveniseră pe zi ce trece tot mai obositoare: niște chestionare interminabile despre căsnicia sa, ce se refereau, invariabil, la ultimele probleme cu Nicu. Unele întrebări i se păreau doamnei Nuți invazive și de prost gust, chiar dacă uneori îi făcea bine să vorbească despre asta cu o femeie. Rodica, pe de altă parte, îi povestea despre ea chiar și ce nu o întreba sau interesa.

Doamna Nuți răspunse, Nu l-am păcălit, i-am spus simplu că mă duc la slujbă... și apoi că o vizitez pe mama, Deci treci și pe la tanti Coca, Da, ca întotdeauna, Locuiește aproape, Nu chiar, dar nici departe, Tot în cartierul nostru, Cumva, da, mai mult în celălalt, E speriată, Nu cred, de ce întrebi, Cu virusul ăsta, ai văzut că moare lumea bătrână pe capete, Ei, prostii, mama e tun, Totuși, măcar să știe care-i situația, Știe deja, i-am explicat ce și cum, o să-i mai explic și azi, Să vin și eu cu tine, Poftim?

Pulsul doamnei Nuți acceleră dintr-o dată. Obrajii și fruntea ei se înfierbântară. Rodica repetă, Ziceam că să vin și eu cu tine, că nu am cunoscut-o pe mama ta niciodată. Văzând că doamna Nuți tergiversa, Rodica adăugă, Dacă vrei...

Dar doamna Nuți nu voia. Minte ei căuta acum salvarea în toate direcțiile, orice cârlig de care să se agațe. Spuse, Vrei să o cunoști pe mama, Da, vreau, a mea a murit acum cincisprezece ani, avea cancer la sân, a murit chiar aici în spate la spitalul Spiridon, s-a dus în doi ani, nici n-am știut cum să..., Am să o aduc într-o zi la mine, i-o tăie doamna Nuți, nu e obișnuită cu vizitele la ea acasă, se agită dacă nu o anunț înainte, Sun-o, Acum, Da, Trebuia să o anunț cu câteva zile înainte, plus că nici nu am telefonul la mine acum, L-ai uitat acasă, Mă certasem cu Nicu și l-am lăsat pe masă, Am înțeles, mai șopti Rodica chiar înainte ca enoriașii să se îngenuncheze pentru moliftă.

După moliftă, Rodica se duse la spovedit înainte. Doamna Nuți răsufală ușurată. Închise ochii și lăsă atmosfera rugăciunii să o cuprindă. Se mai liniști. Când îi veni rândul la spovedanie, îngenunche înaintea ușii diaconești unde preotul își așeza lent patrafirul peste capul și spatele fiecărui credincios.

Preotul spuse, Bună dimineața, Nuți, Sărut mâna, părinte, N-ai venit parcă săptămâna trecută, Așa e, părinte, Nici acum două săptămâni, ai avut ceva de făcut, Am îngrijit-o pe mama, e bolnavă, Te-ai rugat pentru ea, M-am rugat, părinte, Bine, să continui să te rogi, că Dumnezeu vede și ascultă mereu, Am să o fac, părinte, Da' ce are mama ta, Se simte slăbită în ultima vreme, Și cât are, Șaptezeci și opt, Mulți înainte, Mulțumesc, Să nu fie de la

gripa asta Corona, Nu știu ce să zic, părinte, Uite, să-i dai rugăciunea asta, spuse preotul întinzându-se după o foaie ruptă la jumătate pe un raft de lemn din spatele catapetesmei, foaie pe care o mai împături o dată. Asta e o rugăciune pe care noi duhovnicii am scris-o împotriva virusului, i-o dai mamei tale și o spui și tu înainte de culcare și dimineața după ce vă treziți, Mulțumesc, părinte, spuse doamna Nuți punând foaia în geantă, Cu plăcere, ai să vezi că totul o să treacă, amintește-ți că Isus l-a înviat pe Lazăr din morți și a vindecat leprosul, închipuie-ți puterea lui asupra unui virus de primăvară, Știu, părinte, Ce-ți fac copiii, am auzit că în Italia e mai grav decât aici, Așa este... copiii mei..., Vezi, asta se întâmplă când pierzi dreapta credință a ortodoxiei, în Italia sunt toți catolici, Copiii mei sunt ortodocși, părinte, Merg la biserică acolo, Se duc când pot și ei, dar se duc, biserica e la mare depărtare, Să se ducă cât pot ei de des, Hristos a urcat pe munte cu crucea-n spinare bătut și schingiuit, nu avea mașină cum au ei acum, când ai mașină nu e așa greu, te urci și te duc, doar să vrei, Da, părinte, Bine, acum ia spune, te-ai îndoit de Dumnezeu în ultima vreme, Nu m-am îndoit, Te închini din când în când, În fiecare seară, părinte, Ai dușmani, le-ai vrut răul, Nu am și nu am vrut răul nimănui, Ai hulit, Nu am hulit, Ai zis de grijanie, candelă, morți, dumnezei, Nu părinte, nu obișnuiesc să înjur, Foarte bine. Ia zi, ai preacurvit? Doamna Nuți păru a nu înțelege. Cum ați spus, părinte, Dacă ai preacurvit, repetă părintele mai tare, silabisind, Nu, răspunse doamna Nuți imediat, nu am preacurvit, Ai păstrat curățenie cu soțul luna, miercurea, vinerea, sâmbăta și duminica, Am păstrat, părinte, Te-ai lăcomit la mâncare

sau la muncă, Nu, părinte, Ai lucrat duminica și sărbătorile, Niciodată, părinte, Ai săvârșit alte păcate, Nu părinte, Foarte bine, spuse preotul ridicându-se, după care citi dezlegarea din picioare ridicându-și, la final, patrafirul. Era semnul că spovedania se terminase. Doamna Nuți întrebă, Pot să iau împărtășania cu copiii, părinte, Ai grabă, Mi-e de mama, nu de alta, ieri seară i-a fost tare rău, Bine, bine, spuse părintele, și reîntră în altar. Doamna Nuți era ultima enoriașă spovedită.

După câteva minute de rugăciune preotul ieși să tămâieze. Tămâie înaintea icoanelor ridicând cădelnița de trei ori înaintea fiecăreia, apoi o îndreptă spre enoriași. Preotul trecea prin fața lor cu cădelnița și se opri dintr-o dată în fața unui bărbat cu mască pe față. Preotul se apropie de el și făcu semn stranei să înceteze cântarea. Biserica înmărmuri. O ultimă șoaptă se auzi dinspre partea femeilor, dar se împrăștie odată cu fumul de tămâie. Preotul îi spuse bărbatului, În casa lui Dumnezeu nu ai de ce să te temi. Aici, virușii mor la intrare. Singurul virus de care trebuie să ne temem este necuratul. Bărbatul se înroși zâmbind încurcat. Își trase masca de pe față și și-o puse în buzunarul de la spate al blugilor. Strana reîncepu să cânte, preotul privi muștrător în direcția bărbatului și intră iar în altar.

Doamna Nuți stătea acum în fața Rodicăi. Rămăsese acolo de când se terminase spovedania în încercarea de a evita începerea unei alte discuții. Dacă cititorul crezuse că șoapta de mai sus provenea de la Rodica, ne pare rău, însă nu e așa. Surprinși? Câteodată, povestitorii se distrează purtându-și cititorii pe piste greșite, pentru ca mai apoi să-i surprindă când se așteaptă mai puțin. În cazul de față,

nefiind vorba de un povestitor excelent, încercăm să facem tot posibilul. Mulțumim pentru răbdare!

Curând, preotul deschise ușa diaconească din stânga iconostasului și ridică potirul de argint în mâna dreaptă de trei ori, ca și cum ar fi vrut să-l cântărească. Apoi anunță, Copiii și cazurile speciale! Câteva femei cu copii în brațe se precipitară pe lângă icoana Maicii Domnului mai-mai s-o dărâme. Se formă o coadă până la jumătatea naosului, în ordinea vârstei: întâi părinții cu copii în brațe, apoi cei cu copii de mână. Mulți bătrâni, iar la sfârșit doamna Nuți. Procesul dură câteva zeci de minute. Preotul cufunda în vinul din potir o linguriță sculptată de metal, cu coada în formă de cruce. O mamă vru să îi dea preotului o linguriță de plastic pentru bebelușul ei. Preotul o puse deoparte pe rama catapetesmei și îi introduse copilului în gură aceeași linguriță de metal. Copilul începu să plângă. Mama, încruntată, își luă lingurița înapoi și se retrase legănându-l. Când trecu pe lângă ea, doamna Nuți văzu că bebelușul scuipase pe haine toată împărtășania.

La persoanele dinaintea doamnei Nuți preotul trebui să aplece potirul. Când, într-un final, doamna Nuți ajunse în dreptul său, preotul rămăsese fără împărtășanie. Nuți, spuse el, stai și tu până la sfârșit, doar ești tânără! După care se retrase în altar și închise ușa diaconească. De pe ea, arhanghelul Mihail, pictat cu mânerul unei săbii între palme, o țintuia acuzator. Când doamna Nuți se întoarse, întâlni privirea Rodicăi. Se așeză iarăși lângă ea, deși ar fi vrut să nu o facă. Se gândi totuși să nu dea de bănuț. Rodica o întrebă, Ai vrut să te împărtășești înainte, Da, dar părintele a rămas fără împărtășanie, Ai treabă acasă, Cum ți-am zis, e vorba de mama, dacă ar fi după mine, aș

rămâne până la sfârșit, Păi rămâi, o vizitezi după aia, După aia e prea târziu, trebuie să-i fac de mâncare lui Nicu la prânz, Păi și ce faci, nu te-mpărtășești, Asta e de-acum, duminica viitoare, Ce spui, nu știi că de mâine izolează țara, Cine ți-a zis, Am văzut eu la știri, vor declara stare de urgență, Ah da, Păi da, nu? Nu știu, da? Îți spun eu, da! Deci de mâine, nu? Păi da, de mâine. Asta nu am văzut, concluzionă doamna Nuți, după care spuse, Bine atunci, ne vedem noi, Vino pe la mine după masă, Am să văd, rosti doamna Nuți mai încet. Realizase că privirile celorlalte femei o țintuiau încruntate. O bătrână așezată în strană îi făcu semn cu degetul să tacă. Doamna Nuți făcu o ultimă închinăciune și ieși din biserică. În pridvor, femeia îmbrăcată în negru îi spunea unei alte doamne să nu aprindă lumânările pe care și le adusese de acasă: Degeaba afumă pe aicea, spunea ea, n-are nicio putere dacă nu e lumânări de la noi de la parohie. Doamna Nuți se îndepărtă înainte să audă răspunsul celeilalte femei.

Pe trotuar, un sul de hârtie igienică zăcea pe jos, desfăcut. Rozul hârtiei igienice se potrivea cu rozul salcâmlor din curtea bisericii. Doamna Nuți aruncă o privire în urmă. Se simțea de parcă ar fi fost urmărită. Își trase baticul de pe cap și îl legă în jurul umerilor. Dimineața era încă răcoroasă. Doamna Nuți ajunse la capătul liniei tramvaiului 13, acolo unde acesta se întorcea pentru a străbate iar bulevardul în direcție inversă. Vatmanul opri în stație și deschise toate ușile. Călători grăbiți priveau circumspect în jur pășind ca pe sticlă. Unii aveau măști verzi, alții măști albe, alții deloc. Un grăsan înainta cu o cască de motociclist pe cap și părea a nu vedea foarte bine pe unde calcă. Cu toții păreau a se duce la cumpărături.

Doamna Nuți se pierdu printre blocurile unei străzi lăturalnice.

După ce merse un timp de-a lungul unui perete lateral privind spre balcoanele de sus, apoi pe o potecă îngustă a unei grădini, se opri în spatele unui bloc cu patru etaje și se așeză pe o țeavă galbenă de gaz. Scoase din geantă telefonul și, după ce căută un moment în agendă, apelă. După ce rosti, Deschide, am ajuns, își reintroduse telefonul în geantă și simți cu mâna colțul unei foi împăturite. O scoase din geantă și intră în blocul întunecos. Mama doamnei Nuți locuia la ultimul etaj.

Doamna Nuți începu să urce scările. În timp ce urca, citea de pe foaia acum despăturită. La un moment dat se opri în mijlocul scărilor și se sprijini de balustradă. Apoi, cu un elan neașteptat, începu să urce scările alergând. La primul etaj, un bărbat îi deschise ușa. Era un bărbat elegant, înalt, într-un pulover pe gât și pantaloni la dungă. Avea un nas drept, ascuțit, ochi albaștri și păr negru, pieptănat într-o parte. Doamna Nuți intră în apartament. Bărbatul cercetă cu privirea palierul pentru câteva secunde, apoi închise ușa cu cheia.

Înăuntru, cei doi se îmbrățișară. Bărbatul spuse, În sfârșit, Nuți, cât mi-ai lipsit, și o sărută pe gât închizând ochii. Doamna Nuți îi spuse, Lasă-mă puțin, îl împinse într-o parte și se așeză pe canapeaua din bucătărie. Își puse geanta, ochelarii și baticul deoparte și se holbă la foaia despăturită din mâna sa pentru câteva zeci de secunde. Tremura. Bărbatul se așeză lângă ea și întrebă, Ce e asta? Doamna Nuți își puse mâna la gură. Ce e asta, întrebă iar bărbatul, tot mai alarmat, iar doamna Nuți se întoarse înspre el dintr-o dată și spuse, Soră-ta știe de noi, Poftim,

întrebă bărbatul încruntându-se, Îți spun că soră-ta știe de noi, De unde să știe Rodica de..., Nu cumva te-ai scăpat la ea, Cine eu, Cine eu, tu, doar nu eu, Nu eu, eu nu i-am spus nimic Rodicăi, ce, crezi că m-am dilit, Petrică, ești sigur, Nuți, ce Dumnezeu, mai bine spune-mi ce s-a întâmplat și hai să ne dăm seama împreună dacă știe și ce știe.

Doamna Nuți se ridică de pe canapea. Deschise dulapul de deasupra chiuvetei, luă un pahar și îl umplu cu apă de la robinet. Luă trei înghițituri, apoi se așează pe un scaun la masă. Azi am fost la biserică, Iar, Poftim, Întreb, iar ai fost la biserică, De ce întrebi asta, ai vreo problemă, Nu am, doamne ferește..., Păi să nu ai, Nu am, Ba ai, Nu, nu, chiar nu am, Te rog, nu fă și tu ca Nicu, Cum adică să fac ca Nicu, Ei uite așa, să te scandalizezi că mă duc la biserică, Nu mă scandalizez deloc, era o întrebare fără intenție. Bărbatul se ridică de pe canapea și se așează, pe un scaun adiacent, la masă. Prinse o mână a doamnei Nuți între ambele ale sale. Doamna Nuți îi simți căldura palmelor și, odată cu ea, o neliniște profundă. Bărbatul spuse, Nuți, tu poți face ce vrei, nu îți voi interzice nimic niciodată! Doamna Nuți ceru o țigară. Bărbatul scoase din buzunar pachetul și îl întinse pe masă. Bricheta e înăuntru, spuse.

Azi la biserică, începu doamna Nuți după ce trase primele trei fumuri stângace, tușind, m-am întâlnit cu soră-ta. M-am dus și eu să aprind o lumânare pentru copii, că m-au sunat alaltăieri să-mi spună că situația la ei acolo e din ce în ce mai rea. Nu mai pot munci, nu mai pot ieși din casă, mă rog, nimic nu mai pot face. Bărbatul spuse, Așa. Doamna Nuți continuă, Așa, și am zis să mă și spovedesc, dacă tot m-am dus, că nu o mai făcusem de când ne-am văzut ultima dată. Și vezi că iese Rodica ca din pământ

dintr-o dată și începe să mă întrebe pe unde am fost și unde mă duc, și îmi spune că vrea să mergă cu mine la maică-mea, cică să o cunoască. Bărbatul făcu o expresie nedumerită, Așa a spus, Da, că ea nu a cunoscut-o niciodată și că e curioasă, Păi și tu ce i-ai răspuns, M-am fofilat, i-am zis că pe maică-mea trebuie să o anunți dinainte, că o voi aduce eu pe la mine să o cunoască și alte de-astea, Și te-a crezut, Nu știu, dar îți spun că era foarte ciudată, Ei haide acum, nu știu ce să zic, știi și tu cum e ea, băgăcioasă, dar nu cred că știe de noi, Dacă m-a văzut data trecută când veneam aici, Ți s-a părut și atunci ca azi, E o întrebare, Da, nu-ți dai seama din intonație, Sunt prea agitată să realizez, Liniștește-te, spuse bărbatul ducându-i mâna la propriile buze, Oricum, nu știu, continuă doamna Nuți oftând, nu îmi mai amintesc.

Bine, spuse bărbatul după un moment de liniște, dar cu foaia aia ce e, Ajung la ea acum, întâi am nevoie la baie, spuse doamna Nuți ridicându-se brusc. Cât timp rămase singur, bărbatul luă foaia de pe canapea și o citi în timp ce fuma restul țigării lăsată aprinsă. Era o jumătate de foaie ce începea cu o cruce în partea superioară. În partea stângă înfățișa portretul unei femei ținând într-o mână un pergament desfăcut, iar în cealaltă o cruce. Femeia avea cearcăne și o privire suferindă. Capul îi era înconjurat de un cerc alb. În partea dreaptă a imaginii scria: *Rugăciune pentru înfrângerea păcatului curviei. Cel luptat de curvie să se roage și să cheme în ajutor pe sfânta Muceniță Tomaida, care a fost ucisă pentru curăție.*

Ciudată exprimare, se gândi bărbatul, în timp ce scotea din buzunar telefonul, cu tonul de apel răsunând la maxim

în liniștea luminoasă a bucătăriei. Tonul era de Chopin.
Apelul, de la Rodica.
Concomitent, la ușă sună soneria.

Recenzie

RECENZIE DESPRE UN ROMAN NUMIT „LUCRU MODELAT CA UN CÂINE”

TETTYO SAITO

O femeie pe nume Kaoru, protagonista acestui roman, trăiește o viață pașnică cu Ikuya, iubitul ei. Dar, într-o zi, Ikuya cunoaște o femeie enigmatică, Minashiro-san. Ea face sex cu Ikuya, contra cost, pentru 10000 yen (cam 400 lei). Astfel, femeia rămâne însărcinată. Nu vrea să facă avort, dar nici să crească singură copilul. Așa că își dorește ca Ikuya și Kaoru să accepte acest bebeluș. Kaoru este șocată, vestea îi dă peste cap viața tihnită.

Impresionant la începutul acestui roman este profunzimea fizicității reprezentate. Începe cu o secvență în care Kaoru își tăie părul pubian, pentru inspecție. Un fir

lung de păr care este tăiat în mod nemilos, fragmente negre care cad în toaletă, un vânt cald care bate pe pielea ei. Aceste elemente sunt descrise meticulos, și prezic viitorul poveștii. În tinerețe, Kaoru era bolnăvicioasă, iar uterul i-a fost înlăturat. Experiența aceasta i-a rănit și sufletul. Cu alte cuvinte, tăietura de pe corp este prelungită pe suflet. Relația, densă, conduce povestea.

Alt lucru important este sexul. Kaoru și Ikuya n-au făcut sex timp de 3 ani. Kaoru făcea mereu sex cu iubitul ei cam de 3 - 4 ori luni până să înceapă relația lor, dar ea s-a oprit din a face sex pentru că îi provoca neplăcere. Ikuya o acceptă pe Kaoru astfel, zicând „Îmi place de tine, așa că e în regulă”. Într-un final însă, el plătește pentru a face sex cu Minashiro-san, fapt care declanșează o catastrofă. Atunci, Kaoru trebuie să se gândească la un lucru: de ce sexul este important pentru continuarea relației?

În acest roman se poate observa diferența percepției sexului dintre bărbat și femeie. Bărbatul poate face sex cu nepăsare, fără să se gândească la faptul că poate rămâne însărcinat. Poate să afirme că, pentru un bărbat, sexul e doar plăcere. Dar pentru o femeie? De exemplu, Kaoru citește o știre pe internet, mâncându-și prânzul. Un articol publicat, despre violența sexuală, îi face greață. Pentru o femeie, sexul are legătură cu violența, sexismul și inegalitatea. Cu câteva excepții, Minashiro-san povestește că face sex din plăcere, însă iluzia ei este distrusă de acea sarcină. Femeile nu pot avea o abordare simplă în fața sexului.

Kaoru trăiește cu un sentiment de asfixiere din această cauză. Deși ea locuia în regiunea Shikoku, partea rurală a

Japoniei, s-a mutat la Tokyo când a devenit studentă. Așadar, conștientă de disparitatea dintre partea rurală și cea urbană, își dorea să aibă un serviciu care nu exista în partea rurală, ceea ce a devenit realitate. Este însă confortabil să locuiască în partea urbană? Nu. Într-o zi, a fost șocată când un bărbat de vârstă mijlocie s-a ciocnit fără niciun motiv de ea și i-a aruncat o înjurătură. Aș putea face un copil chiar în această țară de rahat, s-a gândit, această lume de rahat? Acest gând este unul des întâlnit, probabil, la majoritatea românilor; pesimismul lui Cioran își are rădăcinile în România.

Să analizăm acum intenția lui Junko Takase, scriitoarea acestui roman. Stilul poveștii impune ca protagonista, Kaoru, să vorbească despre gândurile și acțiunile ei monoton, la persoana întâi. Deși stilul e destul de simplu, există o căldură frigidă care arde pielea cititorilor atunci când ea se referă la corpul femeii sau la sex. Apoi, cu o înțelegere pătrunzătoare, Takase scrie despre situația actuală a femeii în Japonia în mod relaxat, dar intens.

De ce însă apare un „câine” în titlul său? Când locuia în orașul ei natal, Kaoru avea un câine numit Rokujiro. Îl avea de când era copil, dar Rokujiro a murit când Kaoru a împlinit 21 de ani. Deși este convinsă că-l iubea pe Rokujiro din adâncul inimii ei, nu știe dacă poate iubi un bărbat așa cum îl iubea pe Rokujiro. În poveste, persistă această întrebare sfâșietoare.

Dar cel mai important lucru descris în roman este suferința devastatoare de a nu putea avea un copil. Kaoru și-a amintit că tatăl prietenei ei a compătimit-o zicându-i „Nu mai poți avea un copil” atunci când a avut operația. Aceste cuvinte reverberă în mintea sa ca un blestem.

Astfel, din vina lui Minashiro-san, Kaoru trebuie să îi accepte copilul și să se gândească la diferite lucruri. Aș putea crește un copil care este născut de altă femeie, deși tatăl lui este iubitul meu? Există dragoste în asta?

Takase, născută în 1988, a debutat în lumea literară a Japoniei cu acest roman „Lucru modelat ca un câine” (犬のかたちをしているもの = Inu no katachi wo shiteiru mono). Pe viitor, autoarea va aprofunda fizicitatea femeii, scriind povești și mai interesante.

Junko Takase
高瀬隼子

